

TARTU ÜLIKOOL
FILOSOOFIATEADUSKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

EVA SAAR

**ISURI KEELE SOIKOLA MURDE VERBI
MUUTMISSÜSTEEM**

MAGISTRITÖÖ
JUHENDAJA EMERIITPROFESSOR TIIT-REIN VIITSO

TARTU
2008

SISUKORD

I SISSEJUHATUS	4
1.1. Töö eesmärk ja ülesehitus	4
1.2. Töö aluseks oleva keeleainese päritolu	5
1.2.1. Isuri kirjakeelest ja selle rajajast	6
1.2.2. Varasemaid isuri verbi käsitlusi	7
1.3. Kasutatud kirjaviis	8
II KLASSIFITSEERIMISE PÕHIMÕTTED	11
2.1. Klassifitseerimise põhimõtted	11
2.2. Tüve baasvormi leidmine ja klassifitseerivad vormid	16
III ISURI VERBIKATEGOORIAD	20
3.1. Kõneviisikategooria	20
3.1.1. Kindel kõneviis	20
3.1.2. Tingiv kõneviis	20
3.1.3. Käskiv kõneviis	21
3.1.4. Potentsiaal	23
3.2. Ajakategooria	23
3.3. Tegumoekategooria	25
3.4. Pöördekategooria	27
3.4.1. Ainsuse 1. ja 2. pööre	27
3.4.2. Ainsuse 3. pööre	27
3.4.3. Mitmuse 1. ja 2. pööre	29
3.4.4. Mitmuse 3. pööre	29
3.5. Kõneliigikategooria	30
3.6. Infiniitsed verbivormid	31
3.6.1. Infinitiiv	31
3.6.2. Gerundium	32
3.6.3. Supiin	33
3.6.4. Partitsiibid	34
IV VERBI MUUTTÜÜPIDE TUVASTAMINE	37
4.1. Tüvesiseste konsonantide vaheldus	37
4.1.1. Astmevahelduslikud tüvemuutused	38
4.1.1.1. Klusiilide astmevaheldus	38
4.1.1.2. <i>l-</i> ja <i>n-kaolised</i> ehk allegrovormid	39
4.1.1.3. Afrikaadi <i>ts</i> vaheldus	40
4.1.2. Üldgeminatsioon	40
4.1.3. Erigeminatsioon ehk obstruentide geminatsioon	41
4.1.4. Kolmesilbiliste (viiesilbiliste) sõnade geminatsioon	42
4.1.5. Konsonantide vaheldus järgsilpides	43
4.1.6. Lähteklassifikatsioon tüvesiseste konsonantide vahelduse alusel	44

4.2. Tüve lõpphäälikute muutused	47
4.2.1. Supiini, kindla kõneviisi oleviku ja infinitiivi allklassifikatsioon	48
4.2.2. Kindla kõneviisi oleviku ja mineviku tüve allklassifikatsioon	49
4.2.3. Allklassifikatsioon tingiva kõneviisi tunnuse liitumise alusel	52
4.3. Lähteklassifikatsioon tüvevariantide vahelduse alusel	53
4.4. Morfoloogilised formatiivid	57
4.4.1. Lähteklassifikatsioon morfoloogiliste formatiivide alusel	60
4.5. Koondklassifikatsioon	63
4.6. Isuri murrete verbi muutemorfoloogia erinevusi	71
4.6.1. Refleksiivse pööramise erinevusi	73
KOKKUVÕTE	75
LÜHENDID	77
Külade ja murrete lühendid	77
Kasutatud terminite lühendid	78
KASUTATUD ALLIKAD	79
SUMMARY	83
TABELID	
Tabel 1. Verbi <i>lähtiä</i> põhiparadigma	15
Tabel 2. Verbi <i>lähtiä</i> täis- ja ennemineviku paradigma	15
Tabel 3. Verbi <i>lähtiä</i> eitav kõne	15
Tabel 4. Klusiilide astmevahelduslikud tüvemuutused	39
Tabel 5. Tüvesiseste konsonantide vaheldus	46
Tabel 6. Supiini, kindla kõneviisi oleviku ja infinitiivi allklassifikatsioon	48
Tabel 7. Lihtmineviku tüve moodustamine oleviku tüvest	49
Tabel 8. Tingiva kõneviisi tunnuse liitumine oleviku tüvele	52
Tabel 9. Lähteklassifikatsioon tüvevariantide vahelduse alusel	55
Tabel 10. Finiitvormide formatiivid	58
Tabel 11. Infiniitvormide formatiivid	60
Tabel 12. Lähteklassifikatsioon morfoloogiliste formatiivide alusel	62
Tabel 13. Koondklassifikatsioon	65
Tabel 14. Soikola verbi muuttüübid	67

I SISSEJUHATUS

1.1. Töö eesmärk ja ülesehitus

Tänaseks on kirjeldatud paljude läänemeresoome keelte ja murrete verbide muutmissüsteem. Käesoleva töö ülesandeks on täita lünk isuri verbi osas. Teatavas mõttes on sellega hiljaks jäädud, kuna keele kõnelejaskond on viimase saja aasta jooksul oluliselt vähenenud. Nõnda ei kuule me enam kõneldavat elavat Hevaha ega Oredeži murret. On ka alust arvata, et praegu Ingerimaal kõneldav isuri keel, selle Soikola ja Alam-Luuga murded, on kunagisest vormi- ja sõnavararikkusest palju minetanud.

Töö täpsemaks eesmärgiks on seatud isuri keele verbi muutmissüsteemi sünkroonne kirjeldamine Soikola murde näitel. Kirjeldamisel jälgitakse klassifikatoorse morfoloogia meetodit (Viitso 1976; Viks 1976, 1980 jne), mille puhul erinevused sõnade morfoloogilises käitumises kaardistatakse muuttüüpide tuvastamise läbi.

Töös tuuakse välja isuri keele verbi muutmissüsteemi kõige paremini iseloomustavad ja enim mõjutavad keelelised iseärasused. Nende leviku kirjeldamisel tuuakse võrdlevat materjali teistest isuri (pea)murdeist, taotlemata seejuures lõplikkust. Ehkki Hevaha ja Oredeži murrete alalt on aegade jooksul talletatud suhteliselt suur hulk keelemälestisi, ei ole seda siiski peetud piisavaks täielike paradigmade kirjeldamisel, sestap piirduakse olemasoleva materjali põhjal näidete esitamisega murrete morfonoloogilistest erinevustest. Verbi muutmise nüansside märkamisel on suuresti abiks olnud Terho Itkose „Muoto-opin keruopas“ (Itkonen 1983) ja läänemeresoome verbi muutmise mitmekesisuse (loe: keerulisuse) suurepäraseid esitusi Mihkel Toomse „Eesti *ta-*, *tä-* verbide konsonantsest liitumisest“ (Toomse 1941).

Uurimus koosneb neljast peatükist.

Esimene peatükk tutvustab sissejuhatavalt töö eesmärki, uurimuse aluseks olevat keelematerjali, peatub põgusalt isuri kirjakeelel ning rohkem kui sada aastat tagasi ilmunud esimesel ja seni viimasel isuri verbi klassifikatsioonil. Sissejuhatava osa lõpetab keeleainese esitusviisi kirjeldus.

Teine peatükk käsitleb klassifitseerimise põhimõtteid, sh esitab tutvustavalt näite põhiparadigmast, täis- ja ennemineviku ning eitava kõne paradigmat. Teises peatükis vaadeldakse klassifitseerivaid vorme ning põhjendatakse baasvormi valikut.

Mahukam ehk töö põhiosa on kolmas ja neljas peatükk. Kolmandas peatükis antakse ülevaade isuri verbikategooriatest ning selgitatakse klassifitseerimiseks vajalik tüve ja muutesufiksi piir ning muutelõpud.

Neljandas peatükis keskendutakse muuttüüpide tuvastamisele, koostades esmalt erinevate liigitusaluste põhjal lähte- ja allklassifikatsioonid ning esitatakse nende põhjal koondklassifikatsioon. Peatüki lõpetab pilguheit isuri keele verbi muutmise murretevahelistele erinevustele.

Esitav isuri keele Soikola murde verbiklassifikatsioon on vahend nii isuri verbi muutmise iseärasuste kirjeldamiseks kui muuttüüpide tundmaõppimiseks. Klassifikatsioonil ei ole normatiivset iseloomu, küll aga on teda võimalik kohandada õppeotstarbeks.

1.2. Töö aluseks oleva keeleainese päritolu

Isurite asuala kujunemist ja isurite arvu muutumist on hiljaaegu väga põhjalikult kirjeldanud Enn Ernits. Looduslikult väga kaunis ning geograafiliselt ihaldusväärne asuala Soome lahe idakaldal on saanud (mitte ainult isuri) rahvale saatuslikuks. Ernits märgib, et 19. sajandini elasid isurid vaid Ingerimaal. Põhja-Ingeri isurid ja ka väike arv Kagu-Soome isureid hääbus 20. sajandi alguseks. Nõukogude Liidus säilis pisirahvas peaaegu sama suurena nagu tsaariaegsel Venemaal vähemalt 1930ndate aastate alguseni. Esimese maailmasõja järel elas põhiosa isureist Venemaal ja väike osa Eestis. Isikukultusega seondunud rahvuspoliitika ja Teise maailmasõja tagajärjed killustasid isureid ja vähendasid nende arvu drastiliselt. Sajandiga on isurite arv langenud enam kui kümme korda, olles tugevalt alla tuhande. (Ernits 2007: 13-32)

Isuri murdeis kuuleb tänapäeval kõnelemas Soikola ja Alam-Luuga alade vanema põlvkonna inimesi. Nendelt pärineb verbi paradigmade täpsustamisel vältimatuks osutunud välitööde materjal. Soikola poolsaarel töötati 2003. ja 2005. aastal neljas külas järgmiste keelejuhtidega: Viistinä – Jevdokija Mihhailovna Vassiljeva (s. 1927), Savimägi – Zoja Konovalova (s. 1950), Mari Tarsalainen (s. 1925), Lisaveta Pavlovna Zaveljeva (s. 1930); Mättäsi – Anni Tepponen (s. 1928); Loka – Mari Mikko t. Moissejeva (s. 1938). Lisaks on

kasutatud varasemaid lindistusi Luuditsas elanud Olga Mironovna Lukina'lt (s. 1927) Harkkolas).

Suurem osa verbimorfoloogia kirjeldusalusest materjalist pärineb

- 1) sõnaraamatutest: R. E Nirvi „Inkeröismurteiden sanakirja“ (1971), A. Laanest „Isuri keele Hevaha murde sõnastik“ (1997);
- 2) tekstikogumikest: P. Ariste „Isuri keelenäiteid“ (1960), A. Laanest „Isuri murdetekste“ (1966);
- 3) teadustöödest: V. Porkka „Ueber den Ingrischen Dialekt...“ (1885); Sovijärvi „Foneettis-äännehistoriallinen tutkimus Soikkolan inkeröismurteesta“ (1944), Laanest „Isuri keele ajalooline foneetika ja morfoloogia“ (1986).
- 4) V. I. Junuse koostatud isuri keele õpikutest
- 5) Tartu Ülikoolis säilitatavatest käsikirjalistest kursusetöödest. Põgus, ent huvipakkuv arhailiste vormide analüüs isuri ja vadja rahvalaulude keele morfoloogiast pärineb Juhan Peegli sulest (Peegel 1953). Verbi tuletusliiteid isuri keeles on vaadelnud Ilme Sander (Sander 1959), allikana on samuti kasutatud Leidi Vesikise kursusetööd „Atribuut isuri keeles“ (Veskis 1961).

1.2.1. Isuri kirjakeelest ja selle rajajast

Kahe ilmasõja vahelisel ajal oli isuritel erinevalt naabritest vadjalastest võimalus omakeelseks koolihariduseks ja kirjasõnaks. Suurema osa kirjanduse autor või üks autoritest oli Väino Junus, sündinud 1905. aastal Pokisenpurskaja külas Gatšina rajoonis. Junus alustas tööd isuri õpikutega 1930. aastate alguses. Aastal 1932 valmistas ta koos Dubovi ja Lensuga ette aabitsa isuri koolidele. Järgmisel kahel aastal andis Junus välja kaks lugemikku 2. ja 4. klassile (1933, 1934), samal ajal ta tõlkis ja andis välja aritmeetika ülesannete kogumiku 4. klassile. Aastal 1936 ilmunud isuri keele grammatika, selle 1. osa – morfoloogia kui abivahend õpetajatele, oli ka viimaseks tema sulest ilmunud raamatuks. Nagu on teada, hävitati 1930. aastate lõpul enam kirjaoskajaid, aktiivseid tegelasi: majapidamiste juhte, õpetajaid, loomeinimesi, nende seas isuri grammatika autor V. Junus. Ainult õnnelikuks juhuseks võib lugeda tema väljaandeid üks aasta enne tema hukkamist. V. Junuse saatus on väga näitlik. Junus arreteeriti 31-aastasena 29. oktoobril, 1937. aastal. Arreteerimise momendil oli ta dotsendi ametis Leningradi Ajaloo ja Lingvistika Instituudis.

Junusele mõisteti kõrgeim karistusmäär: ta lasti maha sama aasta 15. novembril süüdistatuna koostöös kontrrevolutsioonilise rahvusliku fašistliku organisatsiooniga ning – rehabiliteeriti 20 aasta pärast postuumselt. Sõjaväe prokuratuuri protestist selgub, et Leningradi oblasti territooriumil mingit soome kontrrevolutsioonilist organisatsiooni ei tegutsenud. (Mirenkov 2002: 208-209)

Esimesed isurikeelsed raamatud rajanesid Soikola kandi keelel, mistõttu mitmed vormid ja sõnad jäid laugalastele arusaamatuks. 1936. aastal trükivalgust näinud Junuse „Izoran keelen grammatikka“ (Junus 1936) eesmärgiks oli luua kirjakeel, mis oleks mõistetav nii Lauga kui Soikola keeletarvitajatele, milles oleks esindatud mõlema murde vormistik ja mille õigekirjareeglid oleksid aru saadavad nii Lauga kui Soikola inimestele.

Junus on pidanud tähtsaks, et kirjakeele loomisel peetaks silmas kõigi eri murrete iseärasusi ning valikse neist kirjakeelde need, mis on kergemad omandada ning arusaadavad kõigi murrete kõnelejatele.

Junuse grammatika (nagu autor ise eessõnas ütleb) ei ole ainult keeleteaduslik uurimus. See ei esita fakte ainult elavast kõnekeelest, vaid loob ise uusi reegleid kirjakeele hüvanguks, üritab tugevdada kirjanorme, mis ühendaks sillana kaht dialekti.

Hoolimata Junuse õpikute keelele omastest soomepärasustest (vt ka Ariste 1956: 36) on tegemist siiski väga huvipakkuvate allikatega keele uurimisel.

1.2.2. Varasemaid isuri verbi käsitlusi

Enamik isuri verbi seniseid käsitlusi on pühendatud üksikteemadele, enamasti mitmeid läänemeresoome keeli või murdeid hõlmava uurimuse osana. Enim on uurijaid paelunud nt refleksiivne pööramine (Lehtinen 1978; Koivisto, V. 1995), konsonanttüvelised verbiparadigmad (Koivisto, J. 1996), aga ka translatiivverbid (Laakso 1990), vene verbide kohanemine Venemaa läänemeresoome keeltes (Pugh 1999) jm.

Esimene ja seni viimane isuri verbi klassifikatsioon pärineb 19. sajandist, Volmari Porkka doktoriväitekirjast „Ueber den ingrischen Dialekt mit Berücksichtigung der übrigen finnisch-ingermanländischen Dialekte“ (1885).

Tegemist on esimese eriuurimusega isuri keelest. Selles töös antakse ülevaade isuri keele foneetikast ja morfoloogiast ning esitatakse rohket võrdlusmaterjali Ingeri soome murretest. Porkka esitab muuhulgas isegi oma nägemuse muuttüüpidest isuri keeles. Porkka

uurimus ei ole keelegeograafiline tänapäevases mõttes, kuna seda teadusharu polnud veel välja kujunenud, seetõttu ei anna Porkka näidete esitamisel kohaviiteid, murregi on mainitud vaid siis, kui autoril on olnud andmeid, et antud vormi tarvitusel esineb murdeerinevusi. Põhiline ainek esindab Soikola ja Hevaha murret, natuke vähem Oredeži ja Alam-Luuga murret. Tuleb kahetseda, et uurimata on jäänud põhja pool Neevat kõneldav isuri keel, mis sel ajal arvatavasti veel eksisteeris. (Laanest 1986: 7)

Kokkuvõttes jäi Porkka siiski arvamisele, et isuri murret peab pidama karjala keele eri haruks nii keeleandmete kui rahva enesenimetuse põhjal (Porkka 1885: 3). Sellel arvamusel oli saatuslik mõju isuri keele edasisele uurimisele: mõned hilisemad soome uurijad ei tunnustanud enam üldse isuri keele iseseisvust, vaid on pidanud seda vaieldamatult karjala keele üheks murdeks, n-ö Ingerimaa karjala murdeks. Ent need autorid on hüljanud tõiga, et nende keelte vahel on ka palju selliseid erijooni, mis pole ühised mõlemale keelele ning mille poolest isuri keel õige teravalt erineb tänapäeva karjala murretest ja mille pärast isuri keelt ei saa kuidagi pidada karjala murdeks. (Ariste 1956: 38)

Analüüsides verbi muutumist, jaotab Porkka tegusõnad kahte suuremasse rühma subjektiivse ja refleksiivse pööramise alusel. Subjektiivselt pöörduvad verbid jagab Porkka kahte klassi, arvates I klassi verbid *saa-*, *too-* ja *käü-*, II klassi *sano-*, *kuto-*, *leipoi-*, *haravoi-*, *anta-*, *luke-*, *tule-*: *tul-*, *mäne-*: *män-*, *pakene-*: *paet-*, *maka(i)ta-*: *maat-* ning *hävitä-*: *hävit-*. Refleksiivse pööramise näidetena esitatakse verbid *heittii-*: *heittiis-*, *istui-*: *istuis-* ja *kummartai-*: *kummartais-*. Esitatakse ka kõikide nimetatud verbide põhiparadigmad.

Tuues põhjuseks verbide pööramise suure sarnasuse soome kirjakeele omaga, mainitakse verbe kirjeldavas osas lähemalt ainult vorme, mille puhul selles suhtes esineb kõrvalekaldumisi.

Tähtsa erinevusena III fleksiooniklassi verbide pööramises Soikola ja Hevaha murde vahel toob Porkka välja kindla kõneviisi oleviku mitmuse 1. ja 2. isiku, kus Hevaha murre on säilitanud oletatavalt vanema keelekuju, vrd *magae-man* (isH) ja *makkaa-mma* (isS). (Porkka 1885: 87-117)

1.3. Kasutatud kirjaviis

Eri kogujate ja väljaannete poolt kasutatav isuri keeleandmestik on kirja pandud erineval ajal, kantuna erinevatest eesmärkidest ja esitab keele foneetilise eripära erineva

täpsusastmega. Pikkade sisemiste heitluste järel on otsustatud verbi muutmissüsteemi kirjeldamisel tabelites märkimisviisi ühtlustada ning töös kasutada eesti ortograafia lähedast kirjaviisi. Nii nagu isuri keelt on kaua peetud nii karjala kui soome keele murdeks, on siiani levinud ka arvamus, et isuri keele kirja panemiseks on sobivaim soome ortograafia, mida on kasutatud ka isuri kooliõpikutes. Eesti ortograafia kasutamise otsuse tingis ennekõike geminaatide ja poolpikkade konsonantide eristamise vajadus. Töö tekstiosa näited on esitatud allika kirjaviisis või foneetilise transkriptsiooni kujul vajadusel, milleks hinnatakse eriti klusiilainesega sufiksitega vormide kirjeldamist. Selgituseks kasutatud kirjaviisist:

- a) pikk vokaal märgitakse kahekordse vokaaliga (*kaataa = kātā*),
- b) leenisklusiilid märgitakse väiketähega kujul *g, b, d*. Antud märkimisviisi olulisemaks puudujäägiks on see, et isuri keeles on silbilõpulised klusiilid heliliste konsonantide ees heliliseks muutunud, nt *eglen* 'eile', *kagra* 'kaer', *tedri* 'teder' (vt Laanest 1986: 34-35), mis on seega positsiooniliselt määratud nähtus. Foneetilisest seisukohast on see oluline aspekt, aga muutemorfoloogia seisukohast eriarenguid ei põhjusta. Saati võib teatud juhtudel ka sellises positsioonis olev klusiil helilisuse kaotada: kui silbilõpulise kombinatsiooni meediaklusiil + liikvida ees on pikk vokaal, tekib klusiili ja liikvida vahele švaavokaal ning klusiil hääldub leenisena, nt *sēg^hla* 'sõel', *nēg^hla* 'nõel' (Sovijärvi 1944: 8).
- c) üksikklusiil ja poolpikk klusiil märgitakse ühekordse tähega, nt Vol *sōtī* 'söödi', Har *šoutā* 'sõuda' (Laanest 1986: 41); Saa *pantī* 'pandi', *oltī* 'olid, oldi', *lankeis* 'kukkus' (Ariste 1960: 9, 18).
- d) kõik geminaadid märgitakse kahekordse tähega, nt *kūlvettämääz* 'vihtlemas', *makkaizin = makkaizin* 'magasin' (Ariste 1960: 11).
- e) poolpika sibilandi eristamise vajadus tingib sõnasiseste sibilantide kirjaviisi täpsustamise: poolheliline *z* esineb vokaalide vahel või helilise konsonandi naabruses ning sõna lõpus, nt Vii *küzü* 'küsi', Ven *lazin* 'lasksin' (Laanest 1986: 41), Saa *noizimma* 'hakkasin' (Laanest 1986: 130), Vii *koverzin* 'painutasin', *haizon* 'haisen'. *s* – tähistab sõna sees samas positsioonis tugevaastmelist poolpikka (tugevnenud, pikenenud) sibilanti, nt Saa *pääsöö*

'pääseb' (Ariste 1960: 21), *haisoo* 'haiseb', *haisova* 'haisev' (IMS). *ss* tähistab geminaati, nt Saa *kǖssǖ* 'kǖsib' (Ariste 1960: 28), Saa *obassatta* 'õpetate' (Laanest 1986: 125, 127), Vii *haissa* 'haiseda'. Sibilantide variantide esinemist isuri keeles kirjeldavad täpsemalt Sovijärvi (1944: 30), Ariste (1960: 50) ja Laanest (1986: 40-42).

Isuri keel on vokaalharmoonia keel, sõnavormita välja toodud tunnused ja muutelõpud esitatakse tekstis ja tabelites enamasti ühe formatiivina, kus vokaalharmooniale alluv aines tähistatakse suurtähega, nt *IpsPtsIpf -tU / -ttU*.

Küsimärgiga on varustatud töö autori poolt allikaid aluseks võttes konstrueeritud oletatavad vormid.

II KLASSIFITSEERIMISE PÕHIMÕTTED

2.1. Klassifitseerimise põhimõtted

Morfoloogilise klassifikatsiooni elementaarsuseks on muuttüüp. See on sõnaklass, mis erineb teistest sõnaklassidest mingite erijoonte poolest sõnade muutmisel. (Viks 1976: 276)

Isuri keele muuttüüpide tuvastamist ei toeta normeeringud. 1930ndail aastail loodud kirjakeel ei ole saanud – kahjuks või õnneks – keelekasutuses juurduda ega keelekasutust mõjutada. Sisuliselt räägime tänapäeval ikkagi kirjakeelela keelest, muuttüüpide tuvastamisel arvestatakse võrdseina kõiki esinevaid vorme.

Registreerida ja analüüsida tuleb materjal kogu vormide mitmekesisuses seda ise mõjustamata. Karl Pajusalul (Pajusalu 1996) oli Karksi muuttüüpide tuvastamisel põhimõtteks suurima esinemussagedusega vormide primaarseina arvestamine. Isuri keele puhul on antud töös sellise meetodi kasutamine raskendatud, kuna kättesaadav keelematerjal on suhteliselt piiratud. Siiski on vahel olnud võimalik otsustada n-ö enamuse kasuks, nt *ise*-tüveliste verbide kindla kõneviisi oleviku 3. isiku vormistikus esineb vahel pikenenud sibilandiga vorme, nt *nurisoo* 'väriseb' (IMS 350), valdavalt on siiski esinenud poolheliline sibilant *lodizoo* 'pladiseb' (IMS 271), *mudizoo* 'pomiseb' (IMS 315), selline vorm on üldistatud ka klassifikatsiooni.

Klassifitseerimine ehk antud juhul verbide muuttüüpidesse jaotamine eeldab variantide olemasolu kas tüvedes, muutelõppudes või mõlemas (Kährik 1980: 6).

Isuri keelele on omane suur varieeruvus, nii muutelõpud kui tüved võivad esineda väga mitmel kujul, seda ka ühe sõna ühes ja samas konkreetses grammatilises vormis. Võrdsetena arvestatakse kõiki erinevaid avaldumisi (nt tuleb võrdseina arvestada IpsPr vorme sõnast *laski(i)a*: *lassaa*, *lazedaa*, *laskedaa*). See aga tingib paralleelparadigmasid ehk märgib võimalust kuuluda mitmesse muuttüüpi ehk muutuda eri verbitüüpide kohaselt. See raskendab morfoloogiliselt oluliste erinevuste selgitamist ning teeb erinevate

muutmisviiside kirjeldamise keeruliseks. Morfoloogilise klassifikatsiooni puhul on selline paljususe täiesti ootuspärane, kui pidada silmas seda, et klassifikatsioon ei ole eesmärk omaette, vaid kujutab endast morfoloogiakirjelduse abivahendit, mille põhiülesanne on mitmekesisest materjalist sobival viisil korrastada. (Viks 1982: 518)

Mistahes klassifikatsiooni eesmärgiks on leida kõige ökonoomsem ja ülevaatlikum viis informatsiooni esitamiseks. Morfoloogilise klassifikatsiooni ülesanne on kajastada erinevusi sõnade käitumises, näidata sõnade neid morfoloogilisi omadusi, mida ei saa või ei ole otstarbekas edastada reeglite kujul.

Üht ja sama objekti (süsteemi) saab klassifitseerida väga erineval viisil. Tulemus sõltub klassifitseerimisel arvestatud tunnustest või tunnuste kompleksist.

Tunnuse(d) määrab klassifikatsiooni eesmärk. Mõnel juhul etendab tunnuste valikul osa ka klassifitseeritav uurimisobjekt. Teisisõnu: uurimisobjekt sunnib klassifitseerijat töö käigus klassifikatsiooni aluseks olevat tunnust või tunnuseid muutma, korrigeerima.

Tunnused täidavad eristavat funktsiooni. Eesmärgist ja oodatavast resultaatist johtuvalt tuleb paljude klassifitseeritavate tunnuste hulgast valida suurema klassifitseeriva jõuga tunnus(ed). Ühest tunnusest alati ei piisa – nii on ka verbi klassifitseerimise puhul. Tarvis on arvestada kõiki iseärasusi, mis eristavad ühe sõna muutmist teise omast.

Klassifitseeritavate tunnuste hulgas omistatakse ühele primaarne funktsioon, ülejäänud tunnused on sekundaarsed, moodustades kokku tunnuste kompleksi. (Õispuu 1994: 95)

Verbide morfoloogilise klassifikatsiooni välja töötamisel on Viks silmas pidanud esiteks üldmetodoloogilist põhimõtet, et komplitseeritud nähtuste analüüsimisel tuleb vaadeldav objekt liigendada algul lihtsamateks osadeks, teiseks on arvestatud seda, et loogiliselt korrektsel klassifikatsioonil tohib olla üksainus liigitusalus. (Viks 1976: 277)

Morfoloogiline klassifitseerimine toimub tavaliselt mitmeetapilisena – ühe astme primaartunnus võib teisel astmel olla sekundaarse väärtusega. Et paremini välja selgitada kogu keelematerjali omavahelist suhestumist, selgitatakse kindlate liigitusaluste alusel välja lähteklassifikatsioonid. Töö viimasel etapil saadakse nende põhjal koondklassifikatsioon, mis hõlmab endas võimalikud muutmisviisid näiteverbidega, mille abil on võimalik hõlpsasti kirjeldada keele morfoloogilisi verbiparadigmasid.

Morfoloogiliseks paradigmaks nimetatakse teatud viisil korrastatud sõnavormide hulka (EKG I: 91). Klassifikatoorse morfoloogia mudelis on sõnavormi liigendamise aluseks paradigmaatiline lähenemisviis, mille kohaselt sõnavorm jaguneb kaheks põhimõtteliselt erinevaks osaks – tüveks ja morfoloogiliseks formatiiviks ehk lõpuks.

Verbivormi semantiliselt stabiilse osa moodustab tüvi, kandes kõigis muutevormides üht ja sama tähendust, sõltumata sellest, millise konkreetse variandina ta parajasti realiseerub. Semantiliselt muutuva osa verbiparadigmas moodustavad morfoloogilised formatiivid, mis igas muutevormis kannavad erinevat grammatilist tähendust. Paradigma iga liiget iseloomustab kindel grammatiliste tähenduste kompleks, mis tekstis realiseerub sellele vastava foneemijärgendina ehk morfoloogilise formatiivina. (Viks 1980: 18)

Ühe morfoloogilise sõnaklassi paradigma koostise määravad morfoloogilised kategooriad, millega sõnaklass seostub. Paradigma liikmete arv sõltub vastavate kategooriate liikmete omavaheliste kombinatsioonide arvust. (EKG I: 91)

Isuri verbi paradigma aluseks on järgmised omavahel seostuvad grammatilised kategooriad:

- 1) kõneviis (kindel e indikatiiv, tingiv e konditsionaal, käskiv e imperatiiv, võiv e potentsiaal);
- 2) aeg (olevik, lihtminevik, täisminevik, enneminevik);
- 3) tegumood (isikuline, umbisikuline);
- 4) isik (1, 2, 3);
- 5) arv (ainsus, mitmus);
- 6) kõneliik (jaatav, eitav).

Grammatiliste omaduste põhjal jagunevad verbivormid finiitseteks ehk pöördelisteks ning infiniitseteks ehk käändelisteks. Finiitsete ja infiniitsete vormide kasutusfunktsioonid isuri keeles saab kokku võtta eesti verbi kohta öelduga: finiitsed vormid esinevad lauses öeldisena, infiniitseid vorme kasutatakse finiitsete liitvormide moodustamisel ning muudes verbikonstruktsioonides ja lauselühendites. (Viks 1992: 28)

Infiniitsete vormide hulka kuuluvad infinitiiv, supinumi vormid, gerundiivid, partitsiivid.

Erinevaid grammatilisi kategooriad väljendavad verbide liht- või liitvormid. Vastavalt paradigma ulatusele võib eristada 4 liiki verbiparadigmasid (Viks 1980: 19):

- 1) laiendatud paradigma, mis hõlmab kõiki võimalikke verbivormide konstruktsioone;
- 2) täisparadigma, millesse kuuluvad kõik liitvormid ning liitvormidena moodustuvad eitav kõne ning liitajad;
- 3) põhiparadigma, mis hõlmab ainult verbi liitvorme;
- 4) defektiivne paradigma, milles puudub osa põhiparadigma liikmetest.

Klassifikatsiooni huviorbiidis on põhiparadigma, kuna liitvormid moodustatakse liitvormide alusel.

Liitvormid koosnevad:

- a) ainult tüvest – markeerimata vorm. Läänemeresoome keeltes valdavalt on markeerimata käskiva kõneviisi ainsuse 2. pööre ja sellega sarnane olevku eituse vorm. Nii ka isS, isAL ja isO murretes, nt ImpSg2, nt isS *kazva* 'kasva', *läkkää* 'räägi', erandiks on siinkohal isH, kus vastava vormi markeerib tunnus -G, nt *läkkääG*, *kuog* (Laanest 1986: 134). Ainult tüvest koosnevaks on kahanenud ka vähemalt 2-silbiliste *oi*-tüveliste verbide IndPrSg3, nt *murjoi* 'kortsutab', *astavoi* 'äestab', *i*-tüveliste või *i*-lõpulise diftongiga lõppevate verbide IndIpfSg3, nt isS *murjoi* 'kortsutas', *etsi* 'otsis'.
- b) tüvest ja sellele liituvatest morfoloogilis(t)est formatiivi(de)st – markeeritud vorm.

Soikola verbi põhiparadigma (tabel 1), täis- ja ennemineviku (tabel 2) ning eitava kõne paradigma (tabel 3) esitatakse verbi *lähtiä* näitel. Vormistik on saadud 2005. aastal läbi viidud küsitlusel, küsitlusaluseks oli Jevdokija Mihhailovna Vasiljeva (s. 1927). Verb *lähtiä* puhul on nii allikates kui ka nimetatud keelejuhi kõnes võimalik nii ühe- kui kahetüveline paradigma (*tänäbää lähedää kottii, /.../ a voit sannooa i lähhää kottii*), alljärgnevas tabelis on esitatud mõlemad. Potentsiaali vormistik alljärgnevas tabelis on konstrueeritud käesoleva töö autori poolt tuginedes Porkka (Porkka 1885) ja Junuse (1936) grammatikatele, kuna vastav kõneviis on keeletarvitusest taandunud.

Tabel 1. Verbi *lähtia* põhiparadigma

		Tgm	Ps						Ips	
		Arv	Ainsus			Mitmus				
Finiitsed	Kv	aeg	1	2	3	1	2	3		
	Ind	Pr		lähen	lähed	lähtöö	lähemä	lähettä	lähtööd	lähedää lähää
		IpF		läksin lähin	läksid	läksi lähti	läksimmä	läksittä	läksiid lähtiid	lähettii lähtii
	Knd	Pr		lähtizin	lähtiist	lähtiis	lähtizimmä	lähtizittä	lähtisiid	lähettäis lähtäis
	Pot*			lähtenen?	lähtened?	lähtenöö?	lähtenemmä?	lähtenettä?	lähtenöö?	lähettänöö?
	Imp				lähe lää	lähtegää		lähtegää	lähtegää	
Infiniitsed	Inf		lähtia							
	Ger	In	lähtiees							
		Instr	lähtien							
		Ad	lähtiel?							
	Sup	Ill	lähtömää							
		In	lähtömäs							
		El	lähtömäst							
		Ab	lähtömädä							
	Pts	Pr	lähtöva						lähettävä?	
Pf		lähtend			lähteneed			lähettü lähtü		

Tabel 2. Verbi *lähtia* täis- ja enneminiviku paradigma

Kv	Tegumood	Ps		Ips
	aeg	ainsus	mitmus	
Ind	Pf	oon, ood, on~ono lähtend	oomma, ootta, on lähteneed	on~ono lähettü on~ono lähtü
	Ppf	olin, olid, oli lähtend	olimma, olitta, olliid lähteneed	oli lähettü ~ oli lähtü
Knd	Pf	olliisin, olliist, olliis lähtend	olisimma, olisitta, olisid lähteneed	olliis lähettü

Tabel 3. Verbi *lähtia* eitav kõne

Kv	Tegumood	Ps		Ips
	aeg	ainsus	mitmus	
Ind	Pr	en, ed, ei lää~lähe	emmä, että, ei~eväd lää~lähe	ei lähedä
	IpF	en, ed, ei lähtend	emmä, että, eväd lähteneed	oli lähettü oli lähtü
	Pf	en, ed, ei oo lähtend	emmä, että, eväd oo lähteneed	ei oo lähettü
	Ppf	en, ed, ei old lähtend	emmä, että, eväd old lähteneed	ei old lähettü?
Knd	Pr	en, ed, ei lähtiis	emmä, että, eväd lähtiis	ei lähettäis
	IpF	en, ed, ei olliis lähtend	emmä, että, eväd olliis lähteneed	ei olliis lähettü?
Imp	Pr	(Sg 2) elä lää~lähe	(Pl 2) elkää lähtia	

2.2. Tüve baasvormi leidmine ja klassifitseerivad vormid

Tüvi on sõna leksikaalse tähenduse kandja ja tagab sõna erinevate muutevormide leksikaalse samasuse. Ideaalses aglutineerivas keeles jääb sõnatüve fonoloogiline kuju kõikides vormides ühesuguseks ning eri formatiivid annavad erinevatele muutevormidele erineva tähenduse. (EKG I: 129)

Tüvi on see osa sõnast, mis muutuvates sõnades võib moodustada ise sõna või eelneb muutemorfeemile.

Grammatika kirjeldustes eristatakse juurtüve ja derivatsioonitüve (juurtüvi + tuletuslõpp). Morfoloogilise klassifikatsiooni seisukohast ei ole nende eristamiseks vajadust, mõlemad märgitakse antud juhul ühise mõistega „tüvi“. Derivatsioonisufiksitate osas on aga oluline selgitada nende osalemine muutmissüsteemis.

Verbi tüvekujude fonoloogilise erinevuse põhjused isuri keeles on:

- 1) astmevaheldus,
- 2) erinevad geminatsiooninähtused,
- 3) tüvelõpu häälikute muutused,
- 4) ühe- või kahetüvelisus.

Läänemeresoome keelte noomenid ja verbid jagunevad ühetüvelisteks ja kahetüvelisteks olenevalt sellest, kas muutelõpud liituvad kõikides vormides ainult vokaaltüvele või vormiti vokaal- ja konsonantlõpuliselle tüvele. Kahetüvelistel verbidel esineb konsonanttüvi ajalooliselt järgmistes vormides: infinitiiv, gerundiumi vormid, käskiv kõneviis e imperatiiv (v.a ainsuse 2. isik), potentsiaal, nud-partitsiip, impersonaal. Real **V(i)tA*-verbidel, aga ka *ne-* ja *itse-*verbidel ei ole konsonanttüvi tänapäeva keeles märgatav, *t* on säilitanud ainult käskiva kõneviisi vormistik (v.a ainsuse 2. isik).

Nimetatud nähtused on tingitud erinevatest keeleajaloolistest teguritest. Nii võib tüvi alluda ainult astmevaheldusele (Inf *ehtiä*: IndPrSg1 *ehin* 'jõuda'), ainult geminatsioonile (Inf *nürriä*: IndPrSg1 *nürin* 'nüsida') või ainult tüvelõpu häälikute vaheldusele (Inf *kazvaa*: IpsPr *kazvedaa* 'kasvada'). Sageli on sõna tüvi mõjustatud korraga rohkem kui ühest nimetatud nähtusest või kõigist korraga (Inf *paeda*: IndPrSg1 *pakkeenen*: Sup *pagenommaa* 'põgeneda'; Inf *märehtiä*: IndPrSg3Neg *ei märeehi* 'mäletseda').

Tüve ja selle muutuste kirjeldamisel ning sõna muuttüübi tuvastamisel on vaja esmalt leida baasvorm, millest muutmisreeglite teadmisel on võimalik moodustada kõik paradigma liikmete muutevormid.

Ideaalne baasvorm sisaldab teavet tüve konsonantide vahelduse, tüvevokaali, derivatsioonisufiksiste kohta ning tema formatiiv on mittevariantne. Läänemeresoome keelte verbi muutmissüsteemide kirjeldajad on lähtevormina kasutanud infinitiivi (nt soome, lõunavepsa, liivi) või supiini (eesti, võru, karjala).

Isuri keeles ilmnevad olulised miinused mõlemal:

1) infinitiiv.

Isuri keeles on suur hulk verbitüüpe, mille puhul astmevaheldusreeglid ei võimalda infinitiivi vormist automaatselt tuletada muude paradigma liikmete moodustamist tugeva astme puhul, vrd nt *hoovvada: hoopaan* 'sõuda (tagurpidi)' ja *hoovvada: hookaan* 'puhata'.

Infinitiiv ei võimalda – eriti vaatluse all olevas Soikola murdes – tingimusteta teavet saada tüvevokaali kohta. Kuna järgsilpides on isS ja isO murdes toimunud reeglipärane muutus **eta >> i(i)a*, jätab see vormi moodustajale kindla kõneviisi oleviku ning ka paljude teiste vormide moodustamisel tüvevokaali valikul kaks võimalust: vrd *immiiä: imen* 'imeda' või *lessiiä: lezin* 'lesida, lebada'.

Oluline miinus on ka see, et infinitiiv ei anna informatsiooni teatud kahetüveliste verbide tuletussufiksiste kohta. Seega, paljude verbide puhul ei võimalda infinitiivi vorm preesensi tüvekaju üle üldse otsustada, toodagu vaid mõned näited:

Inf	IndPrSgl
<i>koheda</i>	<i>kohheenen</i> 'paraneda, toibuda'
<i>loheda</i>	<i>lohkiin</i> 'mureneda, lõheneda'
<i>koroda</i>	<i>korkenen</i> 'tõusta, kerkida'
<i>kohoda</i>	<i>kohhoon</i> 'tõusta, kerkida'
<i>naaglida</i>	<i>naaglitsen</i> 'naelutada'
<i>hervidä</i>	<i>herviin</i> 'karta'
<i>kiskossa</i>	<i>kiskoon</i> 'kiusata'
<i>kidissä</i>	<i>kittiizen</i> 'vigiseda; kihistada'

Lisaks on miinuseks formatiivi variatiivsus.

2) supiin.

Supiini tüvi on alati tugevas astmes, mistõttu nõrgaastmelised vormid on astmevaheldusreeglite olemasolul tuvastatavad. Supiini vorm sisaldab võimalikke tuletussufikseid. Valdava enamiku verbide puhul toob supiini vorm esile ka tüvevokaali.

Siiski tingib isuri keele (v.a isAL) häälikumuutus $e > o, \ddot{o}$ labiaalse konsonandi ($m, v, *p$) ees suure rühma verbe, mille puhul tüvevokaali ei ole võimalik automaatselt tuvastada. Nt *kitkömää* : *kiden* 'kitkuma', *kiskomaa* : *kizon* 'kiskuma'.

Supiini kahjuks räägib ka see, et erinevalt eesti ja karjala keele baasvormi formatiivist on isuri oma tänu pikenenemistähtustele variantne: kaasrõhulisele silbile järgnev konsonant on pikenenud kontraheerumisel moodustunud pika vokaali ees, vrd nt *kojoimaa* 'paistma, kaugetele näha olema' ja *happanommaa* 'hapnema'.

Eeltoodut kokkuvõttes tuleb tunnistada, et ideaalset baasvormi Soikola verbi jaoks ei ole. Kuna supiini vorm on oluliselt läbipaistvam, võetakse antud juhul muuttüüpide tuvastamisel aluseks see. Küsimuseks jääb e -tüveliste verbide tugevaastmelise vormi tuvastamine, etteruttavalt võib aga öelda, et kõikide verbide puhul see ei olegi teostatav.

Järgnevas klassifitseerimise käigus tuvastatakse ülejäänud vormimoodustusel määrava tähtsusega verbivormid ehk peavormid.

Peavormide valikul saab Soikola murde puhul lähtuda põhimõtteliselt samadest kriteeriumidest nagu karjala keele puhul (Õispuu 1994: 102):

- 1) peavorm on esindatud paradigma kõigis verbides;
- 2) peavormi morfoloogilisel formatiivil on vähemalt kaks erinevat varianti;
- 3) peavormi tüvevariant pole automaatselt tuletatav mõne teise peavormi põhjal;
- 4) peavorm on aluseks mõne teise vormi moodustamisel.

Peavormide leidmisel on mõttekas klassifitseerimise algetapil arvestada pigem rohkemate kui vähemate vormidega. Klassifitseerimise edasistel etappidel tuleb tuvastada vormimoodustuse analoogiareeglid, mille abil on võimalik klassifikatsiooni optimeerida.

Verbi tüvemuutuste kaardistamiseks, tüvevariantide esinemise tuvastamiseks ning formatiivide liitumistingimuste selgitamiseks on vajalikud järgmised klassifikatsioonid:

- 1) tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsioon;
- 2) tüve lõpphäälikute muutuste lähteklassifikatsioon, mis omakorda jaguneb kolmeks allklassifikatsiooniks:

- a) supiini, kindla kõneviisi oleviku ning infinitiivi allklassifikatsioon;
 - b) kindla kõneviisi oleviku tüvest mineviku tüve moodustamine;
 - c) kindla kõneviisi oleviku tüvest tingiva kõneviisi tüve moodustamine.
- 3) tüvevariantide vaheldumise lähteklassifikatsioon;
 - 4) morfoloogiliste formatiivide lähteklassifikatsioon.

Lähteklassifikatsioonides kasutatavate klassifitseerivate vormide hulk ja valik erineb tulenevalt lähteklassifikatsiooni vajadustest, vormide kasutust põhjendatakse vastavate lähteklassifikatsioonide juures.

Klassifikatsiooni viimasel astmel saadakse lähteklassifikatsioonide alusel koondklassifikatsioon.

III ISURI VERBIKATEGOORIAD

Isuri keele verbi grammatiliste kategooriate muutelõppude realiseerumisest koos leviku kirjeldamisega lähisugukeeltes ja -murretes annab põhjaliku ülevaate Arvo Laanest uurimuses „Isuri keele ajalooline foneetika ja morfoloogia“ (Laanest 1986).

Soikola verbi muutmissüsteemi uurides tuleb mitmel juhul tunnistada, et tüve ja muutelõpu piir on ähmane, kunagine aglutineeriv keel on läbinud ja läbimas olulisi muutumisprotsesse. Keeleajaloolisest tüve ja kategooria tunnuse piirist lähtumine ei pruugi alati olla kõige otstarbekam ega ülevaatlikum ega anda klassifitseerimisel parimat tulemust. Isuri keele formatiivi ja verbi tüve piiri kindlaks tegemine on kohati üsna raske ning isegi meelevaldne tegevus, seda nt konsonanttüvele liituvate assimilatsiooni tulemusena sulandunud lõppude puhul.

Soikola verbi muuttüüpide tuvastamise käigus on otsustatud osade kategooriate mõningate liikmete puhul jätta kõrvale ajalooline piir tüve ja formatiivi vahel. Seetõttu esitatakse lühidalt veelkord ülevaade verbivormistikust.

3.1. Kõneviisikategooria

Kategooria jaguneb neljaks kõneviisiks: kindel kõneviis, tingiv kõneviis, käskiv kõneviis, võiv kõneviis ehk potentsiaal.

3.1.1. Kindel kõneviis

Kindel kõneviis ehk indikatiiv on tunnusetu, kombineerub kõigi aja-, tegumoe-, isiku-, arvu- ning kõneliigikategooriatega.

3.1.2. Tingiv kõneviis

Tingiv kõneviis ehk konditsionaal kombineerub aja-, tegumoe-, isiku-, arvu- ja kõneliigikategooriaga. Tingiva kõneviisi tunnus on *-isi-*, millele liidetakse pöördelõpud.

Ainsuse 2. isikus on isS ja isH murdes toimunud reeglipärane sisekadu *-sit > -st*, nt Vii *elläist* 'sa elasid', Junuse grammatika annab siiski võimaluse ka *i*-lise ainsuse 2. isiku moodustamiseks, kasutades tegusõna kirjelduse näidetena vorme *kirjuttais(i)t*, *külväisit*, *olisit* (Junus 1936: 107, 109, 122 jm). Tunnuse viimane *i* on kadunud ainsuse 3. isikus kõigis murretes (Laanest 1986: 132).

Ajaloolise tunnuse *-isi-* kõrval käsitletakse verbi muutüüpide tuvastamisel tingiva kõneviisi formatiivi osana kontraheerunud verbide, sh refleksiivsete verbide puhul *-isi-* tunnusele eelnevat elementi *-ja, -jä*, mis on üldistatud kõikidesse isikutesse, hõlbustades eristada mineviku ja tingiva kõneviisi vorme. Kaasrõhulise silbi järel on *-ja, -jä* esikomponent gemineerunud. Laanesti andmetel on see element levinud väljaspool kontraheerunud verbe Alam-Luuga murdes, viimaste aastate ekspeditsioonidel on ka Soikola murdealal registreeritud *-(j)A-* elemendiga vorme: Vii *läkšiaižin* 'läheksin', *jookšiaižin* 'jookseksin', *muištajaižin* 'mäletaksin'. Ka Junuse õpikutesse on sattunud selliseid vorme, nt *hää sanojais* 'ta ütleks' (Junus 1934: 20).

Tingiva kõneviisi mineviku vormid moodustatakse analüütiliselt liites verbi *olla* vastava isiku konditsionaali vormile mineviku partitsiibi vormi, nt *olliisit haukkuunt* 'sa oleksid haukunud' (Junus 1934: 5), *olliis pitänt* (Junus 1934: 4), Vol *olliz ottand* (IMT 111), Sav *olizimma küzüneed*. Tingiva kõneviisi eitava kõneliigi vormistik moodustatakse samuti analüütilisel teel: eitusverbi isikuvormidele lisandub põhiverbi tingiva kõneviisi tunnusega Sg3 vorm, nt Vii *emmä lähtiis* 'me ei läheks'. Tingiva kõneviisi minevikuvormi moodustavad eitusverb vastavas pöördes, abiverb *olla* tingivas kõneviisis ning põhiverbi mineviku partitsiip, nt *ei olliis pittänt* 'ei oleks pidanud' (Junus 1934: 29).

3.1.3. Käskiv kõneviis

Käskiv kõneviis ehk imperatiiv kombineerub piiratud arvu kategooriatega: ainsuse ja mitmuse 2. ja 3. isikuga ning kõneliigikategooriaga.

Hevaha murdes on ainsuse teise isiku tunnuseks *-G*, teistes isuri murretes on vorm markeerimata, ent võib oletada, et suhteliselt hiljuti on *k*-lõpuline olnud vorm ka teistes murretes. 19. sajandi lõpul mainib Porkka, et ImpSg 2 vormi lõpus on *k* Hevaha murdes, ent *k* säilimist kuuleb ka Soikola murdes vokaaliga algava sõna ees ning lause lõpus (Porkka 1885: 92).

Selliseid *k*-ainesega vorme nagu *Met lāg miä laulan!* 'las mina laulan' (IMS 255) tuleb pidada pigem partikli osaks kui käskiva kõneviisi tunnuseks.

Mitmuse 2. isiku tunnused on:

- 1) *-gAA* – rõhutu silbi vokaali ja sonorandi järel, nt Rep *palagā* 'põlege' (IMS 380), Saa *tabelgā* (IMS 565), *ommelgā* (Laanest 1964: 28),
- 2) poolpika klusiiliga *-kAA* pearõhulise silbi järel või helitu obstruendiga lõppevale tüvele liitudes, nt Lok *jookaa* 'jooge', *tulkaa* 'tulge', *kidiskää* 'itsitage', aga esineb ka Vii *ommelkā* 'õmmelge' (IMS 363). Samuti kuuluvad siia kaasrõhulise silbiga lõppevad *oi-* ning *l-*tüved, nt *nibikkoikaa* 'siduge', *haravoikaa* 'riisuge', *magjasselkaa* 'maiustage'.
- 3) *-kkAA* kaasrõhulise silbi lühikese vokaaliga tüve järel, nt Lok *avittakkaa* 'aidake' (IMS 24).

Kolmandate isikute käskiva kõneviisi vormistik on harva kohatav, ent siiski eksisteerib. Formatiiiv on Soikola murdes mitmuse 2. isiku omaga identne, nt Saa *olkā ni läkkämädä* 'ärgu rääkigu, olgu tasa' (IMS 362), Saa *kuivagā siun künḁēst, halvahtūgā siun jalkāst* 'kuivagu sinu küüned, halvatuugu sinu jalad' (Ariste 1960: 24), kuigi haruldusena esinevad Sovijärvi kirjapandu hulgas käskiva kõneviisi mitmuse 3. isiku vormid mitmuse tunnusega *-t* kujul *andagaad* 'nad andku', *katselgaad* 'nad vaadaku' (Sovijärvi 1944: 50), *t*-ainesega vorme esineb ka Rosona keelekujus, nt *vetäkööt* 'nad vedagu', *tulkoot (ku tahtoot)* 'tulgu (kui tahavad)' (Mägiste 1925: 21). Porkka klassifikatsioonis esitatakse ImpP13 isiku lõppudena mitte ainult refleksiivsete verbide puhul, mis on keeleajalooliselt tõepärane, vaid kõikide verbide puhul *-kasse, -kässe*, nt *kummartas/kasse, istu(u)s/kasse, heittiiskässe, käükässe, tul/kasse* (Porkka 1885: 96-117).

Isuri kooliõpikutes on pakutud käskiva kõneviisi 3. isikute lõppudeks soomepäraseid, aga nagu ülalkirjutatust nähtub, ka Rosona keeles esinevad *O*-lised lõpud *-k(k)oo, -k(k)öö*, nt loosungites „*Eläköö tovarišša Stalin! Eläköö maailman revolutsia! Eläkööt kolhoznikat-udarnikat!*“ (Junus, Maksimov 1936: 30), et isurikeelne kooliharidus ei saanud juurduda, ei ole ka need vormid Soikola poolsaarel isurite keelekasutuses kohanenud.

3.1.4. Potentsiaal

Võiv kõneviis ehk potentsiaal on isurite keelekasutusest tänaseks taandunud, üks vähestest aktiivselt tarvitusel olevatest potentsiaali vormidest on *leenöö*, mida võib ehk pidada juba leksikaliseerunuks. Tegevuse võimalikkuse väljendamisel kasutatakse konstruktsioone nagu *hää taitaa lähtöö, hää võib lähtiä, võib_ol i hää lähtöö*.

Nirvi sõnaraamatus võib potentsiaali mõnede märksõnade alt leida, nt Saa *guim monD vūta miä ellänen, monDa kertä kägi kukkū ni, siz nīm monD vūta miä elän*. (IMS 30); Rep *midä hā ollenō_jod enā ei joo mogomā pāmettia ku nōren*. (IMS 362).

Potentsiaali tunnus on *-ne*, sellele järgnevad isikulõpud.

Konsonanttüveliste sõnade puhul on potentsiaal liitunud konsonanttüvele. Potentsiaali moodustamise huvitavusena toob Porkka *l-, n-, r-* ja *s-*tüvelised verbid, millede puhul on mõistetavuse huvides kasutatud topelttunnust, kuna tunnus *-ne* on liitumisel assimileerunud, mille tulemusena oleks 3. isikute vormistik kindla kõneviisi omaga kokku langenud (Porkka 1885: 87-88). Porkka on esitanud võimalikkuse kõneviisi kõikide verbide puhul, v.a verb *kummartai-*: *kummartais-*, mille puhul antakse vaid passiivi vorm *kummartastanoo* (vt Porkka 95-117).

Junus nimetab oma grammatikas potentsiaali „kysymysformaks, interrogativaks“, mis enamasti esineb vaid kolmandas isikus. Selle lõppu on liidetud *-kse* või ka ainult *-k*: „Esim., interrogativan III-n liitsan puhas forma ono *kirjuttannoo*. Siihe lisätää *-k*, kumpa näyttää kysymystä ja senen jälest veel *-se*, kumpa ono demonstrativapronomina (näyttävä nimensihalliin) ja kumpa vahvistaa kysymysmerkitöstä. (*Ottanook hää miun kerallee, ottanookse hää miun kerallee*).“ (Junus 1936: 107)

Junus märgib samas ka 1. ja 2. isikute vormide esinemist Soikolas, ent sealgi esinevat need nn vanas keeles.

Et kõneviis on tänapäeval kasutusest taandunud ja täiendava andmestiku kogumine välitöödel ei ole võimalik, ei ole antud kõneviisi muuttüüpide tuvastamisel arvestatud.

3.2. Ajakategooria

Grammatilised ajad isuri keeles on olevik (markeerimata), vormimoodustuse poolest sünteetiline lihtminevik jaatavas kõneliigis (imperfekt), analüütilisel teel moodustatavad täis- ja enneminevik (perfekt ja pluskvamperfekt) ning eitava kõne minevik.

Grammatiline tuleviku väljendamine puudub, selle asemel kasutatakse oleviku vorme ning peamiselt konstruktsioone verbiga *noissa*, olemuselt tegevuse tulevikus toimumist väljendav on verb *lee-*.

Isuri kooliõpikus ja ka grammatikas selgitatakse, et isuri keeles on „... *tapahtuva aika* (*preesens*) ja *tapahtunt aika* (*imperfekta*). *Tapahtuva aika näyttää, jot teko tali töö tapahtuu nyt, paraikaa tali tulevaisuuves.*“ (Junus, Iljin 1936: 34)

„*Nykyajan tulovast ajast möö erroittamma teon objektan kautta. jos teon objekta ono akkusativas, ni silloin kysymys ono tulovast ajast. Esim: leikkaan puun, luen kirjan /.../. Jos objekta on partitivas, ono kysymys nykyajast. Esim. leikkaan puuta /.../*“ (Junus 1936: 123)

Junus on grammatikas pidanud verbi *lee-* IndPr vorme verbi *olla* tulevikuvormideks, nentides ühtlasi, et *olla* on ainus verb, millest on võimalik tuleviku vorme moodustada. (Junus 1936: 121-122).

Lihtmineviku tunnuseks isuri keeles on *-i*, Soikola murdes liituvad sellele isikulõpud enamasti sarnaselt oleviku vormidele: Sg1 *-in*, Sg2 *-id*, -Pl1 *-immA*, Pl2 *-ittA*, IndIpFPl3 formatiivid realiseeruvad oleviku analoogial, lisades mineviku tunnusele vastava tüüpi oleviku mitmuse 3. isiku lõpu: *-ivAd* või *-i(i)d*.

Ainsuse 3. isik on markeerimata.

Mineviku formatiivina käsitletakse klassifitseerimisel ka ajaloolist kontraheerunud verbide mineviku tüve lõppu *-s(i)*, kuna refleksiivsete *murginaissa*-tüüpi verbide minevikuvormistikus (*murginaizin*, *murginaist*, *murginais* jne) on raske seda tüve osaks pidada. Kontraheerunud verbide ainsuse 2. isiku lõpust on *i* sisekao tulemusena kadunud, nii realiseerub lõpp kujul *-st*, nt *läkkäist* 'sa rääkisid'.

Täisminevik moodustatakse verbi *olla* oleviku vormist ja põhiverbi mineviku ainsuse või mitmuse partitsiibivormist, nt Saa *se on nenästünd jo* 'see on juba vihastanud' (IMS 339), Vol *miä õn itse paljo kangast kuttõnd* 'ma olen ise palju kangast kudunud' (IMT 111), Vii *on lähtend kottii* '(ta) on koju läinud'.

Enneminevik moodustatakse verbi *olla* mineviku vormist ja põhiverbi mineviku partitsiibist, nt Saa *miä olin niin kovin häpähünd sto en tiitänd kunne puule juuksin* 'mina olin nii kõvasti häta sattunud, et ei teadnud, kuhu poole jooksin' (IMS 79); Vii *kevgä oli hiirtänd* 'king oli hõõrunud' (IMS 61).

3.3. Tegumoeekategooria

Tegumoeekategoorial on kaks liiget, isikuline tegumood e personaal ning umbisikuline tegumood ehk impersonaal. Neist esimene on tunnusetu ning kombineerub kõigi teiste kategooriatega.

Impersonaali tunnuseks on **-ta*, **-tä* või **-tta*, **-ttä*. Neist esimene esineb pea- või kaasrõhulise silbi pika vokaali või diftongi järel ja mis tahes asendis oleva konsonandi järel. Muudel juhtudel kasutatakse tunnust **-tta*, **-ttä*. (Laanest 1986: 136)

Soikola murdes realiseeruvad ja antud töös on impersonaali oleviku lõppudena käsitletud ajaloolised tunnused järgmisel kujul:

- 1) *-jAA* ühe- ja kolmesilbilistes *oi*-tüvelistes verbides, mille puhul tunnuse **-ta*, **-tä* klusiil nõrgas astmes on kadunud, silbi piiri tähistajana toimib *j*: nt *haravoi/jaa* 'riisutakse', *murginoi/jaa* 'süüakse hommikust', *voi/jaa* 'võidakse'.
- 2) *-AA* verbides, mille puhul tunnuse **-ta*, **-tä* klusiil nõrgas astmes on kadunud ja silbi piiri tähistavas funktsioonis võib esineda *j* või *v*, mida käsitletakse tüvevariandi osana: nt Vol *viij/ää* 'viiakse', Vol *toov/aa*, Vii *sööv/ää* ~ Har *süüvv/ää*, Vol *saav/aa*, Ksk *jäävv/ää* (Laanest 1986: 18-19). Samuti kuuluvad siia konsonanttüvelised verbid, mille puhul klusiilaines on assimileerunud eelneva konsonandiga, nt *pann/aa* 'pannakse', *noiss/aa* 'hakatakse', *tehh/ää* 'tehakse', *kävell/ää* 'kõnnitakse', *jalutatakse*, *tull/aa* 'tullakse', *mörnäksennell/ää* 'karjutakse', *pessiiss/ää* 'pestakse end'.
- 3) *-ttAA* ühetüvelistes 3- ja 5-silbilistes verbides lühikese vokaali järel, mille puhul tunnuse **-ta*, **-tä* klusiil on kaasrõhulise silbi järel gemineerunud kontraktsioonilise pika vokaali ees, nt *jää_õide/ttä* 'jahutatakse', *külmutatakse*, *kohode/ttaa* 'kergitatakse', *ilvehi/ttä* 'irvitatakse', *nibigoi/ttaa* 'seotakse'.
- 4) *-dAA* 2-silbilise vokaaltüvega verbides, nt *kutsu/daa* 'kutsutakse', *ide/dää* 'nutetakse'; 4-silbilise tüvega verbide lühikese vokaali järel, *happanoide/daa* 'hapendatakse'; siia liigitatakse ka *-ne-* ja *-itse-*sufiksiga verbide konsonanttüved, nt *hie/dää* 'higistatakse', *naagli/daa* 'naelutatakse' ning kontraheerunud *t*-tüveliste verbide konsonanttüved *ava/daa* 'avatakse', *lää/dää* 'räägitakse'.

Imperfektis on impersonaali tunnus tugevas astmes, mineviku tunnus *i* on assimileerinud tunnuse *-(t)tA* vokaali ja ka sufiksisse *-hen* kuulunud *e* (Laanest 1986: 137). Formatiividena eristatakse käesolevaga:

- 1) *-dii* sonorandiga lõppeva rõhuta silbi järel Saa *ommel/dii* 'õmmeldi' (IMS 363; IMT 111), *tabel/dii* 'tapeldi', Saa *pedel/dii* 'peteti' (Ariste 1960: 15), Saa *pissel/dii* 'pisteti' (IMS 410), mis on ka valdav seda tüüpi verbide puhul, kuigi on üksikud näited tugevama klusiilainesega formatiivist, nt *ommel/tii* (Laanest 1964: 29).
- 2) *-tii*, ühesilbiliste vokaal- ja konsonanttüvede järel, tunnuse klusiilaines on tugevnenud kontraktsioonilise pika vokaali ees, nt Vol *sõiti* 'söödi' (Laanest 1986: 41), *tul/tii* 'tuldi', *joo/tii* 'joodi'; *s*-tüvede järel, nt Vii *kidis/tii* 'vigiseti; kihistati', *külpiis/tii* 'pesti ennast', kaasrõhulise silbi järel *l*-tüvedes, nt Tam *kagloideltii* 'kallistati' (IMS 120).
- 3) *-ttii* rõhuta ja kaasrõhulise silbi järel vokaaltüvede puhul, nt *anne/ttii* 'anti', *raae/ttii* 'töötati', *heenonne/ttii* 'peenestati', Met *Heppoiv varasse/ttii* (IMS 321). Siia rühma kuuluvaiks loetakse ka kontraheerunud *t*-tüvelise verbid, nt *leiga/ttii* 'lõigati', *lova/ttii* 'longiti', *hervi/ttii* 'kardeti'.

Impersonaali oleviku ja mineviku vormid on kohati kasutusel mitmuse 3. isiku kindla kõneviisi vastavate vormide asemel, nt Saa *a ne herravalbalaist olti tüz ain pühiltēgi* (IMS), *tullā* 'tullakse' ja 'tulevad', *anneti* 'anti' ja 'nad andsid'. Impersonaali selline esinemine on kujunenud vene keele mõjul (Ariste 1960: 52). Impersonaali kasutamist kindla kõneviisi 3. isiku vormide asemel esineb mitmes läänemeresoome keelesmurdes. Peaaegu täielikult on muutus toimunud karjala keele kõigis murretes, lüüdi ja äänisvepsa keelepruugis. Seevastu kesk- ja lõunavepsa murdeid ja isuri keelt ühendab mõlema nimetatud vormi samaaegne kasutamine. (Savijärvi 2001: 248)

Impersonaali täis- ja enneminevik moodustatakse analüütiliselt verbi *olla* ainsuse 3. isiku vastavalt oleviku ja mineviku vormist, liites sellele impersonaali mineviku partitsiibi verbivormi, nt *on tehtü* 'on tehtud', *oli kaaettu* 'oli ümber aetud', *oli se ompeluski odettu kera ja* 'õmblustöögi oli kaasa võetud' (IMT 111), Saa *oli obedettu* 'oli õpetatud' (IMS 358).

Impersonaali tingivas kõneviisis järgneb impersonaali tunnusele *-(t)ta*, *-(t)tä* konditsionaali tunnus *-is*, nt Saa *vaihettaiz* 'vahetataks', *annettaiz* 'antaks', *pantaiz* 'pandaks' (Ariste 1960: 38).

Impersonaali potentsiaali vormides on kasutatud sama tunnusevarianti, mis esineb personaali 3. isikus, nt isS *saadanoo* 'võidakse saada'. (Laanest (1986: 138)

Impersonaali oleviku partitsiibivormis järgneb impersonaali oleviku tunnusele *-vA*, nt Saa *anne/ttava*, *ide/ttävä* (Ariste 1960: 28).

Porkka mainib passiivi imperatiivi ja infinitiivi vormide puudumist, v.a rahvaluules, nt „kiistaa ajettaes, kiistaa kilbaeltaes“; „heboisiil tuldakaa, ratsuil ajettakkaa!“ (Porkka 1885: 91). Huvitavaks leiuks tuleb pidada käskiva kõneviisi impersonaali vormi hilisemast keelest: Rep *no mändägä ilmam miuda* 'mindagu ilma minuta' (IMS 325).

3.4. Pöördekategooria

3.4.1. Ainsuse 1. ja 2. pööre

Ainsuse 1. isiku lõpp on *-n*: *lähe/n*, *joo/n*. Sarnaselt ingerisoomes murretega (Leppik 1975: 82) esineb ka isuri keeles juhtumeid, mille puhul sõnalõpuline *-n* on assimileerunud (sarnastunud) järgneva sõna alguskonsonandiga: nt *lähem pertii* 'lähen tuppä', selliseid lausepositsioonist tingitud juhtumeid formatiivivariantidena ei käsitleta.

Ainsuse 2. pöörde lõpp on *-d*, olenevalt positsioonist lauses ka *-t*.

3.4.2. Ainsuse 3. pööre

Kindla kõneviisi oleviku ainsuse 3. pöörde esinemise järgi jaotatakse verbid siinses käsitluses kuude rühma:

- 1) Oleviku ainsuse 3. isiku lõpp on ühesilbiliste vokaaltüvede puhul *-b(i)*. Soikola ja Alam-Luuga murdes esineb formatiivi *i* ebajärjekindel kadu (vt Laanest 1986: 80), mida on seletatud vadjä keele mõjuga, siinse töö tabelitesse on üldistatud variant *-bi*.
- 2) Valdaval enamusel verbitüüpidest väljendab 3. isikut tüvevokaali pikenemine, mis märgitakse formatiivide tabelis V+. *e*-tüvelistel verbide iseärasuseks on 3. isikus toimuv häälikuseaduslik muutus $e > o$, mis on tingitud kunagisest paiknemisest labiaalkonsonanti ees, nt **tule-pi >> tulloo*.

- 3) Formatiiv loetakse puudevaks kahe- ja enamasilbiliste *oi*-tüveliste verbide 3. isikus, tabeleis märgitakse seda kujul \emptyset . Sovijärvi on mõõtmiste tulemusena küll tuvastanud erinevuse algupäraste diftongide ja kontraktsioonidiftongide vahel (Sovijärvi 1944: 22) ehk siis eri tulemused on saadud oleviku ja mineviku ainsuse 3. isiku vormide puhul, kuid nagu nendib ka Laanest: „Tänapäeva isuri murrete kohta ei saa kuuldeliste vaatluste alusel väita, et seal kontraktsiooniline *i*-diftong järjekindlalt erineks algupärasest *i*-lõpulisest diftongist. Kui selline erinevus on varem esinenud, siis on tema kadu seostatav sama lühenemistendentsiga, mis on haaranud geminaadile järgnevaid pikki kontraktsioonivokaalegi.“ (Laanest 1986: 58)
- 4) Kontraheerunud verbides esinevat elementi *-jAA* käsitletakse antud töös muutelõpuna. Element *-jAA* on häälikuseaduslikult osa **-aita-*, **-äitä-* verbide ajaloolisest vokaaltüve kujust (Laanest 1986: 125-126), *-Vit-* (konsonanttüvi): *-VitV-* (vokaaltüvi), rõhutus positsioonis $t > \emptyset$, st *-VitV-* $>$ *-VjV-*. Selle verbirühma mõjuna on *-jAA* levinud tänaseks kõikidesse ajaloolistesse **ata-*, **äta-* ja **ota-* verbidesse. Soome murretes on **ota-*, **uta-* verbide kontraheerumata vormides siirdehäälik *v*, isuri murretes esineb silbi piiri tähistavas funktsioonis või ka siirdehäälikuks nimetatud *j*-aines ka kõikides **UtA-*, **etA-* ja **itA-* verbides. Ainese *j* üldistamist kõikide kontraheerunud verbide vormistikku seletab Lehtinen pürgimusega kujutada kõikide kontraktsiooniliste verbitüüpide muutmiseviisi sarnasena (Lehtinen 1979: 183). Et antud töös ei vaadelda vorme nagu *avajaa* 'avab', *kerojaa* 'kirub' iseseisvate tüvevariantidena, selles on oluline osa refleksiivsetel *s*-tüveliste verbide paradigmatel. **te*-sufiksiga refleksiivverbidel on Hevaha ja Oredeži murdes oleviku 3. isiku lõpus olnud *-(h)en* (vt nt Laanest 1997: 211-212), Soikola murdes (v.a idapoolsed külad, kust Laanest on kirja pannud vormid *vaattihe* 'paneb end riidesse', *peššihe* 'peseb end') ja Alam-Luuga murdes on aga refleksiivsete verbide vastavasse vormi üldistatud samuti lõpp *-jAA*. (Laanest 1986: 126)
- 5) *-jjAA* – refleksiivsete verbide vormistikku üldistatud *-jAA* ainese gemineerunud variant kaasrõhulise silbi järel, nt *murginai/jjaa* 'söüb hommikust'.

- 6) Refleksiivse verbivormistiku Sg3 lõpu *-he(e)* (mille näol on ajalooliselt tegemist derivatsioonisufiksiga) on Porkka tuvastanud ainult mitmesilbilise tüvega verbides, tuues näiteks *kummartaissa* paradigma: IndPrSg3 *kummartaixxee, -ijaa* (Porkka 1885: 113-117). Et *he*-ainese esinemist siiski päris välistada ei ole korrektne, tuuakse see muutelõppude tabelis paralleelse variandina.

Lihtminevikus ja tingivas kõneviisis on ainsuse 3. pööre tunnusega, nt Sav *kazvoi* 'ta kasvas', *lobedi* 'ta lõpetas', Saa *luikkais* 'neelas' (IMS 279), Saa *kulluis* 'kuluks' (IMS 217), Saa *kestäiz* 'püsiks' (IMS 160).

Ajalooliselt on 3. isiku tunnus **-pi* liitunud 3. pöördes potentsiaali tunnusele, nt *leenöö* << **lee-ne-pi*.

3.4.3. Mitmuse 1. ja 2. pööre

Mitmuse 1. pööre lõpp on *-mmA*, mitmuse 2. pööre lõpp *-ttA*, mõlemad liituvad samal kujul oleviku ja mineviku tüvele, konditsionaali ning potentsiaali tunnusele. Sellise häälikukoostisega mitmuse pöördelõppud esinevad lisaks isuri keelele ka eesti kirderannikumurde kesk- ja idapoolseid murrakuis, Kodavere murrakus, soome idamurdes, vadja keeles (Must 1987: 233-235; Leppik 1975: 119), aga ka karjala Valdai murrakus oleviku vastavates vormides (Palmeos 1962: 53).

3.4.4. Mitmuse 3. pööre

- 1) *-vAd* esineb
 - a) ühesilbilise tüvega verbide mitmuse 3. isikus, nt *saa/vad, käü/väd*;
 - b) verbi *olla* 3. isikus – *o/vad*;
 - c) eitusverbi 3. isikus – *e/väd*.
- 2) Ülejäänud verbide oleviku mitmuse 3. isiku vormid moodustatakse ainsuse vormi analoogial, lisades lõppu *-d*.

Mineviku 3. isiku vormid moodustatakse oleviku vormide analoogial minevikutunnuse *-i* abil, nt *sa/ivad, kä/iväd, mahto/id, avitt/iid*. Ka konsonantide gemineerumine Pl3 vormides toimub sarnaselt olevikuga (Laanest 1986: 131). Vrd IndPrPl3 *antaad* 'annavad', *pallaad* 'põlevad', *kävelööd* 'kõnnivad' ja IndIpFPl3 *antoid*

'nad andsid', *palloid* 'nad põlesid', *käveliid* 'nad kõndisid'. Mineviku mitmuse 3. isiku vormide moodustamise poolest erineb teistest murretest isAL, kus valdavalt esineb lõpuna *-(i)vAD*: *lukivat (vai mitä) tekivät* 'lugesid (või mis) tegid' (Mägiste 1925: 21); *sitovat* 'sidusid', *pitivät (nevvoo)* 'pidasid nõu', *arvasivat* 'arvasid' (Mägiste 1925: 38); *kantovad* 'nad kandsid', *läsiväd* 'nad põdesid' (Laanest 1986: 131).

3.5. Kõneliigikategooria

Kõneliigikategoorial on kaks liiget: jaatav ja eitav kõneliik. Jaataval kõnel tunnus puudub.

Erinevalt naabruses kõneldavast vadja keelest, kus eitaval kõnel on vähemalt käskivas kõneviisis pöördetunnused (Ariste: 1948: 88), isuri keele Soikola murde eitaval kõneviisil pöördetunnused puuduvad, pöördub ainult eitusverb ise.

Isuri eitusverb pöördub järgmisel viisil: Sg1 *en*, Sg2 *ed*, Sg3 *ei*, Pl1 *emmä*, Pl2 *että*, Pl 3 isS ja isAL *eväd*. Hevaha murde mitmuse 3. isiku vorm on *eiväd* (Laanest 1986: 139), sama kujuga eituse leiab aga ka Rosona murdest: *maad eiväd uo rovnoid* 'maad ei ole tasased', *eivät kessä lehmäd* 'lehmad ei kannata välja' (Mägiste 1925: 22).

Oleviku eitavas kõnes liidetakse eitusverbile põhiverbi vokaaltüveline vorm, nt Saa *em miä muissa* (IMS 33).

Mitmuse 3. isiku vorm võidakse väljendada eitusverbi ainsuse vastava vormi abil, nt Vii *mustalaist ei merrē uppō konskā* 'mustlased ei upu kunagi merre' (IMS 619), samas ka Pl3 *eväd uppō*.

Mineviku eitusvormid moodustatakse eitusverbi ja mineviku partitsiibi abil.

Eitava kõne puhul kasutatakse impersonaali oleviku eitava kõnepuhul vormi *ei* ja põhiverbi *-(t)ta* tunnusega lõppevat tüve (Laanest 1986: 139), nt *ei tehä* (vrd jaatavas kõneliigis *tehhää*). Kuna paradigmade täiendamistel Soikola poolsaarel oli keskendunud verbi põhiparadigmale ning tegemist on suhteliselt harva esineva sõnaraamatuvormiga, siis on eitava impersonaali andmestik ebapiisav.

Eitava kõneliigi minevikuvormid moodustatakse eitusverbi ja põhiverbi mineviku partitsiibi abil, nt *emmä jaksaneed* 'me ei jaksanud', Saa *sauna ei no_estuint paljo* 'saun ei läinud eriti nõgiseks' (IMS 344), *ei hervint, ei nukkunt* (Junus 1934: 4).

Eitava kõne enneminevik: Rep *en old näht* 'ei olnud näinud' (IMS 580), Vol *hõ ei jollēd i nähñētkä toin toist vīl* 'nad ei olnud teineteist veel näinudki' (IMT 111).

Eitava kõne impersonaali täisminevik: *ei miul õ kois tehtü, ossettu on* 'mul ei ole kodus tehtud, ostetud on' (IMS 366)

Vastandudes ülejäänud läänemeresoome keeltele, on karjala ja isuri keele ning soome idamurrete ühisjooneks on *e*-alguline käskiva kõneviisi eitusverb. (Savijärvi 1977: 19)

Eitava kõneliigi käskiva kõneviisi ainsuse 2. isikus esineb eitusverb kujul *elä*, sellele liitub põhiverb samal kujul nagu imperatiivi jaatavas kõneliigis. Soikola ja Hevaha murde eripäraks on see, et mitmuse 2. isiku vormis saab käskiva kõneviisi tunnuse ainult eitusverb, kuna põhiverb esineb infinitiivi kujul. Nt Met *elkä tēld hämmendüä* 'ärge eksige teelt' (IMS), Met *elkää tulla tänne* 'ärge tulge siia' (IMS 31), Met *elkä törkkiä pūgoil kantta* 'ärge torkige nugadega (pussidega) lauda' (IMS 618), Vii *elkä tõvva* 'ärge tooge' (IMS 596). Alam-Luuga murdes tarvitatakse soomepärasest vormimoodustusest, nt *elkä avatkä usta* 'ärge avage ust', *elkä lätkö* 'ärge rääkige' (IMS 31).

3.6. Infiniitsed verbivormid

3.6.1. Infinitiiv

Infinitiivi lõpuks on olnud **-tak, *-täk*. Klusiili *t* säilimisest saab rääkida ainult *t*-tüvede puhul, kus tüve lõppkonsonandist ja infinitiivi sufiksi alguskonsonandist moodustunud geminaat on häälikuseaduslikult arenenud üksikkluusiiliks. Muudel juhtudel on *t* vastavalt astmevaheldusreeglitele kas jäljetult kadunud või assimileerunud tüve lõppkonsonandiga, teatavatel juhtudel esinevad siirdehäälikud *j* või *v*. (Laanest 1986: 141)

Ühesilbiliste vokaaltüvega verbide puhul on kunagi silbipiiri tähistanud konsonantaines Soikola murdes enamasti muutunud geminaadiks, mis siinses käsitluses arvatakse tüve koosseisu. Tüve ja formatiivi piiri selgitamine on keerukam ja mitmesugust lähenemist võimaldav ühe- ja kolmesilbiliste *oi*-lõpuliste verbide puhul, antud juhul loetakse *j*-aines järgnevasse silpi kuuluvaks.

Infinitiivi formatiividena käsitletakse:

- 1) *-A*, nt *veejj/ä, saavv/a, lentä/ä, ellä/ä, aivassutta/a, kidiss/ä*.

- 2) *-jA* – ühesilbiliste *i*-lõpulise diftongiga vokaaltüveliste verbide puhul, nt *voi/ja*, *nai/ja*, 2-silbiliste *oi*-tüvede puhul, nt millede puhul diftongi järelkomponent *i* on siirdunud järgneva silbi koosseisu, nt *jauho/ja* 'jahvatada', *kojjoo/ja* 'paista, näha olla', *murjo/ja* 'kortsutada'; 3-ja enamasilbiliste *o*- ja *oi*-tüvede puhul, nt *palehto/ja* 'hüübida', *nibikko/ja* 'siduda', *murginoi/ja* 'hommikust süüa'.
- 3) *-dA* – kontraheerunud *t*-verbide puhul, *ne-* ja *itse*-sufiksiga verbide konsonanttüvede puhul, nt *suva/da* 'armastada', *pae/da* 'põgeneda, pageda', *toimi/da* 'mõista, aru saada'.

Hevaha murdes on infinitiivi kuju ja moodustamisviis suures osas sarnane, oluline erinevus seisneb *k* osalises säilimises vormi lõpul, nt *vaijoag* 'vajuda' (Laanest 1997: 213), *vihkiäg* 'laulatada' (Laanest 1997: 223); *hirnakkojag* 'hirnuda', *pedelläg* 'valetada' (Laanest 1986: 142). IsAL ja isO murdes on dentaalklusiili kaole järgnenud kontraktsioonidiftongi järelkomponendi assimileerumine, nt isAL *immee* 'imeda', *küssüü* 'küsida' (Mägiste 1925: 37); *takkoo* 'taguda', *särkee* 'lüüa' (Laanest 1986: 142); isO *torru* 'riielda', *kutto* 'kududa', *ajja* 'ajada' (Laanest 1960: 182).

3.6.2. Gerundium

Käesoleva töö aluseks oleva materjali hulgas leidub näiteid kolmes käändes esineva gerundiumi kohta:

- 1) inessiiv lõpuga *-es*, *-ees*, possessiivsufiksi liitudes *-essa-*, *-essä-*. Nt Saa *vī vihad männessāz*, *tū tervūt tullessāz* 'vii vihad minnes, too tervist tulles' (Ariste 1960: 22), *mānnes* (samas lk 30), *jagaēz*, *pidāēz kirjuttaessanne* (Sovijärvi 1944: 156), *leibojēz*, *murginojēz~murginojēz*, *igävöjēz~igävöjēz* (Sovijärvi 1944: 169).
- 2) instruktiivi lõpuga *-en*, nt *kävven*, *itkien* (Laanest 1986: 143), *ahtaen*, *laulaen* (Sovijärvi 1944: 156), *pūhkien* (Sovijärvi 1944: 159); Saa *küllēn* 'sures' (IMS 354).
- 3) adessiiv lõpuga *-eel*, nt *kävveel* (Porkka 1885: 99), *Vii jooššeel mänimmä*.

Gerundiumi vormid on üldiselt väga harva esinevad, rohkem on neid võimalik kohata rahvalaulukeeles (vt Peegel 1953). Siin toodud adessiivi vormid on ka ainsad

vastava käände esinemist tunnistavad leiud, nii nagu pea poolteist sajandit tagasi (vt Porkka 1885), on need käibel ka praegu, sealjuures viimane neist üles kirjutatud 2005. aasta suvel.

Gerundiumi eri käändeis vormide moodustamine on sarnane, inessiivikujuline gerundium on esinemuse poolest kõige rohkearvulisem, teenides sellega kohta muuttüüpide tuvastamisel.

Gerundiumi vormid on oma päritolult seotud infinitiivi vormiga, samad on ka formatiivi liitumistingimused:

- 1) *-e(e)s*, nt *viijj/ees*, *männ/e(e)s*, *kidiss/ees*; *juuvv/ees* (Junus 1934: 29);
- 2) *-je(e)s* – ühesilbiliste *i*-lõpulise diftongiga lõppevate tüvede puhul ning 2- ja 3-silbiliste *oi*-tüvede puhul, nt *jauho/jees* 'jahvatades', *kojo/jees* 'paistes, näha olles', *murjo/je(e)s* 'kortsutades', *haravoi/jees*;
- 3) *-de(e)s* – kontraheerunud *t*-verbide puhul, *ne-* ja *itse-*sufiksiga verbide konsonanttüvede puhul.

3.6.3. Supiin

Supiin esineb isuri keeles neljas käändes, ohtraim kasutus on illatiivil, ent tuntakse ja aktiivselt kasutatakse ka inessiivi, elatiivi ja abessiivi vorme. Tunnus liitub alati vokaaltüvele, kõigis *e*-tüvelistes verbides toimub tunnuse ees muutus $e > o, ö$. Vastavalt üldgeminatsioonile on tunnuse *m* kaasrõhulise silbi järel gemineerunud, mis tingib erinevuse muutelõppudes. Häälikuseaduslik on see illatiivis, inessiivi ja elatiivi gemineerunud formatiividega vormide kohatist esinemist tuleb seletada illatiivi analoogiaga. Häälikuseaduslikult on gemineerumata supiini abessiiv (vrd *kivista/mmaa* << **kivista-mahen* ja *kivista/mada* < **kivista-matak*).

Supiini tunnuse vokaali pikkuse varieerumine ei ole morfoloogiliselt oluline, formatiivid realiseeruvad järgmiselt:

- 1) SupIII *-mA(A)*, nt *saa/maa* 'saama', *küzü/mää* 'küsima', *leiboi/maa* 'leiba küpsetama', *likkoo/maa* 'ligunema'; *-mmA(A)*, nt *janotta/mmaa* 'janutama', *lämmittä/mmää* 'kütma, soojendama', *higenö/mmää* 'higistama', *kävelö/mmää* 'kõndima', *keereksendelö/mmää* 'keerlema'.
- 2) SupIn *-mA(A)s*, nt *valastamaaz* 'pleegitamas', *liugu/maas* 'liugu laskmas', *kengittä/mäz* 'kingi jalga panemas', *kävelö/mäz* 'kõndimas'; *-mmA(A)s*, nt

kaarritta/mmaaz 'paati või laeva kaaretamas' (IMS), *avitta/ṃmàz* 'aitamas', *ombelo/ṃmàz* 'õmblemas' (Laanest 1986: 144). Viimastes vormides on tegemist väga hilise vokaali lühenemisega, kuna geminatsiooni eelduseks on pikk vokaal.

- 3) SupEl *-mAst, -mmAst, nt nagra/mast* 'naermast', *istu/mast* 'istumast'.
- 4) SupAb *-mada, nt maksa/mada* 'maksmata', *loppu/mada* 'lõppemata', *oottelo/mada* 'ootamata', *ombelo/mada* 'õmblemata'.

3.6.4. Partitsiibid

Oleviku partitsiibi lõpp on *-va, -vä*. *e*-tüvelistel verbidel toimub tunnuse ees muutus *e > o, ö*. Nt Re *nāim miä Sāremmām pālā/van*, *Koivissoṅ külāṅ kūtṭō/vān* (IMS 354), Met *nāüttā ollō/va* 'paistab olevat' (IMS 357); Met *hoita/va* 'hoidev, säästev' (IMS 66), Met *inhotta/va humaliḡaz meez* 'tulgastav purjus mees' (IMS 94).

Impersonaali oleviku partitsiibil liitub sama lõpp impersonaali tunnusele, verbi tüvele liitumise tingimused kattuvad imperfekti impersonaali liitumistingimustega.

Formatiividena eristatakse käesolevaga:

- 1) *-dAvA* sonorandiga lõppeva rõhuta silbi järel, nt *ommel/dava*.
- 2) *-tAvA* – ühesilbiliste vokaal- ning konsonanttüvede järel, nt Vol *mōtävā* 'müüdav' (Laanest 1986: 144), Met *se taloi on mōtävā* (IMS 330) Vii *mān/tävā* 'mindav', Met *nāh/tävā* 'nähtav' (IMS 354); tüvesse kuuluva *s*-i järel, nt *istuis/tava, kummartaas/tava* (Porkka 1885: 116); kaasrõhulise silbi järel *l*-tüvedes, nt *kagloidel/tava* 'kallistav'.
- 3) *-ttAvA* rõhuta ja kaasrõhulise silbi järel vokaaltüvede puhul, nt Saa *anne/ttava* 'antav', *ide/ttävä* 'nutetav' (Ariste 1960: 28), *heenonne/ttava* 'peenestatav'. Siia rühma kuuluvaiks loetakse ka kontraheerunud *t*-tüvelise verbid, nt *leiga/ttava* 'lõigatav', Saa *hervi/ttävä mīz* 'kardetav mees' (IMS 59).

Mineviku partitsiibi kunagisest tunnusest **nUt* on Soikola murdes päris kindlasti säilinud vaid *t*-aines, mis esineb kõigis formatiivi variantides:

- 1) *-nd* liitub ühetüveliste verbide tüvele, nt *ujjū/nd* 'ujunud', *vettā/nd* 'vedanud' (Sovijärvi 1944: 51), *ei nukku/nt* (Junus 1934: 4), *Saa ei antā/nt* 'ei andnud' (Ariste 1960: 15), *Vii avitta/nd* 'aidanud'; *t*-tüvelistele kontraheerunud verbidele, mille tüve lõpu konsonant on assimileerunud, nt *kade/nd* 'katkenud', *külmē/nd* (Sovijärvi 1944: 42, 51), *Saa Met Rep mārā/nd* 'mädanenud' (IMS 327), *ei hervi/nt* (Junus 1934: 4).
- 2) *-t* (*-d*) liitub konsonanttüvedele, v.a *t*-tüved, nt *nāh/t* 'näinud', *teh/t* 'teinud' (Sovijärvi 1944: 44); *Saa kuul/d* 'surnud' (Ariste 1960: 29); *tul/d* 'tulnud', *ommel/d* 'ömmelnud', *vāttīš/t* 'riietunud' (Laanest 1986: 145), *Vii oppīs/t* 'õppinud' (IMS 365).
- 3) *-Ut* (*~Ud*) – see sufiksi vokaali säilimist tõendav lõpp on Soikola murdes paralleelsena tarvitata eelmises punktis nimetatud verbiklassides, v.a *h*-tüvelised verbid, sufiksi *n* on assimileerunud. Nt *Saa männ/ūd* 'läinud' (IMS 321), *Saa purr/ud* 'purenud' (IMS 443), *Saa noiss/ud* 'tõusnud' (IMS 344).

Harva esineb Soikola murdes ka täielikult säilinud formatiiviga vorme, nt *Saa miäkkī ūn nāh/nūd* (IMS 354), mille esinemus Alam-Luuga murdes on aga valdav (Laanest 1986: 144-145).

Mineviku partitsiibi mitmuse formatiividena käsitletakse:

- 1) *-need* (*~neet*, *~nehed*, *~neeht*) ühesilbilise vokaaltüve järel, nt *joo/need*, *käü/need*; konsonanttüvedest *h*-tüvedele liitudes, nt *Tam mü emmä nāh/nēd* (IMS 354); rõhutu silbi järel vokaaltüvedele liitudes, nt *Met loppu/nehed* (*~loppu/nēht*) 'lõppenud' (IMS 320), *Rep hō ollīd elā/nēd* 'nad olid elanud' (IMS 365), *oi*-tüvedele liitudes, nt *nibikkoineed*.
- 2) *-nneed* (*~nneet*, *~nnehed*, *~nneeht*) kastrõhulise silbi järel lühivokaalse tüvega verbidel, nt *Saa lapse olī korjahu/nnēd* 'lapsed olid kogunenud' (IMS 195), *Met no,estu/nnēhēd vaattīd* 'nõgised riided' (IMS 344), võib aga kohata ka gemineerumata esinemist, nt *eigā tšigerdāneed* 'ei lõõritanud'; *t*-tüvelistel kontraheerunud verbidel, nt *Rep emmä tava/nnēt* 'meil polnud kombeks, me ei tavatsenud' (IMS 382), *Saa ne olī mārā/nnēd* 'need olid mädanenud, halvaks läinud' (IMS 327), *Saa ei lange/nnēt sottā* 'ei langenud, hukkunud' (IMS 247).

- 3) *-eed* (*~-eet, ~-ehed, ~-eeht*) konsonanttüvelistel verbidel, mille puhul formatiivi *n* on assimileerunud, nt Vol *hõõ ei joll/eed* *i nähneetkää toin toist viil* (IMT: 111), Rep *hõ olliD jo oppīss/ēD* (IMS 365), Saa *künnell/ēD* 'kuulanud' (IMS 226), Vii *olliD erahuss/ēD* 'olid eraldunud' (IMS 35).

Impersonaali mineviku partitsiibi lõpuks on *-(t)tU*, mille *t*-element pärineb impersonaali tunnusest. Nagu muudiski impersonaali vormides esineb pea- ja kaasrõhulise silbi järel ajaloolise tunnuse lühem variant, ülejäänud juhtudel geminaadiline tunnus. (Laanest 1986: 146)

Formatiividena realiseeruvad:

- 1) *-dU* pearõhulise silbi järel vokaaltüvede järel ja helilise konsonandiga lõppevate konsonanttüvede järel, nt *möö/dü* 'müüdnud', *män/dü* 'mindud', Met *jõDel/du* 'joodetud' (IMS 108), Saa *küzüdel/dü* 'küsitletud' (IMS 232), Saa *ei tabel/du* 'ei tapeldud' (Ariste 1960: 14).
- 2) *-tU* helitu konsonandiga lõppevate tüvede puhul, nt Saa *näh/tü* 'nähtud' (IMS 354), *las/tu*.
- 3) *-ttU* 2- ja enamasilbilisele vokaaltüvedele liitudes, nt *ei miul oo kois tehtü, osse/ttü on* (IMS 366), Met *jääõide/ttü* 'jahutatud' (IMS 117); ning *t*-tüvelistele verbidele liitudes Saa *leiga/ttü* 'lõigatud' (IMS 258), Vii *nüürä/ttü* 'volditud, korrutatud' (IMS 353).

IV VERBI MUUTTÜÜPIDE TUVASTAMINE

4.1. Tüvesiseste konsonantide vaheldus

Vastses väitekirjas kirjutab allikatele toetudes Sulev Iva: „Astmevaheldus on omane enamikule läänemeresoome keeltest. Eesti ja soome keele eeskujul on kombeks ka teistes läänemeresoome keeltes astmevahelduseks pidada ainult kahe astme, tugeva (TA) ja nõrga astme (NA) vaheldumist. Soome astmevaheldus piirdub ainult sulghäälikute vaheldumisega, eesti keeles aga hõlmab see laiemat tüvevaheldust. Sellise tavapärase astmevahelduse liigid on vältevaheldus, kus astmevaheldus sõltub välteerinevusest, nt *sepä* (NA, I välde) : *seppä* (TA, III välde), ja laadivaheldus, mis väljendub sisehäälikute muutumises, nt *kulla* (NA) : *kulda* (TA). Laadivahelduse korral peab vähemalt ühe tüvevariandi sisehäälikute seas olema klusiil või *s*, mida teises tüvevariandis pole, nt *andma* : *anna*, *käsi* : *käe*.“ (Iva 2007: 59)

Võru keele tüve- ja järgsilbivahelduste süsteem on eesti omast keerulisem ning vajab uudset lähenemisviisi. Ka Soikola verbisüsteemis esile tulevate tüvevaheldusi mõjutavate tegurite kaardistamine on osutunud oluliseks väljakutseks. Saanud julgust ja innustust Sulev Iva hiljutisest väitekirjast, kus kõiki võru kirjakeele tüve- ja järgsilbi konsonantide vaheldusi on vaadeldud ühes astmevahelduse süsteemis (Iva 2007: 59-69), on ka siinses käsitluses ühendatud ühtsesse süsteemi astmevaheldus ning isuri keelele omased erinevad pikenemisvahelduse nähtused. Geminatsiooni erinevad liigid on põhjustanud erinevaid arenguid ka formatiivide puhul.

Soikola keelekuju konsonantide vahelduse põhjused (ehk liigid) on järgmised:

- 1) astmevaheldus, st kinnise ja lahtise silbi opositsioon;
- 2) üldgeminatsioon;
- 3) erigeminatsioon e obstruentide geminatsioon;
- 4) kolmesilbiliste (viiesilbiliste) sõnade geminatsioon.

4.1.1. Astmevahelduslikud tüvemuutused

Traditsioonilise käsitluse kohaselt kujutab astmevaheldus endast sõnasisesse (kunagise) kinnise silbi algul oleva konsonandi lühenemist, nõrgenemist, kadu või asendumist mõne teise konsonandiga kas assimileerudes eelneva konsonandiga või silbipiiri tähistajana.

Varasemal perioodil oli astmevaheldus mittefonoloogiline nähtus, kuivõrd tugeva ja nõrga astme esinemus oli positsiooniliselt määratav silbi kinnisuse või lahtisuse alusel. Tõenäoliselt ei kujutanud astmevaheldus endast ka kvalitatiivselt erinevate häälikute vaheldust, vaid erinevus oli kvantitatiivne. (Laanest 1975: 65)

Kvalitatiivse astmevahelduse juhtumid on läänemeresoome keeltes erinevalt esindatud ning seetõttu on tõenäoline, et see astmevahelduse liik on kujunenud igas keeles iseseisvalt.

4.1.1.1. Klusiilide astmevaheldus

Kõigis läänemeresoome astmevahelduskeeltes alluvad astmevaheldusele geminaatklusiilid ja intervokaalsed või helilisele konsonandile järgnevad üksikkluusiilid. Isuri keeles nagu ka eesti, vadja ja karjala keeles on tuntud helitule konsonandile järgnevate klusiilide astmevaheldus. Nii kirjutab Sovijärvi: „Vaheldused *st : ss* ja *tk : D* on Soikola murdes (nagu isuri murretes üldse) eriti tähelepanuväärsed seetõttu, et need on isuri murrete ainsad selged karjala keelele viitavad jooned tüübi *ozra, kezrä* kõrval.“ (Sovijärvi 1944: 42)

Isuri keele kõige läänepoolsemas keelekujus on vaheldus *tk : D* ebajärjekindel, nt *kitketää* 'kitkutakse', *itken* 'nutan' (Mägiste 1925: 27).

Silbi (kunagisest) kinnisuse ja lahtisuse opositsioonist tingitud muutustest annab ülevaate tabel 4.

Verbi muuttüüpide tuvastamisel on lihtsam vaadelda astmevaheldust vastupidises suunas tema keeleajaloolisele kujunemisele: nõrgaastmelises vormis geminaat ja konsonantühend lühenevad, üksikkluusiil muutub, assimileerub või kaob.

Tabel 4. Klusiilide astmevahelduslikud tüvemuutused

	Vaheldus	Tugev aste (TA)	Nõrk aste (NA)
Geminaatide astmevaheldus	tt: d	mittelen	midellä
	pp: b	tappelen	tabella
	kk: g	nukkua	nugun
Üksikkluusiilid, kadu	*VtV: Ø	kudomaa	kuon
	*VkV: Ø	lugomaa	luen
Üksikkluusiilid, asendamine	*t: j	hoidamaa	hoijjan
	*t: v (vv, w)	soudamaa	so(u)vvan
	*k: j	oigenommaa	oi,eda
	*k: v (vv, w)	liugumaaa	liuvvun
	*p: v	rebimää	revin
Asendamine	lp: lv	külbömää	külven
	rp: rv	särbämää	särvän 'helbin'
Klusiili kadu konsonantühendis	ht: h	mahtamaa	mahan
	hk: h	ohkamaa	ohan
	lk: l	algamaa	alan
	rk: r	särgömää	sären 'lõhun'
	sk: s	laskomaa	lazen
	tk: d	jatkamaa	jadan
Assimilatsioon konsonantühendid	st: ss	istumaa	issun
	lt: ll	keeldämää	keellän
	nt: nn	andamaa	annan
	rt: rr	heerdämää	heerrettü
	mp: mm	ambumaa	ammun

4.1.1.2. *l-* ja *n*-kaolised ehk allegrovormid

Klusiilide vaheldusega isuri keele astmevaheldus ei piirdu. Huvitavaks nähtuseks on *n*-i ja *l*-i kadu nn nõrgaastmelistes vokaaltüvega vormides viie verbi puhul: *sannooa*, *männä*, *panna*, *olla*, *tulla*. Selle tulemusena ei erine verbi *sannooa* muutmine mitte millegi poolest verbi *kuttooa* muutmisest ning on liigitatav tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsioonis ühise tüübinumbri alla. Ülejäänud nelja verbi puhul puudub vastavalt nasaal või liikvida kindla kõneviisi oleviku ainsuse ja mitmuse 1. ja 2. isikus, käskiva kõneviisi ainsuse 2. isikus ning sellega identses oleviku eituse vormis.

Verbide *olla*, *tulla*, *panna* ja *männä* liigitamine tüvesiseste konsonantide vahelduse järgi viib nad sarnastesse alltüüpidesse astmevahelduslike verbidega *nähhä* ja *tehhä*.

4.1.1.3. Afrikaadi *ts* vaheldus

Isuri keeles ainult Soikola murdes esinevaks huvitavaks nähtuseks on afrikaadi *ts* astmevaheldus, tugevas astmes ehk lahtise silbi ees on afrikaadi esimene osis pikem ja nõrgas astmes lühem, nagu nt *kutsua* : *kušsun* 'kutsuda : kutsun', lisaks ilmneb pikem aste sekundaarselt pika vokaali ja sekundaarselt lahtise silbi ees (vt Sovijärvi 1944: 15-16; Ariste 1960: 52; Laanest 1986: 36). Tänapäeval ei ole aga Soikola murdes see kvantiteedivaheldus sugugi nii järjekindel ka ülalmainitud tingimustest lähtudes. Laanest peab afrikaadi *ts* kvantiteedivahelduse taandumist mõistetaavaks, „... kui silmas pidada asjaolu, et see on – peale algupäraste täispikkusega geminaatide ja hiliste lühemate geminaatide opositsiooni, mis on samuti kadumas – ainus klusiilidega seotud opositsioon, mis seisneb ainult kvantiteedierinevuses.“ (Laanest 1986: 37)

Afrikaadi vahelduse kirjeldust illustreeritagu väljavõtetega Nirvi sõnaraamatust:

IMS 224: *kutsua* : *kutsun* (IndPrSg1) : *kutsuin* (IndIpfSg1); Vii *kutsuttu*; Saa *kutsu* (ImpSg2), *kutsuttī* (IpsIpf), *kutsumada* (SupAb), *kutsū* (IndPrSg3); Rep *kutsuttannō* (IpsPot), *kutsudā* (IpsPr).

IMS 143-144: *katsōa* : Met *katsō* ~ Rep *kats* (ImpSg2), *katskaa* (ImpPl2); Saa *katsōi* (IndIpf3), *katsōa* (Inf), *katsō* (IndPrSg3), *katsotti* (IpsIpf), *katsomā* (Sup), *katsomaz* (SupIn), *katson* (IndPrSg1); Rep *katsomā* (Sup), *katsōin* (IndIpfSg1); Vii *katsont* (PtsPf).

IMS 36-37: *eisjā* : Met *midā* *etsid*, *sen i said* (IpfSg2); Rep *eisjā* (Inf), *eisimā* (Sup), *eisid* (IndIpfPl3), *eisī* (IndPrSg3).

4.1.2. Üldgeminatsioon

Üldgeminatsiooni eeltingimuseks on klusiili nõrgaastmelise vaste või *h* kadu järgnevas silbis vokaalide vahel. Kao tulemusena moodustus pikk vokaal või diftong, millele eelnev üksikkonsonant gemineerus. Nt isS *kuttooa* << **kuto-tak*. Enamikus läänemeresoome murretes on gemineerumise tingimuseks ka see, et gemineeruvale konsonandile eelnev silp peab olema lühike.

See läänemeresoome keeltes kõige enam levinud geminatsiooniliik (on tuntud soome murretes, isuri, vadja ja eesti keeles) haarab kõiki lühikesele paarõhulisele või kaarõhulisele silbile järgnevaid konsonante, mis asuvad kontraheerumisel moodustunud

pika vokaali või diftongi ees. Isuri keeles on sel teel tekkinud geminaadid kas täispikkusega või lühialgulised. (Laanest 1986: 57)

Üldgeminatsiooni levikut läänemeresoome keeltes ja murretes-murrakutes on kirjeldanud Laanest (1975: 74-75 ja 1986: 59) ja üksikasjalikumalt Nahkola (1987). Isuri keelele sarnane geminatsiooni tüüp esineb ingerisooime murretes, Karjala maakitsuse murretes ning Ida- ja Põhja-Soomes, isuri keele mõjuks peetakse vadja keele üldgeminatsiooni. Isuri-idasooime geminatsioonil on sarnasust lõunaesti omaga, kuivõrd ka seal esinevad klusiili nõrgaastmelise vaste kao tagajärjel tekkinud geminaadid. Eesti kirjakeeles ja põhjaeesti murretes tuntakse aga ainult seoses *h* kaoga moodustunud geminaate.

Soikola murde üldgeminatsiooni teel tekkinud geminaadid on enamasti lühialgulised, ent esineb ka täispikkusega geminaate. Isuri keele isH, isO ja isAL murdes on kontraheerumisel tekkinud pikk vokaal sageli lühenenud, samuti võib *a-*, *ä-lõpulise* diftongi teine komponent olla assimileerunud. Soikola murde omapäraks on, et osal juhtudel on *a-*, *ä-lõpulise* vokaalühendi esimene komponent pikenenud, nt *kottiia* 'maja (partitiiv)', *sannooa* 'ütelda', vokaalide vahelise silbipiiri säilides on sellised sõnad kohanenud kolmesilbiliste sõnade geminatsioonitüübiga. (Laanest 1986: 58)

Nt IndPrSg3 *tullō* < **tule-pi* 'ta tuleb', Inf *immiiä* < **ime-täk* 'imeda', Sup *azettammaa* < **asetta-mahen* 'asetama, panema'.

4.1.3. Erigeminatsioon ehk obstruentide geminatsioon

Üldgeminatsiooni kõrval esineb isuri keeles obstruentide geminatsioon (nimetatud ka erigeminatsiooniks ja laiendatud geminatsiooniks), mis haarab reeglipäraselt konsonante *g*, *b*, *d* ja *z*, kui neile eelnev pea- või kaasrõhuline silp on pikk, lõppeb pika vokaalainese või helilise konsonandiga. Kui nimetatud häälikutele eelnev silp on pikk, kuid on olemas kõik muud üldgeminatsiooniks nimetatud tingimused, ei ole nimetatud konsonandid alati gemineerunud, vaid sageli on nad muutunud poolpikkadeks konsonantideks. Geminaat ja üksikkonsonant võivad samal isikulgi vabalt vahelduda. (Laanest 1986: 60)

Soikola murde kirjapanekutes ongi nad enamasti märgitud üksikkluusiili või -sibilandina või poolpika konsonandina. Geminatsiooniliik puudutab nii tüvesid kui formatiive.

Nt Ariste 1960: *olti* 'oldi' (lk 12), *tūti* 'toodi' (lk 27), *tulkā* 'tulge' (lk 12), *lankeis* 'kukkus' (lk 18), *pāsō* 'pääseb' (lk 21), *jūrisō* 'müristab' (lk 21);

Laanest 1966: *lūti* 'löödi' (lk 112), *mānti* 'mindi' (lk 113);

Laanest 1986: *noisō* 'tõuseb', *alkā* 'algab' (lk 60).

IMS: *antāD*, aga ka lühialgulise geminaadina *an̄toiD* (kus IndIpfP13 on gemineerunud oleviku eeskujul) (lk 16); vrd *seizomā* 'seisma' ja *seisoiD* (lk 516); *ambumaz* 'laskmas, tulistamas' ja *ampua* 'lasta, tulistada', *ambui* 'laskis' ja *ampū* 'laseb, tulistab' (lk 15); *manidelti* 'meelitati' (296).

Antud geminatsiooni liigist on mõjustamata Alam-Luuga murre (Laanest 1986: 60).

Taolisi geminatsiooni alaliike on noore nähtusena peetud üldgeminatsiooni laienduseks, kuna selle esinemistingimused katavad üldgeminatsiooniks vajalikud tingimused, ent on viimastest avaramad. Lisaks sellele on erigeminatsiooni levikuala alati üldgeminatsiooni ala sees ja erigeminatsiooni on pea kõikjal nõrgem kui üldgeminatsioon. Sünni poolest on erigeminatsioon puhas näide difusiooniteooria ennustatavast arengust: uuele alale levides esineb muutus vähemalt samadel tingimustel kui sünnialal, ent tingimused võivad kalduda ka laienemise teele. (Nahkola 1987: 59-60)

Muuhulgas oletab Nahkola, et erigeminatsioon võibki olla vale järelduse – et pika vokaalainese ees peabki olema geminaat – tulemus.

4.1.4. Kolmesilbiliste (viiesilbiliste) sõnade geminatsioon

Algselt kolmesilbilistes (viiesilbilistes) sõnades, mille esimene ja teine (resp. kolmas ja neljas) silp on olnud lühikesed (kusjuures lühikese silbiga samaväärne on *i*-lõpulist diftongi sisaldav lahtine silp) on teise (neljanda) silbi vokaal pikenenud ja sellele eelnev konsonant gemineerunud. Geminatsiooni üheks eeltingimuseks olnud pikk vokaal on sageli lühenenud; paljudel juhtudel on muutunud ka silpide arv, seetõttu ei ole vaadeldav geminatsioon puht foneetiliseks nähtuseks. See geminatsioonitüüp esineb Soikola ja Hevaha murdes, vähem järjekindlalt Oredeži murdes ja puudub täiesti Alam-Luuga murdes. Kui esimene (resp. kolmas) silp on pikk, kuid muud ülalnimetatud tingimused on olemas, on *G*, *B*, *D* ja *Z* pikenenud kas poolpikkadeks helituteks üksikkonsonantideks või geminaatideks. Ka see nähtus on järjekindel Soikola ja Hevaha

murdes, vähem järjekindel Oredeži murdes ning puudub täiesti Alam-Luuga murdes. (Laanest 1986: 62)

Verbide puhul puudutab see geminatsiooniliik järgmisi morfoloogilisi rühmi:

- 1) kolmesilbilise tüvega verbide oleviku ainsuse 1. ja 2. isik, nt *unnoohan*, *kävveelen*, *pakkeened*.
- 2) kolmesilbilise tüvega verbide mineviku ainsuse 1., 2. ja 3. isik, nt *kävveelin*, *köhhäähid*, *ompe(e)li*.
- 3) kolmesilbilise tüvega verbide eitava kõneviisi olevikuvorm, nt *en ompee*.
- 4) kolmesilbilise tüvega verbide ainsuse 2. isiku käskiva kõne vorm nii jaatavas kui eitavas kõneliigis, nt *pakkeene*, *elä pakkeene*.
- 5) kahe- ja neljasilbiliste sõnade tingiva kõneviisi ainsuse 1., 2. ja 3. isik, nt *küssüizin* : *küssüist* : *küssüiz*; *näbistelliizin* 'näpistaksin, varastasin'.
- 6) kahe- ja neljasilbiliste sõnade oleviku partitsiip nimetavas käändes, nt vrd *tulloova* (nominatiiv) ja *tulovaa* (partitiiv).
- 7) ainsuse mineviku partitsiip nt *antaand*, *immeend*, *pallaand*.

4.1.5. Konsonantide vaheldus järgsilpides

Tüvesiseste konsonantide erinevate vahelduste esinemine ei piirdu ainult 1. ja 2. silbi piiril aset leidvaga, vaid leiab aset ka kaugemal sõnas nii rõhulisele kui rõhutule silbile järgnedes. Järgsilpide konsonantide vaheldus on variantidevaesem kui sõna 1. ja 2. silbi piiril, kuna astmevahelduslike verbisufiksiste arv on piiratud. Enamik vaheldusi puudutab klusiile.

Astmevaheldusele alluvad järgsilpides

- 1) tuletussufiksiste geminaadid:

tt : **d**: *lihoittua* : *lihoidun* 'paksuks minna', *ebässüttää* : *ebässüdän* 'eksitada' *kobittaa* : *kobidan* 'korjata'; *painuttaa* : *painudan* 'painutada, kõverdada';

kk : **g**: *nibikkoja* : *nibigoin* 'kõvasti siduda';

pp : **b**: *kanappia* : *kanabin* 'toppida'.

- 2) tuletussufiksiste konsonantühendid, milles

a) klusiil assimileerub eelneva konsonandiga, nt:

rd : **rr**: *häiberdüä* : *häiberrüin* 'eksida; kaduda' *kummardaa* : *kummarran* 'kummardada';

ld : *ll*: *humaldua* : humallun 'purju jääda', *mögeldää* : *mögellän* 'mugida';
nd : *nn*: *palendua* : palennun 'külmetuda', *heenondaa* : *heenonnan* 'peenendada';
st : *ss*: *libistüä* : *libissüin* 'libastuda', *ahistaa* : *ahissan* 'rõhuda, pigistada';

b) klusiil kaob vastavalt astmevahelduse reeglitele:

ht : *h*: *ilvehtiä* : *ilvehin* 'irvitama'; *nojahtaa* : *nojjaahan* 'nõjatuda', *ohahtaa* : *ohhaahan* 'ohkida; hädaldada', *homehtua* : *ei hommeehu* 'hallitada'.

Järgsilpide astmevaheldus on üldiselt kaheastmeliseks. Erandiks on 5-silbilised frekventatiivsed *ele*-sufiksiga verbid, mille puhul klusiilid alluvad kolme- (viie-)silbiliste sõnade geminatsioonile, nt Inf *nagraksennellä* : IndPrSg1 *nagraksentelen* : IndPrSg3 *nagraksendelloo* 'omaette tasa naerda'; Sup *mörnäksendelömmää* : Inf *mörnäksennellä* : IndIpfSg3 *mörnäksenteli* 'karjatada, röögatada'.

Samad *ele*-sufiksiga verbid toovad esile veel ühe tähelepanuväärse nähtuse. Kuni kolmesilbiliste ja viiesilbiliste verbide puhul esinevad konsonantide pikenemise ja tugevnemise nähtused erinevates vormides kas ühes või teises tüve osas (nt *köhhäähän* : *köhähti*), aga mitte kunagi ühes vormis koos. Neljasilbiliste topeltsufiksiga verbide puhul esinevad järgsilpide astmevahelduse tulemusena esinev tugev aste ning geminatsiooni põhjustatud pikenenud aste ühes sõnavormis kõrvuti silpides. Nt Inf *müügähellä* : IndPrSg3 *müügähtellöö* 'iniseda'; Inf *kabarrella* : IndPrSg1 *kabardelen* : IndPrSg3 *kabardelloo* 'puud langetama'; Inf *näbissellä* : IndPrSg1 *näbistelen* : IndPrSg3 *näbistellöö* 'näpistada, varastada'; Inf *kohennella* : IndPrSg1 *kohendelen* : IndPrSg3 *kohendelloo* 'kohendada; parandada'; Inf *kummidella* : IndPrSg1 *kummittelen* : IndPrSg3 *kummittelloo* 'imestada'.

4.1.6. Lähteklassifikatsioon tüvesiseste konsonantide vahelduse alusel

Soikola verbidega esmasel tutvumise etapil on verbi muutmissüsteemi konsonantide vahelduste kirjeldamiseks proovitud leida lahendust koostades nii astmevahelduse kui geminatsiooni allklassifikatsioonid. Kuna aga vaadeldavad nähtused on omavahel tihedalt seotud ning eri liiki konsonantide muutused esinevad ka koos ühes sõnavormis ning neid ei ole otstarbekas päriselt eraldada, siis tuli sellisest meetodist loobuda.

Tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsioon (vt tabel 5) liigitab verbid nii astmevahelduse kui geminatsiooni liikide esinemuse alusel märkimata konsonantide vahelduse liiki.

Tinglikult on tüve konsonandid esinemuse ja esinemuse tugevuse järgi jaotatavad kolme tugevusastmesse:

- 1) P – pikenenud konsonant pika või sekundaarselt pika vokaali ees,
- 2) T – tugevaastmeline vorm,
- 3) N – nõrgaastmeline vorm ehk märgib konsonandi kadu,

Tabelis nr 5 esinevad veel tähistena,

- 4) V – vahelduse puudumine paradigmas või vastavas verbiosas,
- 5) – = vastava tüveosa puudumine.

Vaadeldav lähteklassifikatsioon jaotab 32 lähtetüüpi. Muutumatu tüvega verbid on arvatud lähtetüüpi 1.

Tüvesiseste konsonantide vaheldusega verbid on võimalik jaotada kolme rühma vastavalt sellele, kas konsonantide vaheldus on tingitud

- 1) ainult geminatsiooni nähtustest (T2, T3, T4, T17, T18, T19, T21, T22, T23, T31);
- 2) ainult astmevaheldusest (T5, T9, T10, T27, T32);
- 3) nii astmevaheldusest kui geminatsioonist (T6, T7, T8, T11, T12, T13, T14, T15, T16, T20, T24, T25, T26, T28, T29, T30).

Kahte erinevat tüveosa puudutavaid konsonantide vaheldusi esineb seitsmes lähtetüübis: T20, T22, T23, T24, T26, T28, T29.

Eraldi alltüüpidesse on arvatud kolmesilbilised verbid, mille puhul on üks tüveosa vaheldumatu, ent mille tüve muutuval osal puudub n-õ ühes osas muutuvate verbide hulgas analoogia (T9, T19, T21).

Soovist näitlikustada mitmesuguste konsonantide vahelduse liikide kooseksisteerimise mõju verbisüsteemile, on lähteklassifikatsioonis loobutud optimeerimisest. Tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsioon on oluline vahend vormisünteesis õige tüvekuju valikul.

Tabel 5. Tüvesiseste konsonantide vaheldus

Nr	Sup	Inf	Ger	IpsPr	IpsIpf	IndPr			IndIpf				Knd		PsPts (va)	PsPtspf		Imp	Tüüpsõna
						Sg 1-2	Sg3	Pl 1-2	Sg 1-2	Sg3	Pl 1-2	Pl3	Sg 1-3	Pl 1-3		Sg	Pl		
1	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	voi-
2	N	T	P	P	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	saa-
3	N	T	P	P	N	N	N	N	N	N~T	N	N	N	N	N	N	N	N	käu-
4	N	T	P	P	T	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	T	P	T	istuu-
5	T	P	T	T	T	T	P	T	T	T	T	P	P	T	P	P	T	T	küsü-
6	T	P	T	N	N	N	P	N	N	T	N	T~P	P	T	P	P	T	T	ambu-
7	T	P	T	N	N	N	P	N	N	T	N	P	P	T	P	P	T	T	kudo-
8	T	P	T	N	N	N	P	N	T	T	T	P	P	T	P	P	T	T	souda-
9	V/T	V/T	V/T	V/N	V/N	V/N	V/T	V/N	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	kohenda-
10	T	T	T	N	N	N	T	N	N	T	N	T	T	T	T	T	T	T	ehti-
10a	T	T	T	N	N	N	T	N	N	T	N	T	T	T	T	T	T	N~T	etsi-
10b	V/T	V/T	V/T	V/N	V/N	V/N	V/T	V/N	V/N	V/T	V/N	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	V/T	avitta-
11	T	T	T	P	T	N	T	N	N	T	N	T	T	T	T	T	P	T	lasko-
12	T	T	T	P	T	N	T	N	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	lähtö-
13	N	T	P	P	N	N	P	N	N	N	N	P	P	N	P	N~T	P	N	tulo-
14	T	T	P	P	T	N	P	N	N	T	N	P	P	T	P	T	T	T	nägö-
15	N	T	P	P	N	N	N	N	N	N	N	P	P	N	P	N~T	P	N	olo-
16	T	T	P	P	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T~P	P	T~T	jookso-
17	N	T	P	P	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N~T	P	N	kuulo-
18	N	T	P	P	T	N	P	N	N	N	N	P	P	N	P	T~T	P	T	seizo-
19	V/N	V/T	V/P	V/P	V/T	V/N	V/P~V/-	V/N	V/N	V/N	V/N	V/P	V/-	V/-	V/N	V/T~V/T	V/P	V/T	katkaizo-
20	T/N	N/T	N/P?	N/P	N/T?	P/N	T/P	T/N	P/N	P/N	T/N	T/P	T/?	T/?	T/N?	T/T?	T/P?	T/T?	kargaizo-
21	T/V	T/V	T/V	T/V	T/V	P/V	T/V	T/V	P/V	P/V	T/V	T/V	T/V	T/V	T/V	T/V	T/V	T/V	erahu-
22	T/N	T/T	T/P	T/P	T/T	P/N	T/N~T/-	T/N	P/N	P/N	T/N	T/T	T/-	T/-	T/N	T/T~T/T	T/P	T/T	kidizö-
23	T/N	T/T	T/P	T/P	T/N	P/N	T/N	T/N	P/N	P/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N~P/N~T/T	T/P	T/N	kävelö-
24	T/T	T/T	T/T	T/N	T/N	P/N	T/T	T/N	P/N	T/T	T/N	T/T	T/T	T/T	T/T	T/T	T/T	T/T	köhähtä-
25	T	N	N	N	N	P	T	T	P	P	T	T	T	T	T	N	N	N	pageno-
26	T/N	N/T	N/P	N/P	N/N	P/N	T/N	T/N	P/N	P/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	N/N~N/T	N/P	N/N	ombelo-
27	T	N	N	N?	N?	T?	T	T?	T?	T	T?	T	T	T	T	N	N	N?	happano-
28	T/N	N/T	N/P	N/P	N/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	T/N	N/N~N/T	N/P	N/N	tappelo-
29	T/N	N/T	N/P	N/P	N/N	T/N	T/P	T/N	T/N	T/N	T/N	T/P	T/P	T/N	T/P?	N/N	N/P	N/N	magjastelo-
30	P	N	N	N	N	P	T	P	P	P	T	T	T	T	P	N	N	N	läkkää-
31	P	T	T	T	T	P	T	P	P	P	T	T	T	T	P	T~P	T	T	avvaa-
32	T	N	N	N	N	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T	N	N	N	viskaa-

4.2. Tüve lõpphäälikute muutused

Tüve lõpuvahelduseks nimetatakse lõpphäälikute poolest erinevate tüviallomorfide vaheldumist sõna morfoloogilises paradigmas. Tüve lõpphäälikute variantsus on algselt iseloomustanud ainult kahetüvelisi sõnu, milles mõningate muutevormide formatiivid liitusid konsonanttüvele, samal ajal kui ühetüvelistes sõnades ja kahetüveliste sõnade ülejäänud vormides liitus formatiiv alati vokaaltüvele. (EKG 172)

Eesti keele grammatika teaduslikus väljaandes ei loeta lõpuvahelduse alla kuuluvaks muutusi, mis toimuvad tüve teatud lõpphäälikutega ainult kindlate formatiividega liitumisel. Et isuri keeles ei ole toimunud nii laialdast sise- ja lõpukadu kui eesti (kirja)keeles, ei oleks sarnase lähenemisega lõpuvahelduse klassifikatsioonil olulist jõudu. Käesolevas lähteklassifikatsioonis on tüve lõpphäälikute vaheldusse haaratud enam rohkem häälikuid, kui traditsioonilises lõpuvahelduse käsitluses.

Et tüve lõpphäälikute muutused haaravad erinevate kategooriate moodustamisel erineva hulga verbe, on otstarbekas jaotada muutused allklassifikatsioonidesse:

- 1) supiini tüvest kindla kõneviisi oleviku ning infinitiivi vormide moodustamine;
- 2) kindla kõneviisi oleviku tüvest mineviku tüve moodustamine;
- 3) kindla kõneviisi oleviku tüvest tingiva kõneviisi tüve moodustamine.

Mineviku ja tingiva kõneviisi vormide moodustamisel on aluseks võetud oleviku ainsuse 1. isik, mille puhul pea kõikide verbide puhul avaldub tüvevokaal. Erandiks on verbid *olla*, *panna*, *männä*, *nähhä* – olenevalt keelekasutajast ka *tulla* – allegrovormid. Viimaste puhul ei pruugi tüvevokaal *e* sellisena avalduda mitte üheski vormis ning allklassifikatsioonis liigitatakse nad tinglikult *e*-tüveliste verbide hulka.

Tüve lõpphäälikut või lõpphäälikuid haaravate muutuste allklassifikatsioonidest saavad verbid kaasa tüübinumbri koondklassifikatsiooni.

Tüve lõpphäälikute muutuste allklassifikatsioonid ei arvesta tüve astmevahelduslikkust. Ühte ja samasse alltüüpi on koondatakse nii tüvesiseste konsonantide vahelduseta kui vaheldusega verbid.

Tüve lõpphäälikute muutuste avaldumisnähtused saab (lähtudes supiini vormist) jagada kolmeks:

- a) asendamine, nt *tulo/maa* : *tule/n* (IndPrSg1), *külvä/mää* : *külv/in* (IndIpSg1);
- b) lisamine, nt *küzü/mää* : *küssüü/ä* (Inf);

c) kadu, nt *hävvi/mää* : *hävi/jää* (IndPrSg3), *külmenö/mmää* : *külme/dä* (Inf).

Valdav osa tüve lõpphäälikute muutusi puudutab vokaale, ent haarab ka *ne-*, *itse-* derivatsioonisufikseid, mis Soikola murdes konsonanttüvedes ei avaldu.

Paljude verbide puhul tuleb arvestada mitme tüve lõpphäälikuid puudutava muutuse samaaegset esinemist.

4.2.1. Supiini, kindla kõneviisi oleviku ja infinitiivi allklassifikatsioon

Supiini vormist oleviku kindla kõneviisi ainsuse 1. ja 3. isiku ning infinitiivi vormide moodustamisel toimuvate tüve lõpphäälikute muutuste allklassifikatsiooni (tabel 6) järgi jagunevad verbid 15 alltüüpi.

Muutumata tüve vormidega verbid koonduvad alltüüpi 1. Ülejäänud alltüüpides toimuvad muutused: asendamine, lisamine, kadu. Üheksa alltüübi puhul tuleb arvestada erinevate nähtuste paralleelse esinemisega.

Tabel 6. Supiini, kindla kõneviisi oleviku ja infinitiivi allklassifikatsioon

Nr	Muutmisreegel: Sup >			Tüüpsõna			
	IndPrSg1	IndPrSg3	Inf	Sup	IndPrSg1	IndPrSg3	Inf
1	-	-	-	kazva/maa	kazva/n	kazva/a	kazva/a
2	-	-	V > VV	küzü/mää	küzü/n	küssü/ü	küssü/ä
3	-	-	V1V2 > V1	murjoi/maa	murjoi/n	murjoi	murjo/ja
4	-	-	V1V2 > V1V1	punoi/maa	punoi/n	punnoi	punnoo/ja
5	-	-	V > Ø	seizo/maa	seizo/n	seiso/o	seiss/a
6	o > e	-	V > Ø	noizo/maa	noize/n	noiso/o	noiss/a
7	o > e	-	o > i	itkö/mää	iden	itkö/ö	itki/ä
8	o > e	-	o > ii	imö/mää	ime/n	immö/ö	immii/ä
9	o > e	-	no > ø	pehmenö/mmää	pehmene/n	pehmenö/ö	pehme/dä
10	o > e	-	tso > ø	naaglitso/mmaa	naaglitse/n	naaglitso/o	naagli/da
11	-	VV > V	VV > V	arvaa/maa	arvaa/n	arva/jaa	arva/da
12	-	VV > V	ii > e	lankii/maa	lankii/n	langi/jaa	lange/da
13	-	VV > Vi	VV > ViCC	murginaa/mmaa	murginaa/n	murginai/jjaa	murginaiss/a
14	-	VV > V	VV > VCC	oppii/maa	oppii/n	oppi/jaa	oppiss/a
15	-	-	+CC	istuumaa	istuun	istuu/jaa	istuuss/a

Allklassifikatsioonist nähtub, et kolmandik allklassifikatsiooni verbitüüpidest omab kokkupuudet kõigis isuri murretes toimunud muutusest *e > o*, *ö* oleviku 3. isiku vormides **p* nõrgaastmelise vaste ees. Soikola, Hevaha ja Oredeži murdes esineb see nähtus ka labiaalkonsonantide *v* ja *m*-i ees. Verbiparadigmas puudutab muutus kõikide *e*-tüveliste verbide oleviku partitsiibi ja supiini vorme. See erijoon ühendab isuri keelt (v.a Alam-

Luuga murre), soome Põhja-Savo murret, päriskarjala murret ja vepsa keele lõunamurret. (Laanest 1986: 74)

Kindla kõneviisi oleviku 1. ja 3. isiku vormide võrdlemine näitab, et 3. isiku vormi tüvevokaal 1. isiku tüvevokaali suhtes

- a) säilib (alltüübid 1-5, 15),
- b) asendub (alltüübid 6-10),
- c) lüheneb (tüübid 11-14).

Supiini ja infinitiivi vormide võrdluses jääb tüve lõpphäälik muutumatuks ainult alltüübis 1.

Infinitiivi tüve lõpus võrreldes supiini vormiga:

- a) tüvevokaal pikeneb gemineerumisnähtustest mõjustatud verbide puhul (T2, T4, T8);
- b) tüve lõpu vokaalaines lüheneb (T3 – 2-silbilised *oi*-tüvelised verbid, 3-silbilised *o*-tüvelised verbid; T11, T12 – kontraheerunud verbid; T14);
- c) tüvevokaal kaob (T5, T6);
- d) vokaalaines asendub (T7, T8, T12, T13);
- e) derivatsioonisufiks puudub (T9, T10);
- f) tüve lõpp ei muutu (T1).

4.2.2. Kindla kõneviisi oleviku ja mineviku tüve allklassifikatsioon

Mineviku tüvi kujuneb oleviku tüvele mineviku tunnuse *-i* või *-s(i)* liitumisel. Allklassifikatsioon (tabel 7) kõrvutab oleviku ja mineviku ainsuse 1. isiku vorme. Mineviku paradigma teised liikmed on tuletatavad 1. isiku vormist vastavate isikute muutelõppude asendamisel (IndIpfSg2, IndIpfP11, IndIpfP12, IndIpfP13) või ärajätmisel (IndIpfSg3).

Allklassifikatsioon koosneb 6 tüübist.

Tabel 7. Lihtmineviku tüve moodustamine oleviku tüvest

Nr	Tüvelõpp	Muutmisreegel	Tüüpsõna	
		Pr > Ipf	PrSg1	IpfSg1
1	o, ö, u, ü; VV	-	katso/n; istuu/n	katso/in; istuu/zin
2	ä; e; a**, oi, i	-V + i	murjoi/n	murjo/in
3	V1V2	-V2 + i	joo/n; oppii/n	jo/in; oppi/zin
4	a*	a > o + i	kazva/n	kazvo/in
5	VV	VV > Vi	arvaa/n	arvai/zin
6	ii	ii > ei	lankii/n	lankei/zin

Alltüüpi 1 on arvatud verbid, mille pöördetunnusele eelnev vokaalaines ei muutu, nõnda sattuvad samasse alltüüpi *o-*, *ö-*, *u-* ja *ü-*tüvelised verbid ning refleksiivsete verbide pika vokaaliga mineviku paradigma.

Tüve ja formatiivi piiri üle otsustamine on eriti keeruline alltüübis 2. Aluseks võetud põhimõte, et mineviku tunnus algab *i*-st koondab samasse alltüüpi kõik *ä*, *e*, *oi-* ja *i-*tüvelised verbid (*külvä/n : külv/in; ime/n : im/in; etsi/n : ets/in*), 2-silbilised *a*-tüved, mille esimese silbi vokaal on *o* või *u* (*muissa/n : muiss/in*), ning 3- ja enamasilbilised *A*-tüved (*avida/n : avid/in*). Alltüübi 2 verbidel asetub mineviku tunnus *i* tüve(lõpu)vokaali kohale. Seni on tuvastatud 3 verbi, mis 1. silbi vokaali reegli järgi kuuluksid alltüüpi 4, ent mis mineviku moodustamise alusel muutuvad ka alltüübi 3 kohaselt: *kaa(a)n : kaazin ~ kaadoin; raa(a)n : raazin ~ raadoin; maissan : maissin ~ maissoin*, ainult *i*-lise minevikuga verbi on seniste andmete põhjal *krapsan : krapsin*.

Alltüübi 3 verbide mineviku moodustamisel lüheneb tüve lõpu pikk vokaal. Siia on arvatud 1-silbilised vokaaltüved ning refleksiivsete verbide lühivokaaliga mineviku vormid.

Neljanda alltüübi moodustavad 2-silbilised *a*-tüvelised verbid, mille esimese silbi vokaal ei ole *o* ega *u*. Mineviku tunnuse *i* ees läbib tüvevokaal muutuse $a > o$.

Keeleajaloolist tüvekujut arvestades võiks ka siinses allklassifikatsioonis tüüpide 5 ja 6 ning tüüpide 1 ja 3 *t*-tüvelised verbid liigitada alltüüpi 2 kuuluvaiks. Mainitud verbirühmad näitavad mineviku tunnuse liitumise häälikuloolist seaduspära, mille puhul mineviku tunnus asendab tüvevokaali ning *i* ees toimub muutus $t > s$: **hävĩä + i > hävĩi > hävisi- >> hävviisi-*; **arvaiä + i > arvaiĩ > arvaisi-* ning **pesete + i > peseti >> pessiisi-*, vastandudes sellisena karjala murrete eripäraks olevale *s*-ta minevikuvormistikule (Pulkkinen 1968; Laanest 1975: 152; Õispuu 1994: 65-69), mille arengut on seletatud *-aita-*, *-äitä-*tüveliste kontraheerunud verbide mõju ja üldistamisega: **avaitan > avajan > avaji(n) > avai*. Erinevus *-aita-* ja *-ata-* verbide vahel on hiljem taandunud. Ent keeled kuluvad. Nii oleks raske uskuda, et tänapäeva isuri keelekasutaja vormimoodustajana sellisest analoogiast lähtuks. Seetõttu on siinses käsitluses kontraheerunud **V(i)ĭA*-verbide puhul mineviku tunnuseks loetud *-s(i)* ja keskendunud enam sellele, mis toimub vokaalkoostises.

Tapani Lehtinen (Lehtinen 1979: 184-185) oletab, et isuri keele kontraheerunud verbide imperfektivormide valdav diftongiline esinemine on sündinud esmalt ainsuse 3. isikusse, kust see alles pärast isuri ja äürämöismurrete ühise alusmurde jagunemist on levinud teistesse isikutesse. Sellise kronoloogia oletamiseks annab alust tõsiasi, et laialdasel soome lõunasavo ja kagumurrete alal on kontraheerunud verbide imperfektivormidest diftongilised vaid ainsuse 3. isiku vormid. Lehtinen nimetabki Soikola murret „tüüpiliseks diftongimurdeks“, milles diftongi järelkomponent esinebki peaaegu kõigis sõna- ja vormirühmades, kus see varemgi on esinenud (Lehtinen 1979: 181).

Isuri keeles on *i*-lõpulise kontraktsioonidiftongi järelkomponent säilinud ka rõhutus asendis, diftongi järelkomponendi kao esinemist Alam-Luuga murdes peetakse vadja keele ja ümberkaudsete soome murrete mõjuks (Laanest 1966: 87-89).

Muuhulgas oletab Lehtinen kontraheerunud verbide sekundaarse diftongilisuse olulist mõju isuri keele tüvetüüpide kujunemisele, kuna just need paistavad pakkuvat sobiva tee soome keele kagumurretest laenatud *-aise-* verbide mugandumiseks isuri kontraktsioonitüvedega, nt vrd *leikkaizin* : *leigada*, aga ka *rangaizin* : *rangada* pro **rangaissa*. (Lehtinen 1979: 185)

Alltüüpi 5 on liigitatud kontraktsioonilised verbid, millede puhul pika vokaalainese esikomponendi kvaliteet oleviku ja mineviku vormides ei erine, vokaalühendi teise komponendi asendab *i*.

Alltüüp 6 koosneb enamuses **eĭa*-verbidest, millede puhul oleviku tüves on toimunud seaduspärane häälikumuutus **eĭA* >> *ii*, minevikuvormis on aga kontraktsioonidiftongi esikomponent *e* säilinud, nt *langeda* : *lankeis*. Mineviku vormistik viib eri tüüpidesse osa ees- ja tagavokaalseid sarnase tüvelõpuga verbe. **eĭä*-verbide minevikuvormide puhul tundub domineerivat *ii*-line minevikutüvekuju, nt Inf *hävedä* : IndPrSg1 *häppiin* : IndIpfSg1 : *häppiizin* (T1), aga esineb ka *revedä* : *repeiz* (IMS) (T6).

Refleksiivsete verbide vormistiku mineviku esinemuse tagamaad on keerulised ning pakkunud paljudele uurijatele mõtlemisainet, uuritava objekti teeb huvitavaks vokaalainese pikkusaste või diftongilisus eri vormides või ka eri tüüpides. Käesolevas töös ei laskuta pikemalt sellise esinemuse põhjustesse, vaid nenditakse erinevate avaldumisvõimaluste olemasolu.

Refleksiivse pööramise küsimusi uurinud Lehtineni järgi on enamiku Soikola murde refleksiivsete verbide minevikuvormid on $\bar{i}s(i)$ -lõpulised (Lehtinen 1978: 242). Lühivokaaliga lõppevad mineviku ja tingiva kõneviisi vormid on Lehtinen – tuginedes Porkka andmetele – omistanud Hevaha murdele, Soikola murdes domineerib pika vokaaliga vormistik. Siiski on käesoleva ainese seas hulgaliselt näiteid Soikola lühivokaalsetest vormidest, nt IndIpfSg1 *oppiizin* ~ *oppizin* 'õppisin', *istuuizin* ~ *istuzin* 'istusin', sealjuures võib täheldada teatavat "vaba vaheldust", kuna vokaali pikkus võib ka ühel keelejuhil erineda olenevalt kõne tempost või sõna rõhutamise vajadusest. Refleksiivsed verbid jagunevad klassifikatsiooni aluseks võetud materjali põhjal mineviku moodustamise järgi T1, T3, T5 alatüüpi. Sovijärvi (1944 : 161) on selgitanud pika vokaali üldistumist vokaaltüvedesse kontraheerunud verbide analoogiaga: *hookuisin* : *hookuun* ning *istuisin* : *istuun*.

Lehtinen on juhtinud tähelepanu asjaolule, et kontraktatsiooniliste verbide eeskuju ei ole saanud mõjutada konsonanttüvelisi vorme. Eesmärgiks on olnud pika vokaali üldistamine kõikidesse vormidesse. (Lehtinen 1978: 243)

4.2.3. Allklassifikatsioon tingiva kõneviisi tunnuse liitumise alusel

Tingiva kõneviisi vormide moodustamise kirjeldamisel (vt tabel 8) piisab verbide viide alltüüpi jagamisest. Sarnaselt mineviku moodustamisega loetakse tingiva kõneviisi lõpp algavaks *i*-st. Verbid jagunevad kaheks olenevalt sellest, kas liitub tingiva kõneviisi tunnus *-is(i)* või *-jAis(i)* (klassifikatsioonis ei kajastata viimase gemineerunud varianti kaasrõhulise silbi järel ega tunnuse varianti *-Ais(i)*).

Tabel 8. Tingiva kõneviisi tunnuse liitumine oleviku tüvele

Nr	IndPrSg1 tüvelõpp	Muutmisreegel	Tüüpsõna	
		IndPr > Knd	IndPrSg1	KndSg1
1	A, O, U, VV	-	kazva/n; pessii/n	kazva/izin; pessii/jäizin
2	e, i	-V + is(i)	kävele/n; etsi/n	kävel/izin; ets/izin
3	VV, V1V2	-V(2)	joo/n; arvaa/n	jo/izin; arva/jaizin
4	VV	VV > Vi	murginaa/n	murginai/jjaizin
5	ise	-ise +a + jAis(i)	kittiize/n	kida/jaizin

Esimesse alltüüpi on arvatud verbid, mille puhul tüvelõpu vokaalainese kvaliteet ja pikkus tingiva kõneviisi lõpu eel ei muutu.

Alltüübi 2 *i*-, ja *e*-tüveliste (v.a *ise*-tuletisega) verbide puhul asetseb tunnuse *i* tüvelõpu vokaali kohal.

Alltüüpi 3 kuuluvad verbid, mis kindla kõneviisi oleviku 1. pöördes lõppevad pika vokaali või diftongiga, mille teine komponent tunnuse liitumisel kaob. Lühenenud vokaaltüvele liitub olenevalt muuttüübist *-is(i)-* või *-jAis(i)-*kujuline formatiiv. Nii liituvad sarnaselt ühesilbilise vokaaltüvega verbid ning osa kontraheerunud verbe, nt IndPrSg1 *arvaan* : KndSg1 *arva/jaizin*.

Alltüüpi 4 on arvatud verbid, mille puhul oleviku vormis esinev pikk vokaal asendub formatiivi ees *i*-lõpulise diftongiga.

Alltüüp 5 koosneb *ise*-sufiksiga tuletatud nn segaparadigmalistest verbidest, mille puhul võib oletada, et *-jA*-ainesega formatiivi (ehk ka teise tüvekuju) kasutamine seletub silbi korduse vältimisega. Teoreetiliselt ja ajalooliselt peaksid *ise*-verbid muutuma sarnaselt 2. alltüübi verbidega, ent huvitaval kombel kohtab kordusel põhinevat konstruktsiooni pigem ühesilbilise vokaaltüvega verbide tingivas kõneviisi (nt *veiziz* 'ta viiks', *käiziz* 'ta käiks'), *ise*-verbide kohta sarnane näide puudub.

4.3. Lähteklassifikatsioon tüvevariantide vahelduse alusel

Tabelis 9 esitatud tüvevariantide vahelduse lähteklassifikatsioon, mis põhineb 12 grammatilise vormi analüüsil, jaotab verbid 63 alltüüpi.

Tüvevariantide vahelduse selgitamise algstaadiumis töötati mõnevõrra teistsuguse grammatiliste vormide valikuga kui lähteklassifikatsiooni lõppvariandis nähtub. Algselt olid välja jäetud lihtmineviku ja tingiva kõneviisi vormid, mille puhul kaaluti ka eraldi allklassifikatsioonide tegemist, kuna just need tekitavad suurema hulga erinevaid tüvevariante.

Lähteklassifikatsioonis raudselt järgitud põhimõte, et formatiiv algab *i*-lihtmineviku ja tingiva kõneviisi puhul *i*-st, võimaldas tüvevariantide arvu vähendada. Tabelis 9 esitatud lähteklassifikatsiooni on valitud tingiva kõneviisi mitmuse 1. isiku vorm, kuna ülejäänud mitmuse vormid põhinevad antud vormi analoogial, ainsuse vormid on tuletatavad tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsiooni abil. Lihtmineviku vormidest on tabelisse arvatud (esitamise jäjekorras) mitmuse 1. isik ja ainsuse 3. isik. Mitmuse 1. isiku analoogial on moodustatavad ka mitmuse 2. isiku vormid ja tüvesiseste konsonantide

lähteklassifikatsioonile toetudes ka ainsuse 1. ja 2. isiku vormid, mineviku ainsuse 3. isiku vorm annab mitmuse 3. isiku häälikulise koostise, ent viimase vormi moodustamisel puhul tuleb konsonantide vahelduse selgitamisel jälgida oleviku 3. isiku vormi.

Algsesse lähteklassifikatsiooni oli arvatud ka kindla kõneviisi oleviku mitmuse 1. isik, et aga ainsuse ja mitmuse 1. ja 2. isikute vormide erinevus seisneb vaid geminatsioonist põhjustatud kvantiteedierinevuses, on ka nende vormide tüvekujud tuvastatavad konsonantide vahelduse lähteklassifikatsiooni alusel, sarnasel põhjusel on lähteklassifikatsiooni optimeerimisel loobutud gerundiumi vormide esitamisest. Välja on jäetud ka isikulise tegumoe oleviku partitsiip, mis on moodustatav isikulise tegumoe ainsuse mineviku partitsiibi alusel, rakendades *e*-tüveliste verbide puhul reeglit *e > o, ö _m, _v, _p*.

Tüvevariandid on esitatud alustades lihtsamast. Analüüsil kasutatud 12 grammatilist vormi annavad verbide puhul kuni 9 tüvevarianti. Ühe tüvevariandi alusel on moodustatavad *hääli*-tüüpi verbide kõik vormid. Enim variante on alltüübil 63: *külbö-, külvö-, külbe-, külpö-, külpe-, külpee-, külb/i-, külv/i-, külpi-*.

Paralleelsete iseseisvate variantidena on esitatud PsPtsIpfSg teatud kahetüveliste verbide puhul, nt *tull/ut ~ tul/d*, ning 2. silbis varieeruva vokaali pikkusega tüvevariandid, nt *antaand ~ antand*.

Iseseisvate variantidena ei ole käsitletud 1. silbi vokaalkoostise varieerumist labiaalkonsonandi eel, nii on ühe variandina toodud nt T19 *käüvv- ~ kävv-*; T42 *souvve- ~ sovve-* jts.

Olenevalt meetodist (nt tüvevokaali muutusi mitte arvesse võttes) oleks võimalik variantide arvu veelgi vähendada, ent siis kaotaks lähteklassifikatsioon oma ülevaatlikkuses. Ka klassifikatsiooni praegune kuju ei ole parim, verbide *olo-* ja *tulo-*muutumise eristamise võtmevormiks oleks mitmuse 3. isik, ühe verbi tüvevariandi eristamise hind oleks aga paljudesse lähtetüüpidesse toonud lisaks tüvevariandi, mis on moodustatav eelpool kirjeldatud viisil mineviku ainsuse 3. isiku vormist, järgides konsonantide vaheldusel oleviku 3. isiku vormi moodustust.

Tabel 9. Lähteklassifikatsioon tüvevariantide vahelduse alusel

	Sup	Sup	IpsPr	IpsPts Ipf	PsPts IpfPl	IndPr Sg3	PsPts IpfSg	Imp Pl2	IndPr Sg1	Knd Pl1	Ipf Pl1	Ipf Sg3	Inf		Tüvevariandid
1	häälü	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	1	
2	voi	A	A	A	A	A	A	A	A	B	B	B	A	2	B-vo
3	murjoi	A	A	A	A	A	A	A	A	B	B	B	B	2	B-murjo
4	erahu	A	A	A	A	A	A	A	B	A	A	B	A	2	B-erraahu
5	istu	A	B	B	A	A	A	A	B	A	B	A	A	2	B-issu
6	-					A			A				B	2	A-lee B-liijj/ä
7	-					A		B	C		C	A		3	A-ei B-el C-e
8	küzü	A	A	A	A	B	C	A	A	A	A	A	C	3	B-küssü C-küssüü
9	saa	A	B	A	A	A	A	A	A	C	C	C	B	3	B-saavv C-sa/i-
10	kazva	A	B	B	A	A	A	A	A	A	C	C	A	3	B-kazve C-kazvo
11	külvä	A	B	B	A	A	A	A	A	C	C	C	A	3	B-külve C-külv/i-
12	hävvi	A	B	B	B	B	A~B	C	A	B	B	A	B	3	B-hävi C-hävit
13	hervii	A	B	B	B	B	B	C	A	B	B	B	B	3	B-hervi C-hervit
14	käärihü	A	B	C	B	A	C	C	A	A	A	A	B	3	B-käärihüss C-käärihüs
15	kibunoi	A	A	A	A	A	A	A	B	C	C	D	A	4	B-kippuanoi C-kibuno D-kippuuno
16	kobeloi	A	A	A	A	A	A	A	B	C	C	D	C	4	B-koppeeloi C-kobelo D-koppeelo
17	punoi	A	A	A	A	B	B	A	A	C	C	C	D	4	B-punnoi C-puno/i- D-punnoo
18	nüri	A	A	A	A	B	C	A	A	D	D	D	C	4	B-nürri C-nürrii D-nür/i-
19	käu	A	B	A	A	A	A	A	A	C	C	C~D	B	4	B-käüvv~kävv C-kä/i- D-käv/i
20	ehiti	A	B	B	A	A	A	A	B	C	D	C	A	4	B-ehi C-ehiti- D-eh/i-
21	viskoi	A	B	B	A	A	A	A	B	C	D	C	C	4	B-vizoi C-visko D-vizo/i-
22	kohenda	A	B	B	A	A	A	A	C	A	D	D	A	4	B-kohenne C-kohenna D-kohenz/i
23	ambu	A	B	B	A	C	C~D	A	B	A	B	A	C	4	B-ammu C-ampu D-ampuu
24	kudo	A	B	B	A	C	D	A	B	A	B	A	D	4	B-kuo C-kutto D-kuttoo
25	arvaa	A	B	B	B	B	A~B	C	A	B	D	D	B	4	B-arva C-arvat D-arvai
26	kerkii	A	B	B	B	C	B	D	A	C	C	A	B	4	B-keri C-kergi D-kerit
27	kuulo	A	B	C	B	A	B~C	C	D	C	C	C	B	4	B-kuull C-kuul/(i-) D-kuule
28	seizo	A	B	C	B	D	B~C	C	A	A	A	A	B	4	B-seiss C-seis D-seiso
29	murginaa	A	B	C	B	D	C	C	A	D	D	D	B	4	B-murginaiss C-murginais D-murginai/jjaa
30	mahta	A	B	B	A	A	A	A	C	A	D	E	A	5	B-mahe C-maha D-maho E-mahto
31	märehti	A	B	B	A	A	A	A	C	D	E	D	A	5	B-märehi C-märechi D-märehti/i- E-märehi/i-
32	aja	A	B	B	A	C	D	A	A	A	E	E	C	5	B-aje~ae C-ajja D-ajjaa E-ajo/i-
33	laiheno	A	B	B	B	A	B	C	D	E	E	E	B	5	B-laihe C-laihet D-laihene E-laihen/i-
34	avvaa	A	B	B	B	B	A~B	C	A	B	D	E	B	5	B-ava C-avat D-avai E-avvai
35	viskaa	A	B	B	B	C	B	D	A	C	E	E	B	5	B-visa C-viska D-visat E-viskai

	Sup	Sup	IpsPr	IpsPts Ipf	PsPts IpfPl	IndPr Sg3	PsPts IpfSg	Imp Pl2	IndPr Sg1	Knd Pl1	Ipf Pl1	Ipf Sg3	Inf		Tüvevariandid
36	kävelö	A	B	C	B	A	B~C	C	D	C	C	E	B	5	B-kävell C-kävel/(i-) D-kävveele E-kävveel/i
37	jookso	A	B	C	B	A	B~C	C	D	E	E	E	B	5	B-jooss C-joos D-jookse E-jooks/i-
38	tulo	A	B	C	B	D	B~C	C	E	C	C	C	B	5	B-tull C-tul/(i-) D-tullo E-tüe~tuu~tule
39	oppii	A	B	C	B	D	C	C	A	D	D	D	E	5	B-oppiiss C-oppiis D-oppi/jaa E-oppiss
40	leiboi	A	B	B	A	C	C	A	B	D	E	D	F	6	B-leivoi C-leipoi D-leibo/(i-) E-leivo/i- F-leipo
41	noidi	A	B	B	A	C	C~D	A	B	E	F	E	C	6	B-noijji C-noiti D-noitii E-noid/i- F-noijj/i-
42	souda	A	B	B	A	C	C~D	A	E	A	F	F	C	6	B-souvve~sovve C-souta D-soutaa E-souvva~sovva F-souz/i-
43	rebi	A	B	B	A	C	D	A	B	E	F	E	D	6	B-revi C-reppi D-reppii E-reb/i- F-rev/i-
44	pageno	A	B	B	B	A	B	C	D	E	E	F	B	6	B-pae C-paet D-pakkeene E-pagen/i F-pakken/i-
45	lankii	A	B	B	B	C	B	D	A	C	E	F	B	6	B-lange C-langi D-langet E-langei F-lankei
46	imö	A	B	B	B	C	D	B	B	E	E	E	F	6	B-ime C-immö D-immee E-im/i- F-immii
47	itkö	A	B	B	C	A	C	C	B	D	E	D	F	6	B-ide C-itke D-itk/i- E-id/i- F-itki
48	lasko	A	B	B~C	C	A	C	C	B	D	E	D~E	F	6	B-laze C-laske D-lask/i- E-laz/i- F-laski (laske 1)
49	lähtö	A	B	B	C	A	C	C	B	D	E~F	F	G	6	B-lähe C-lähte D-läht/i- E-läh/i- F-läks/i- G-lähti (lähte 1)
50	kaada	A	B	B	C	D	D	C	E	A	F	F	D	6	B-kaae C-kaa D-kaata E-kaaa F-kaaz/i-
51	ombelo	A	B	C	B	A	B~C	C	D	E	E	F	B	6	B-ommell C-ommel D-ompele E-ombel/i- F-ompel/i-
52	noizo	A	B	C	B	D	B~C	C	E	F	F	F	B	6	B-noiss C-nois D-noiso E-noize F-noiz/i
53	anda	A	B	B	A	C	C~D	A	E	A	F	G	C	7	B-anne C-anta D-antaa E-anna F-anno G-ando
54	jaga	A	B	B	A	C	D	A	E	A	F	G	C	7	B-jae C-jakka D-jakkaa E-jaa F-jao G-jago
55	lasko	A	B	C	B	A	C	C	D	E	F	E~F	G	7	B-lass C-las D-laze E-lask/i- F-laz/i G-laski (laske 2)
56	kidizö	A	B	C	B	A~D	B~C	C	E	D	F	G	B	7	B-kidiss C-kidis D-kida/ja E-kittiize F-kidiz/i- G-kittiiz
57	katkaizo	A	B	C	B	D	B~C	C	E	F	G	G	B	7	B-katkaiss C-katkais D-katkaisso E-katkaize F-katka/jaizimma G-katkaiz
58	nägö	A	B	C	C	D	C	C	E	F	G	F	B	7	B-nähh C-näh D-näkkö E-nää~näe F-näg/i- G-nä/i-
59	lugo	A	B	B	C	D	E	C	B	F	G	F	H	8	B-lue C-luge D-lukko E-lukkee F-lug/i- G-lu/i- H-lukkii
60	tundo	A	B	B	C	D	E	C	B	F	G	G	H	8	B-tunne C-tunde D-tunto E-tunte F-tund/i- G-tunz/i- H-tunti-
61	kargaizo	A	B	C	B	D	B~C	C	E	F	G	H	B	8	B-karaiss C-karais D-kargaisso E-karkaize F-karga/ja G-kargaiz/i- H-karkaiz
62	lähtö	A	B	C	D	A	C	D	E	F	C~G	G	H	8	B-lähh C-läh D-lähte E-lähe~lää F-läht/i- G-läks/i H-lähti
63	külbö	A	B	B	C	D	E~F	C	B	G	H	G	I	9	B-külve C-külbe D-külpö E-külpe F-külpee G-külb/i- H-külv/i- I-külpi-

4.4. Morfoloogilised formatiivid

Mitmel juhul tuleb tunnistada, et tüve ja formatiivi piir on ähmane. Kõneleja moodustab vorme nn riimides ehk analoogia abil ning ei tegele „piiri tõmbamisega“. Antud töö eesmärgist ja meetodist tulenevalt on raskustest hoolimata tüve ja formatiivi eristamine vajalik. Keeleteaduslikes töodes lähtutakse enamasti põhimõttest, et tüvesse tuleb jätta nii palju kui võimalik, kui aga tunnist on vaja, siis võetakse see mingi muutuse tagajärjel kahemõtteliseks muutunud tüveosast.

Formatiivid ehk morfoloogilised muutesufiksivõrre kannavad verbiparadigmas muutuvat tähendust, olles vastava konkreetse grammatilise kategooria markeerijaks.

Eesti muutkondade puhul on tõestatud, et muutelõppude esinemus ei ole otseses sõltuvuses ei tüve silpide arvust ega ka astmevahelduslikkusest (Viitso 1976: 149-151). Isuri keeles aga on vorme, kus konkreetse muutelõpu valiku tingib silpide arv eelnevas sõna tüves või õigemini muutelõpu järgnemine rõhulisele või rõhuta silbile. Silpide arv on oluline ka vadjakeeles, nt Mahu murdes impersonaali formatiivi $-s\bar{e} \sim -s\bar{e} / -ss\bar{e} \sim -ss\bar{e}$ valikul (Kuusk 2000: 293).

Isuri keeles sõltub konkreetse lõpu/formatiivi variandi valik mingi sõnavormi puhul tegusõna

- 1) ühe- või kahetüvelisusest, nt PsPtsIpfSg *kazva/nd, näh/t*, kus vokaaltüvele liitub *-nd*, konsonanttüvede puhul on kehtivad teistsugused lahendused.
- 2) silpide arvust, nt kaasrõhulisele silbile järgnemisel kasutatakse supiini tunnusena geminaadilist varianti (vrd *kazva/maa* ja *ombelo/mmaa*); 1-silbilisi vokaaltüvega verbe eristavad teistest verbitüüpidest kindla kõneviisi kolmandate isikute muutelõppud.
- 3) eelneva silbi ehitusest, koostisest, pikkusest. Näiteks oleviku impersonaali vormide moodustamine, kus juhul kui formatiivile eelnev silp on pea- või kaasrõhuline ning lõpeb pika vokaalainese (monoftong või diftong) või mistahes asendis oleva konsonandiga kasutatakse lühema ajaloolise tunnuse **-ta* arenguid, (nt IpsPr *astuvoi/jaa* < **astuvoi-ta-*), kõikidel muudel juhtudel lähtub vormilõpp ajaloolisest pikemast tunnusest **-tta* (nt IpsPr *paljasse/ttaa* < **paljasta-tta-*) (Laanest 1986: 136).

Ühesilbilise tüvega verbide oleviku impersonaali partitsiibi nimetavas käandes kohanevad verbivormid koos formatiiviga kolmesilbiliste sõnade geminatsioonitüübile, nt *mäntävä* 'mindav', *möötävä* 'müüdav', vrd osastav ja saav kääne: *möödävää* 'müüdatav', *möödäväks* 'müüdatavaks, müügiks'.

Isuri keele huvitavaid aspekte on ka see, et tüve ja formatiivi vastastikune mõju on tuntava(ma)lt mõlemasuunaline (kui teistes läänemeresoome keeltes) ning (kunagine) formatiiv tingib mõningate sõnarühmade juures (Sup, IndPr3, PrPts) muutusi eelnevas silbis, nt labiaalsete konsonantide eel $e > o, ö$. Siia kuuluvad kõik e -tüvelised verbid, kaasa arvatud *-ise, -itse, -ne, -ele*.

Koos tänapäeval kasutusest (peaaegu) kadunud potentsiaali vormistikuga koosneb isuri keele Soikola murde verbi põhiparadigma 45 muutevormist (vt tabelid nr 10 ja 11). Suurem osa formatiividest on variantsed.

Eristatakse nulllõppu (nt *oi*-verbide IndPrSg3), mida märgitakse \emptyset ja lõpu puudumist (nt ImpSg2), mida märgib -.

Tabel 10. Finiitvormide formatiivid
(1 – tegumood, 2 – aeg, 3 – kõneviis, 4 – arv, isik)

Nr	Verbivorm	Formatiivid				Näide
		1	2	3	4	
1	PsIndPrSg1				n	kazva/n
2	PsIndPrSg2				d (t)	kazva/d
3	PsIndPrSg3				b(i) +V \emptyset jAA jjAA he	joo/b(i) (kazvaa) murjoi arva/jaa murgina/jjaa vaattii/he
4	PsIndPrPl1				mmA~mA	kazva/mma
5	PsIndPrPl2				ttA	kazva/tta
6	PsIndPrPl3				vAd d jAAAd jjAAAd	joo/vad kazvaa/d arva/jaad murGinai/jjaad
7	PsIndIpfSg1		i zi		n	kazvo/in arvai/zin
8	PsIndIpfSg2		i s		d (t) t	kazvo/id arvai/st
9	PsIndIpfSg3		i z \emptyset		\emptyset	kazvo/i arvai/z pammiiz
10	PsIndIpfPl1		i zi		mmA~mA	kazvo/imma arvai/zimma
11	PsIndIpfPl2		i		ttA	kazvoitta

			zi			arvai/zitta
12	PsIndIpfP13		i sii		vAd d	jo/ivad kazvo/id arvai/siid
13	PsKndPrSg1			izi jAizi jjAizi	n	kazva/isin arva/jaisin murginai/jjaizin
14	PsKndPrSg2			is jAis jjAis	t	kazva/ist arva/jaist murginai/jjaist
15	PsKndPrSg3			iz jAiz jjAiz	Ø	kazva/iz arva/jaiz murginai/jjaiz
16	PsKndPrP11			izi jaizi jjAizi	mmA	kazva/izimma arva/jaizimma murginai/jjaizimma
17	PsKndPrP12			izi jAizi jjAizi	ttA	kazva/izitta arva/jaizitta murginai/jjaizitta
18	PsKndPrP13			isi isii jAisi jjAisi	vad d	jo/isivad kazva/isiid arva/jaisid murginai/jjaisid
19	PsImpSg2			- k*		joo
20	PsImpSg3			gAA kAA kkAA		kazva/gaa joo/kaa korjahu/kkaa
21	PsImpP12			gAA kAA kkAA		kazva/gaa arvat/kaa korjahu/kkaa
22	PsImpP13			gAA kAA kkAA gasse(k)* kasse(k)*	(D)**	kazva/gaa joo/kaa korjahu/kkaa
23	PsPotPrSg1			ne	n	kazva/nen
24	PsPotPrSg2			ne	d	kazva/ned
25	PsPotPrSg3			nOO	Ø	kazva/noo
26	PsPotPrP11			ne	mmA	kazva/nemma
27	PsPotPrP12			ne	ttA	kazva/netta
28	PsPotPrP13			nOO	d	kazva/nood
29	IpsIndPr	AA dAA ttAA jAA				joovv/aa kazve/Daa korjahu/ttaa astavoi/jaa
30	IpsIndIpf	t tt d	i			joo/tii kazve/ttii ommel/dii
31	IpsKndPr	tA ttA da		is		joo/tais kazve/ttais ommel/dais
32	IpsPotPr*	tA ttA		nOO		joo/tanoo kazve/ttanoo

*Porkka (1885) vormistikust; **Sovijärvi (1944) häälikuloo uurimusest.

Tabel 11. Infiniitvormide formatiivid
(1 – tegumood, 2 – aeg, 3 – infinitiiv, 4 – kääne)

Nr	Verbivorm	Formatiivid				Näide
		1	2	3	4	
1	SupIII			maa mmaa		kazva/maa korjahu/mmaa
2	SupIn			ma mma	s	kazva/mas korjahu/mmas
3	SupEl			ma mma	st	kazva/mast korjahu/mmast
4	SupAb			ma	da	kazva/mada
5	Inf			a da ja		kazva/a arva/da murjo/ja
6	GerIn			e~ee de je	s	kazva/es arva/des murjo/jes
7	GerInstr			e~ee de je	n	kazva/en arva/den murjo/jen
8	GerAd			e~ee	l	jooks/eel~jooss/eel
9	PsPtsPr		vA			kazva/va
10	PsPtsIpfSg			nd d (ud) t (ud)		kazva/nd ommel/d ~ ommell/ud joos/t ~ jooss/ud
11	PsPtsIpfPl			need nneed eed		arva/nneed kävell/eed teh/need
12	IpsPtsPr	ta tta da	vA			joo/tava kazve/ttava ommel/dava
13	IpsPtsIpf	du tu ttu				joo/du teh/tü kazve/ttu

4.4.1. Lähteklassifikatsioon morfoloogiliste formatiivide alusel

Morfoloogiliste formatiivide alusel jagunevad Soikola verbid 20 alltüüpi (vt tabel 12). Suurima jaotuse annab supiini formatiivi järgnemine pearõhulisele või rõhuta silbile (tüübid 1-7, 9-12) või kaasarõhulisele silbile (alltüübid 13-20). Verbide lähem vaatlus võimaldab heita valgust keeleajalooliste nähtuste toimumise ajalisele järjestusele: nt kontraktsiooniliste verbide kontraheerumine on toimunud varem kui kaasarõhulise silbi gemineerumine.

Võimalike erisuste kajastamiseks on verb *kaada-* arvatud alltüüpi 1a, kuna nõrgaastmeliste vormide klusiilikaolisi tüvekujusid võidakse tajuda silbipiiri mitte rõhutavas kõnepruugis ühesilbilistena, mistõttu on paralleelselt kasutusel ImpPI2 (ning

analoogiavormide) tugevnenud klusiiliga formatiiv ning PsPtsIpfPl gemineerunud formatiiv.

Lähteklassifikatsioonis on ka vaid ühest verbist koosnevaid alltüüpe. Alltüüpi 3 on arvatud verbi *lähtiä* segaparadigma, mille puhul osade muudete puhul esineb konsonanttüvele liitumine. Omaette tüübi moodustavad ootuspäraselt verb *olla* (T7) ning temaga sarnaselt muutuv, ent paljudes muudetes mitte esinev ehk defektiivse paradigmaga eitusverb (T8).

Tabel 12. Lähteklassifikatsioon morfoloogiliste formatiivide alusel

Nr	Sup		ImpPl2			IpsPtsPf			PsPtsIpfSg			PsPtsIpfPl			IpsPr				Inf			IndPrSg3						IndIpfSg3		tüüpsõna																
	mAA	mmAA	gAA	kAA	kkAA	dU	tU	ttU	nd	d	t	eed	need	nneed	AA	dAA	ttAA	jAA	A	dA	jA	bi	V+	jAA	.jAA	∅	he	i	s(i)																	
										Ud	Ud																																			
1	+		+				+	+					+			+			+				+					+										kazva-								
1a	+		+	+			+	+					+	+		+			+				+						+											kaada-						
2	+		+				+	+					+			+					+								+											murjoi-						
3	+		+				+						+			+				+				+																lähti-						
4	+			+		+			+				+			+				+			+																	joo-						
5	+			+		+			+				+					+				+	+																	voi-						
6	+			+		+				+			+			+				+				+																	kuulo-					
7	+			+		+				+			+			+				+																	+				olo-					
8				+																																	+				e-					
9	+			+			+						+		+					+				+														+			nägö-					
10	+			+			+						+	+		+				+				+															+			noizo-				
11	+			+			+						+	+		+				+					+													(+)		+		heittii-				
12	+			+			+	+							+		+				+																			+			arvaa-			
13		+	+			+				+			+			+				+				+																+			kävelö-			
14		+		+			+						+	+		+				+																					+			kidizö-		
15		+		+			+						+	+		+				+																					+			käärihü-		
16		+		+			+						+	+		+				+																						+			murginaa-	
17		+		+		+			+				+					+			+																					+			astavoi-	
18		+		+			+	+							+		+				+																					+			pageno-	
19		+			+		+	+							+		+				+																					+			avitta-	
20		+		+			+	+					+				+				+																					+				nibikkoi-

4.5. Koondklassifikatsioon

Koondklassifikatsiooni (vt tabel 13) koostamise aluseks on verbi tüübikuuluvus kuues lähte- ja allklassifikatsioonis. Koondklassifikatsioonis on esitatud kõik seni tuvastatud lähteklassifikatsioonide tüübinumbrite kombinatsioonid.

Ühte koondtüüpi on arvatud verbid, mille lähte- ja allklassifikatsioonide tüübinumbrite kombinatsioon on sama. Nagu tüvesiseste konsonantide vahelduse ning tüvevariantide lähteklassifikatsioonis, on siingi loobutud optimeerimisest (mida oleks võinud teha näiteks lähteklassifikatsioonides arvestatud grammatiliste vormide osas) ning püüeldud ülevaatlikkuse poole, et kajastada erinevuste mitmekesisust. Liiatigi on optimeerimine edasisel uurimisel lihtne, liigse optimeerimise puhul on aga vastupidi raskem taastada.

Muuttüübid esitatakse 12 grammatilises vormis lahti kirjutatuna tabelis 14. Kasutatud keeleainese päritolu on kirjeldatud käesoleva töö peatükis 1.2. Antud töö autori poolt konstrueeritud vormid on tähistatud küsimärgiga.

Verbid, mis võivad alluda afrikaadivaheldusele (vt tüvesiseste konsonantide vahelduse lähtetüüp 10a), aga võivad olla ka selle omaduse kaotanud, on koondklassifikatsioonis arvatud vastavate konsonantide vahelduseta verbide juurde tüübinumbritega vastavalt 1a ja 3a, afrikaadi vaheldumist paradigmas saab jälgida tüvesiseste konsonantide vahelduse allklassifikatsiooni abil.

Morfoloogilise muutmise seisukohalt ei erine muuttüüpide T12 ja T13 verbid, ühtmoodi käituvaid verbe eristab vaid tuletusliide.

Klassifikatsioonis erandeid ei ole, koos defektiivse paradigmaga eitusverbi (T85) ning tegevuse võimalikkust väljendava *lee-* verbiga (T84) on seni tuvastatud verbi muuttüüpe 85.

On verbe, mis muutuvad eri muuttüüpide kohaselt, nt verbi *kaada/maa* puhul tuleb kõne alla 3 muuttüüpi: iseseisva tüübina T38, aga ka T30 ja T37. Kaks muutmisviisi on verbidel *lasko/maa* (T50 ja T52) ning *lähtö/mää* (T51 ja T53).

Koondklassifikatsiooni suhtelist korrastamatust võib seletada oletusega, et ehk ei olegi mõni valitud liigitusalustest või liigitusaluste rakendamiseviis üldgeminatsiooni keelele kõige sobivam. Vähe tulemusi annab verbide liigitamine astmevahelduslikeks või -vahelduseta verbideks. Kui karjala keeltesaarte verbide 42 muuttüübist pool ehk 21 on

astmevahelduseta (Õispuu 1994: 143), siis isuri keele Soikola murdes on tüvesiseste konsonantide vaheldusest mõjustamata koondklassifikatsiooni 85-st verbist 14.

Soikola verbi muutmissüsteemi vaadeldes saab kinnitada Arvo Laanesti suusõnalist ütlust, et isuri verb on väga reeglipärane. Keerukaks teeb uurimisobjekti aga reeglite rohkus ning nende rakendumise hulga ja valiku selgitamine erinevate muuttüüpide puhul.

Soikola verbide edasisel uurimisel on kindlasti tarvilik selgitada analoogiareeglid, et lihtsustada vajadusel verbile sobiva muuttüübi leidmist ning vastavalt eesmärgile ja klassifikatsiooni otstarbele viia läbi optimeerimine. Muuttüüpide produktiivsuse hindamiseks on vaja koostada tüübinumbritega varustatud verbiloend.

Tabel 13. Koondklassifikatsioon

(KV- tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsioon, SPri – supriini, kindlakõneviisi oleviku ja infinitiivi alklassifikatsioon, PrIpf –kindla kõneviisi oleviku tüvest mineviku tüve moodustamine, PrKnd - kindla kõneviisi oleviku tüvest tingiva kõneviisi tüve moodustamine, FV – morfoloogiliste formatiivide lähteklassifikatsioon, TV – tüvevariantide vahelduse lähteklassifikatsioon)

Nr	KV	SPri	Pr Ipf	Pr Knd	FV	TV	Sup	Tõlge
1	1	1	1	1	1	1	hүүлü	õõtsuma; edasi-tagasi käima
1a	10a	1	1	1	1	5	kutsu	kutsuma
2	1	1	1	1	19	1	kälvähü	tahenema
3	1	1	2	2	1	2	nobli	noppima
3a	10a	1	2	2	1	20	etsi	otsima
4	1	1	2	2	19	2	paheksi	kahetsema
5	1	1	3	3	5	2	voi	võima
6	1	1	3	3	14	2	astavoi	äestama
7	1	1	4	1	1	10	kazva	kasvama
8	1	1	2	1	1	11	külvä	külvama
9	1	3	3	3	2	3	murjoi	kortsutama
10	1	3	3	3	17	3	paahkuroi	vestlema
11	1	9	2	2	18	33	laiheno	kõhnuma
12	1	10	2	2	18	33	naaglitso	naelutama
13	1	11	3	3	12	13	hervii	kartma
14	1	11	5	3	12	25	arvaa	arvama, mõistma
15	2	1	3	3	4	9	saa	saama
16	3	1	3	3	4	19	käu	käima
17	4	1	1	1	15	14	käärihü	keerduma
18	4	13	5	4	16	29	murginaa	hommikust sööma
19	4	14	3	3	11	39	oppii	õppima
20	4	15	1	1	11	14	istuu	(end) istuma seadma
21	5	1	2	1	1	32	elä	elama
22	5	1	4	1	1	32	aja	sõitma, ajama
23	5	2	1	1	1	8	küzü	küsima
24	5	2	2	2	1	18	nüri	nüsima
25	5	4	3	3	2	17	punoi	punuma
26	5	8	2	2	1	46	imö	imema
27	6	1	1	1	1	23	ambu	laskma; tulistama
28	6	1	2	2	1	41	noidi	nõiduma
29	6	1	4	1	1	53	anda	andma
30	6	3	3	3	2	40	leiboi	(leiba) küpsetama
31	6	7	2	2	1	63	külbö	pesema
32	7	1	4	1	1	54	jaga	jagama
33	7	2	1	1	1	24	kudo	kuduma
34	7	2	2	2	1	43	rebi	rebima
35	7	8	2	2	1	59	lugo	lugema
36	8	1	2	1	1	42	souda	sõudma
37	8	1	2	1	1a	50	kaada	ümbär ajama; kallama
38	8	7	2	2	1	60	tundo	tundma
39	9	1	2	1	19	22	kohenda	parandama
40	10	1	1	1	1	5	istu	istuma
41	10	1	1	1	19	5	koverdu	painduma, kõverduma

42	10	1	2	1	1	30	muista	mäletama
43	10b	1	2	1	19	30	avitta	aitama
44	10	1	2	2	1	20	ehti	jõudma
45	10b	1	2	2	19	20	ilvehti	irvitama
46	10	1	4	1	1	30	mahta	oskama
47	10	3	3	3	2	21	viskoi	viskama
48	10b	3	3	3	17	21	nibikkoi	siduma
49	10	7	2	2	1	47	itkö	nutma
50	10	7	2	2	1	48	lasko	laskma
51	10	7	2	2	1	49	lähtö	minema
52	11	7	2	2	10	55	lasko	laskma
53	12	7	2	2	3	62	lähtö	minema
54	13	6	2	2	6	38	tulo	tulema
55	14	6	2	2	9	58	nägö	nägema
56	15	6	2	2	7	38	olo	olema
57	16	6	2	2	10	37	jookso	jooksuma
58	17	5	1	1	10	28	seizo	seisma
59	17	6	2	2	10	38	pezö	pesema
60	17	6	2	2	10	52	noizo	hakkama, tõusma
61	18	6	2	2	6	27	kuulo	kuulma
62	19	6	2	5	14	57	katkaizo	katkuma, kiskuma (käest)
63	20	6	2	5	14	61	kargaizo	karastama (rauda vmt)
64	21	1	1	1	19	4	erahu	eralduma
65	21	1	3	3	17	15	kibunoi	sädemeid pilduma
66	21	3	3	3	17	16	kobeloi	kohmitsema, koperdama
67	21	9	2	2	18	44	koheno	paranema
68	22	6	2	5	14	56	kidizö	kihistama; vigisema
69	23	6	2	2	13	36	kävelö	jalutama
70	24	1	2	1	19	30	köhähtä	köhatama
71	24	1	2	2	19	31	märehti	mäluma; mäletsema
72	25	9	2	2	18	44	pageno	põgenema
73	26	6	2	2	13	51	ombelo	õmblema
74	27	9	2	2	18	33	happano	hapnema
75	28	6	2	2	13	37	tappelo	taplema
76	29	6	2	2	6	52	magjastelo	maiustama
77	30	11	1	3	12	26	kerkii	jõudma
78	30	11	5	3	12	45	läkkää	rääkima
79	30	12	6	3	12	45	lankii	kukkuma
80	31	11	1	3	12	12	hävvi	kaduma
81	31	11	5	3	12	34	avvaa	avama
82	32	11	5	3	12	35	viskaa	viskama
83	32	12	6	3	12	35	lohkii	lõhenema, murenema
84						6	lee-	
85						7	<i>eitusverb</i>	

Tabel 14. Soikola verbi muuttuübid

	Sup	IpsPr	IpsIpfPts	PsPtsIpfPl	IndPrSg3	PsPtsIpfSg	ImpPl2	IndPrSg1	KndPl1	IpfPl1	IpfSg3	Inf
1	häälumää	häälüdää	häälüttü	häälüneed	häälüü	häälünd	häälügää	häälüün	häälüüzimä	häälüümmä	häälüü	häälüü
2	kälühümmää	kälühüttää	kälühüttü	kälühünneed	kälühüü	kälühünd	kälühükkää	kälühün	kälühüüzimä	kälühüümmä	kälühüü	kälühüü
3	noblímää	noblídaa	noblíttü	noblíneed	noblíi	noblínd	noblígää	noblín	noblízimä	noblímää	noblí	noblíá
4	paheksímää	paheksíttaa	paheksítta	paheksínneed	paheksíi	paheksínd	paheksíkkää	paheksín	paheksízimä	paheksímää	paheksí	paheksíá
5	voímää	voíjaa	voídu	voíneed	voíbi	voínd	voíkää	voín	voízimä	voímää	voí	voíja
6	astavoímää	astavoíjaa	astavoídu	astavoíneed	astavoí	astavoínd	astavoíkää	astavoín	astavoízimä	astavoímää	astavoí	astavoíja
7	kazvámää	kazvedää	kazvettu	kazvanéed	kazváa	kazvand	kazvagää	kazván	kazvaízimä	kazvoímää	kazvoí	kazváa
8	külvámää	külvedää	külvettü	külváneed	külvää	külvänd	külvägää	külván	külváízimä	külvímää	külví	külvää
9	murjoímää	murjoídaa	murjoítta	murjoíneed	murjoí	murjoínd	murjoígää	murjoín	murjoízimä	murjoímää	murjoí	murjoíja
10	paahkuroímää	paahkuroíjaa	paahkuroídu	paahkuroíneed	paahkuroí	paahkuroínd	paahkuroíkää	paahkuroín	paahkuroízimä	paahkuroímää	paahkuroí	paahkuroíja
11	laihenómää	laihedää	laihetta	laihenneed	laihenoo	laihend	laihetkää	laihenen	laihenízimä	laihenímää	laihení	laihedá
12	naaglitsómää	naaglídaa	naaglítta	naaglínneed	naaglítsoo	naaglínd	naaglítkää	naaglítsen	naaglítsízimä	naaglítsímää	naaglítsí	naaglída
13	hervíímää	hervídää	hervítta	hervínneed	hervíjjää	hervínd	hervítkää	hervíin	hervíjjízimä	hervízimä	hervíz	hervídá
14	arvámää	arvadaa	arvattu	arvanéed	arvájaa	arva(a)nd	arvatkää	arvaan	arvaízimä	arvaízimä	arvaíz	arvadá
15	saámää	saavvaa	saadu	saaneed	saabi	saand	saakää	saan	saízimä	saimmä	sai	saavvá
16	kääümää	kääüvvää	kääüdü	kääüneed	kääübi	kääünd	kääükää	kääün	kääízimä	kääímmä	kääí	kääüvvá
17	käärihümmää	käärihüssää	käärihüstü	käärihüsseed	käärihüü	käärihüst	käärihüskää	käärihün	käärihüüzimä	käärihüümmä	käärihüü	käärihüssá
18	murginaámää	murginaíssaa	murginaístu	murginaísseed	murginaíjjää	murginaíst	murginaískää	murginaán	murginaíjjízimä	murginaízimä	murginaíz	murginaíssa
19	oppiímää	oppiíssaa	oppiístu	oppiísseed	oppijaa	oppiíst	oppiískää	oppiín	oppijaízimä	oppízimä	oppíz	oppíssa
20	istuúmää	istuússaa	istuústu	istuússseed	istuújaa	istuúst	istuúskää	istuún	istuújaízimä	istuúzimä	istuúz	istuússa
21	elámää	eledää	elettü	eláneed	ellää	elläänd	elägää	elán	eláízimä	elimmä	eli	ellää
22	ajámää	ajedää	ajettü	ajaneed	ajjaa	ajjaand	ajagää	ajan	ajaízimä	ajoímää	ajoi	ajjaa
23	küzümää	küzüdää	küzüttü	küzüneed	küssüü	küssüünd	küzügää	küzün	küzüüzimä	küzüümmä	küzüü	küssütü
24	nürímää	nürídää	nüríttü	nüríneed	nürrii	nürriind	nürigää	nürín	nürízimä	nürímmä	nürí	nürriá
25	punoímää	punoídaa	punoítta	punoíneed	punnoi	punoínd	punoígää	punoín	punoízimä	punoímää	punoí	punnoíja
26	imómää	imedää	imettü	imeneed	immöö	immeend	imegää	imen	imizimä	imímmä	imi	immíá
27	ambúmää	ammudää	ammuttü	ambüneed	ampuu	ampu(u)nd	ambugää	ammun	ambuízimä	ammuímmä	ambuí	ampúa
28	noidímää	noíjjídaa	noíjjítta	noidíneed	noítii	noít(i)nd	noidígää	noíjjín	noidízimä	noíjjímää	noidí	noítia
29	andámää	annedää	annettu	andáneed	antaa	anta(a)nd	andagää	annan	andaízimä	annoímää	andoi	antaa
30	leiboímää	leivoídaa	leivoítta	leiboíneed	leipoi	leipoínd	leiboígää	leivoín	leiboízimä	leivoímää	leiboí	leipoíja
31	külbómää	külvedää	külvettü	külbeneed	külpöö	külpe(e)nd	külbegää	külven	külbízimä	külvímää	külbi	külpíá
32	jagámää	jaedää	jaettü	jagáneed	jakkaa	jakkaand	jagagää	jaan	jagaízimä	jaoímää	jagoi	jakkaa

	Sup	IpsPr	IpsIpfPts	PsPtsIpfPl	IndPrSg3	PsPtsIpfSg	ImpPl2	IndPrSg1	KndPl1	IpfPl1	IpfSg3	Inf
33	kudomaa	kuodaa	kuottu	kudoneed	kuttoo	kuttoond	kudogaa	kuon	kudoizimma	kuoimma	kudoi	kuttooa
34	rebimää	revidää	revittü	rebineed	reppii	reppiind	rebigää	revin	rebizimma	revimma	rebi	reppiiä
35	lugomaa	luedaa	luettu	lugeneed	lukkoo	lukkeend	lugegaa	luen	lugizimma	luimma	lugi	lukkiiä
36	soudamaa	souvvedaa sovvedaa	souvvettu sovvettu	soudaneed	soutaa	souta(a)nd	soudagaa	souvvan sovvan	soudaizimma	souzimma	souz(i)	soutaa
37	kaadamaa	kaadaa	kaaettu	kaanneed	kaataa	kaatand	kaakaa	kaaan	kaadaizimma	kaazimma	kaaz(i)	kaataa
38	tundomaa	tunnedaa	tunnettu	tundeneed	tuntoo	tuntend	tundegaa	tunnen	tundizimma	tunzimma	tunz(i)	tuntia
39	kohendammaa	kohennettaa	kohennettu	kohendanneed	kohendaa	kohendand	kohendakkaa	kohennan	kohendaizimma	kohenzimma	kohenzi	kohendaa
40	istumaa	issudaa	issuttu	istuneed	istuu	istund	istugaa	issun	istuizimma	issuimma	istui	istua
41	koverdummaa	koverruttaa	koverruttu	koverdunneed	koverduu	koverdund	koverdukkaa	koverrun	koverduizimma	koverruimma	koverdui	koverdua
42	muistamaa	muissedaa	muissettu	muistaneed	muistaa	muistand	muistagaa	muissan	muistaizimma	muissimma	muisti	muistaa
43	avittammaa	avidettaa	avidettu	avittanneed	avittaa	avittand	avittakkaa	avidan	avittaizimma	avidimma	avitti	avittaa
44	ehtimää	ehidää	ehittü	ehtineed	ehtii	ehtind	ehtigää	ehin	ehtizimma	ehimma	ehiti	ehitiä
45	ilvehtimää	ilvehittää	ilvehittü	ilvehtinneed	ilvehtii	ilvehtind	ilvehtikkää	ilvehin	ilvehtizimma	ilvehimma	ilvehti	ilvehtiä
46	mahtamaa	mahedaa	mahettu	mahtaneed	mahtaa	mahtand	mahtagaa	mahan	mahtaizimma	mahoimma	mahtoi	mahtaa
47	viskoimaa	vizoidaa	vizoittu	viskoineed	viskoi	viskoind	viskoigaa	vizoin	viskoizimma	vizoimma	viskoi	viskoja
48	nibikkoimmaa	nibigoittaa	nibigoittu	nibikkoineed	nibikkoi	nibikkoind	nibikkoikaa	nibigoin	nibikkoizimma	nibigoimma	nibikkoi	nibikkoja
49	itkömää	idedää	idettü	itkeneed	itköö	itkend	itkegää	iden	itkizimma	idimma	itki	itkiä
50	laskomaa	lazedaa	lazettu laskettu	laskeneed	laskoo	laskend	laskegaa	lazen	laskizimma	lazimma	lazi laski	laskia
51	lähtömää	lähedää	lähettü	lähteneed	lähtöö	lähtend	lähtegää	lään lähen	lähtizimma	lähimma läksimma	läks(i)	lähtiä
52	laskomaa	lassaa	lastu	lasseed	laskoo	last	laskaa	lazen	laskizimma	lazimma	lazi laski	laskia
53	lähtömää	lähää	lähtü	lähteneed	lähtöö	läht	lähtegää	lään lähen	lähtizimma	lähimma läksimma	läks(i)	lähtiä
54	tulomaa	tullaa	tuldu	tulleed	tulloo	tullud tuld	tulkaa	tüen tuun tulen	tulizimma	tulimma	tuli	tulla
55	nägömää	nähhää	nähtü	nähneed	näkköö	näht	nähkää	nään näen	nägizimma	näimma	nägi	nähää
56	olomaa	ollaa	oldu	olleed	on	ollud old	olkaa	oon	olizimma	olimma	oli	olla

	Sup	IpsPr	IpsIpfPts	PsPtsIpfPl	IndPrSg3	PsPtsIpfSg	ImpPl2	IndPrSg1	KndPl1	IpfPl1	IpfSg3	Inf
57	jooksomaa	joossaa	joostu	joosseed	jooksoo	joossud joost	jooskaa	jooksen	jooksizimma	jooksimma	jooksi	joossa
58	seizomaa	seissaa	seistu	seisseed	seisoo	seissud seist	seiskaa	seizon	seizoizimma	seizoimma	seizoi	seissa
59	pezömää	pessää	pestü	pesseed	pessöö	pest	peskää	pezen	pezeizimma	pezimma	pezi	pessä
60	noizomaa	noissaa	noistu	noisseed	noisoo	noissud noist	noiskaa	noizen	noizizimma	noizimma	noiz(i)	noissa
61	kuulomaa	kuullaa	kuuldu	kuulleed	kuuloo	kuullud kuuld	kuulkaa	kuulen	kuulizimma	kuulimma	kuuli	kuulla
62	katkaizomaa	katkaissa	katkaistu	katkaisseed	katkaissoo	katkaissud katkaist	katkaiskaa	katkaizen	katkajaizimma	katkaizimma	katkaiz	katkaissa
63	kargaizomaa	karaissaa	karaistu?	karaisseed?	kargaissoo	karaisud? karaist?	karaiskaa?	karkaizen	kargajaizimma?	kargaizimma	karkaiz	karaissa
64	erahummaa	erahuttaa	erahuttu	erahunneed	erahuu	erahund	erahukkaa	errahun	erahuizimma	erahuimma	errahui	erahua
65	kibunoimmaa	kibunoijaa	kibunoidu	kibunoinneed	kibunoi	kibunoid	kibunoikaa	kippuunoin	kibunoizimma	kibunoimma	kippuunoi	kibunoija
66	kobeloimmaa	kobeloijaa	kobeloidu	kobeloinneed	kobeloi	kobeloid	kobeloikaa	koppeeloin	kobeloizimma	kobeloimma	koppeeloi	kobeloja
67	kohenommaa	kohedaa	kohettu	kohenneed	kohenoo	kohend	kohetkaa	kohheenen	kohenizimma	kohenimma	kohheeni	koheda
68	kidizömmää	kidissää	kidistü	kidisseed	kidizöö kidajaa	kidissud kidist	kidiskää	kittiizen	kidajaizimma	kidizimma	kittiiz	kidissä
69	kävelömmä	kävellä	käveldü	kävelleed	kävelöö	kävellud käveld	kävelgää	kävveelen	kävelizimma	kävelimma	kävveeli	kävellä
70	köhähtämmää	köhähtetää	köhähtetü	köhähtänneed	köhähtää	köhähtänd	köhähtakkää	köhähähän	köhähtäizimma	köhähimma	köhähti	köhähtää
71	märehtimää	märehtetää	märehtetü	märehtinneed	märehtii	märehtind	märehtikkää	märreehin	märehtizimma	märehimma	märehti	märehtiä
72	pagenommaa	paedaa	paettu	paenneed	pagenoo	paend	paetkaa	pakkeenen	pagenizimma	pagenimma	pakkeeni	paeda
73	ombelomaa	ommellaa	ommeldu	ommelleed	ombeloo	ommellud ommeld	ommelgaa	ompelen	ombelizimma	ombelimma	ompeli	ommella
74	happanommaa	habadaa?	habattu	habanneed	happanoo	haband	habatkaa?	happanen?	happanizimma?	happanimma?	happani	habada
75	tappelomaa	tabellaa	tabeldu	tabelleed	tappeloo	tabellud tabeld	tabelgaa	tappelen	tappelizimma	tappelimma	tappeli	tabella
76	magjastelomaa	magjassellaa	magjasseldu	magjasselleed	magjastelloo	magjasseld	magjasselkaa	magjastelen	magjastelizimma	magjastelimma	magjasteli	magjassella
77	kerkiimää	keridää	kerittü	kerinneed	kerijää	kerind	keritkää	kerkiin	kerijäizimma	kergizimma	kerkiiz	keridä
78	lakkäämää	läädää	läättü	läänneed	lägajää	läänd	läatkää	läkkään	lägajäizimma	lägäizimma	läkkäiz	läädä
79	lankiimaa	langedaa	langettu	langenneed	langijaa	langend	langetkaa	lankiin	langijaizimma	langeizimma	lankeiz	langeda
80	hävviimää	hävidää	hävittü	hävinnneed	hävijää	hävind hävviind	häv itkää	hävviin	hävijäizimma	hävizimma	hävviiz	häv idä

	Sup	IpsPr	IpsIpfPts	PsPtsIpfPl	IndPrSg3	PsPtsIpfSg	ImpPl2	IndPrSg1	KndPl1	IpfPl1	IpfSg3	Inf
81	avvaamaa	avadaa	avattu	avanneed	avajaa	avand avvaand	avatkaa	avvaan	avajaizimma	avaizimma	avvaiz	avada
82	viskaamaa	visadaa	visattu	visanneed	viskajaa	visand	visatkaa	viskaan	viskajaizimma	viskaizimma	viskaiz	visada
83	lohkiimaa	lohedaa	lohettu	lohenneed	lohkijaa	lohend	lohetkaa	lohkiin	lohkijaizimma	lohkeizimma	lohkeiz	loheda
84					leeb			leen				liijjä
85					ei		elkää	en		emmä	ei	

4.6. Isuri murrete verbi muutemorfoloogia erinevusi

Isuri keele Alam-Luuga, Hevaha ja Oredeži verbi muuttüüpide tuvastamist ei ole käesoleva töö eesmärgiks seatud. Käesolevas peatükis antakse lühiülevaade isuri keele kõige silmatorkavamatest murretevahelistest verbi muutemorfoloogilistest lahknevustest.

Murdeti erinevad muutelõpud. Hevaha murre on säilitanud palju arhailist, nt sõnalõpuline *-k* (*-g*) ja *-h*, nt Inf *panna_G* 'panna', ImpSg2 *paag* 'pane'. IsH ja isO murdeis on paljudel juhtudel säilinud sõnalõpuline *n*, vrd IndPrPl1 isS *torumma* 'riidleme' ja isH *toruman*, impersonaali vormistik isS *kuodaa* 'kootakse' ja isH *kuodaan*, *kuottiin* 'kooti' (Laanest 1997: 10), aga ka isO *šüttin* 'söödi', *jüttin* 'joodi' (Laanest 1960: 183); supiini lõpud isS *läkkäämää* 'kõnelema', isH *läkkäämään* (Laanest 1997: 10), isO *makkaman* 'magama' (Laanest 1960: 184).

Käskiva kõneviisi mitmuse 2. isiku lõpud on isS murdes *-gAA*, *-kAA*, *-kkAA*; isAL murdes *-kA(A)*, *-kkA(A)*, nt Pär *tulkā*, Sut *juokskā*, Van *laulka*, *kirjuttakka*. IsH murdes ühtib formatiivi esiklusiili tugevusaste Soikola murde esinemusega, vastavas vormis on aga säilinud sõnalõpuline *-n*, nt Len *ottagān*, *tulkān*, *avatkān*; paarist külast on registreeritud ka diftongiline formatiiv *-kAin*, nt Huu *levätkāin* 'puhake', Kos *vēkāin*. Diftongiline käskiva kõneviisi mitmuse 2. isiku vormistik on olnud üldine Oredeži murdes, nt Niz *andakai*, *ottakai*. (Laanest 1986: 134-135)

Ühesilbiliste vokaaltüveliste verbide pika labiaalvokaali järel häaldub Soikola ja Alam-Luuga murdes ning osalt Hevaha murdeala külades infinitiivi nõrgaastmelise *t* asemel siirdehäälik *v*, (*vv*, *w*), sellest asendist on *v*-aines samades murretes üldistunud ka verbidesse *saavva*, *jäävvä*. IsH ja isO murdeis on neis verbides enam kohatav ilma siirdehäälikuta infinitiiv ning imersonaali olevik, nt isH *tō_iag*, *sō_iäg*; isO *lū_ia*, *šū_iä* (vt Laanest 1986: 136, 142, 183), mistõttu tüvesiseste konsonantide vahelduse alusel liigituvad verbid vaheldumatute verbide hulka ning moodustavad muuttüübi, mida isS alal ei tunta (KV lähteklassifikatsioonis lähtetüüp tüüp 1, FV lähtetüüp 4 ning TV lähtetüüp 2).

Hevaha, Oredeži ja Alam-Luuga murdes on kontraheerumisel moodustunud pikk vokaal sageli lühenenud, samuti võib *A*-lõpulise diftongi teine komponent assimileeruda

(Oredeži murdes on see nähtus järjekindel), Soikola murde omapäraks on teatud juhtudel nimetatud vokaalühendi esikomponendi pikenemine (Laanest 1986: 58). IsS ja isO murdeid ühendavaks häälikulooliseks nähtuseks on kontraktsioonilise ühendi *e-a*, *e-ä* areng, mille puhul vokaalühendi esimene komponent on muutunud *i*-ks. Selle tulemusena moodustatakse *e*-tüveliste verbide infinitiiv isS murdes kujul *itkiä*, *lukkiia*, isO on kontraktsioonidiftongi järelkomponent assimileerunud, seega infinitiivi kuju Niz *itkii*, *lukkii*, *laški*. IsH ja is AL murretes on *e* vastavates verbides tüvevokaalina säilinud, infinitiivi vokaal on küliti assimileerunud, nt isH Kos *lukkeeG*, Sür *lukkeaG*, Mur *särkkee*; isAL Pär *lukkea*, Kot *itkeä*. Hevaha murdes võib isikuti esineda ka vokaalühendi komponentide vahel *j*: Hev *särkkejäG*. (Laanest 1986: 91)

On verbe, mis erinevad Soikola ja Hevaha murdes infinitiivi moodustamise poolest, arvestamata seejuures Hevaha murdes säilinud formatiivi lõppu *-g*. Verbide *päässä* 'pääseda' (T60), *veerrä* 'veereda' (T61) puhul liitub Soikola murdes infinitiivi lõpp konsonanttüvele, Hevaha murdes vokaaltüvele: *pääseäg*, *veereäg* (Laanest 1997: 160, 219). Infinitiivi tüvekuju tõttu ei ole tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsioonis sobivat lähtetüüpi Hevaha murde verbidele *nähäg* 'näha', *tehäg* 'teha' (Laanest 1997: 129, 198), mis Soikola murdes moodustub kujul *nähhä*, *tehhä* (koondklassifikatsioonis muuttüüp 55).

Hevaha murdes on tuntud obstruentide geminatsiooni laiendus: pika silbi järel võivad pikeneda ja gemineeruda muudki konsonandid peale klusiilide ja *s*-i. Nt *paiñaG* 'painutada', *hällü* 'kõigub', *kuiivaD* '(nad) kuivavad' (Laanest 1986: 61). Nimetatud pikenemistähts põhjustab Hevaha murde puhul Soikola murdest erinevaid tüvetüüpe.

Hevaha murre erineb teistest isuri murretest kontraheerunud verbide muutmisest.

Kontraheerunud verbides, kus kontraktsioonilise vokaalühendi järelkomponendile ei lange kaasrõhku, on see isuri murretes üldiselt assimileerunud esikomponendiga. IsH murdes on registreeritud säilinud järelkomponendiga oleviku ainsuse 1. ja 2. isiku vorme ning eitusvorme, nt Hev *uppoan*, *uppoaD*, *ei uppoaG*, vrd Vii *uppõn*, *errõn*. (Laanest 1986: 93).

Ka kontraheerunud verbide oleviku mitmuse 1. ja 2. isiku moodustamisel erineb isH murre tuntavalt. Nimetatud vormides eelneb isS ja isAL murdeis isikulõpule pikk vokaal (mis isAL võib olla lühenenud), millele eelnev üksikkonsonant on vastavates muuttüüpides

gemineerunud, nt isS *arvaamma*, *avvaamma*, *läkkäämmä*; isAL Pär *uppom*. IsH murdes võib kontraktsioonilise pika vokaali asemel esineda *e*-lõpuline vokaalühend, mille järelkomponendile langeb kastrõhk, tüvesiseste konsnantide gemineerunust ei ole toimunud, nt isH Sür *lägäämmän*, Vää *lägäättä*, aga ka Huu *läkkäämän* (Laanest 1997: 109). Sovijärvi on selliste kontraktsiooniliste vormide esinemist seostanud refleksiivverbide analoogiaga. (Sovijärvi 1944: 188)

4.6.1. Refleksiivse pööramise erinevusi

Refleksiivse konjugatsiooni olemasolu on omane läänemeresoome idarühma keeltele (Koivisto, V. 1995: 11). Refleksiivsed muutmisviisid on oma morfoloogilise ehituse poolest vaadeldavad muuttüüpidega, ent on siiski funktsionaalselt kõrvutatavad refleksiivsufiksiga (Koivisto, V. 1995: 58-59). Koivisto nendib samas, et semantilisest küljest võibki refleksiivse pööramise lugeda derivatsiooniks, kuna refleksiivsed muutelõpud moodustavad refleksiivsete tuletiste moel uusi tüvesõnast erinevaid sõnaüksusi, lekseeme. Piir muute- ja tuletussufiksi vahel on ebaselge. Piiri tõmbamist raskendab ka see, et kõik verbivormid ei sisaldagi refleksiivseid muutelõppe, nende hulgas on ka tuletatud vorme. Tuletusainesele järgnevad neil puhkudel normaalkonjugatsiooni isikulõpud. Refleksiivsed muutelõpud toimivad üheaegselt refleksiivsust ning isikut väljendavatena ja asetsevad otse verbitüve järel sõnavormi lõpus.

Puhtaimagi refleksiivparadigma puhul esineb vähemalt üks verbivorm, mis on oma ehituselt arvatakse olevat tuletis ja toiminud refleksiivparadigmade lähtekohana: ImpSg2 ja samakujuline eitava kõneliigi IndPr, nt sm *heittäi* < *heittä-δe-k*.

Refleksiivse pööramise erinevus isuri keeles murdeti seisneb esiteks muutelõppude kasutuses: **ġe*-sufiksiga refleksiivverbidel on isH ja isO murdes oleviku ainsuse 3. isiku lõpus *-(h)en*, paaris Soikola murdeala külas *-he*, nt isH Len *vaattihen* 'riietub', *irvistäen* 'krimpsutab nägu', isO Nov *ištujen* 'võtab istet' (Laanest 1986: 126), isH murdealal esineb neis külades, mkus IndPrSg3 lõpp on *-hen*, mitmuse 3. isiku lõpuna *-(h)esseg*, nt isH Huu *vaattihen*, *vaattihesseg* (Laanest 1997: 211-212).

Teiseks, Soikola 2-silbilistest *A-*, *e-*, *i-* ja *o-*tüvedest tuletatud refleksiivverbidel on kogu paradigmas *ii* ja imperfektis ning konsonanttüvelistes vormides *s*. Möödunud sajandi keskel täheldas Sovijärvi: „Soikola murdes paistab hetkel olevat aset leidmas üks häälikumuutus, mis puudutab pikkade rõhutute kontraktsioonivokaalide lühenemist.

Häälikumuutuse toimumist praegusel ajahetkel näitab asjaolu, et kõrvuti kasutatakse veel lühenemata ja lühenenud vorme. Häälikumuutuse eeldused on järgmised: 3-silbilistes sõnades on 2. silbi kontraktsiooniline vokaal lühenemas või lühenenud, kui 1. silp on pikk ja 3. silp lühivokaalne (avatud või suletud).“ (Sovijärvi 1944: 182-183)

Antud sõnarühmas ilmnevad Soikola ja Hevaha murde erinevused: ainsuse 1. ja 2. isik on küll mõlemas *heittiin*, *heittiit*, ent 3. isikus Hevaha murdes *heittien* ja mitmuse vormid *heittiemän*, *heittiettä*, *heittiessek*. Sealjuures isH langeb oleviku mitmuse 1. ja 2. isikus vokaaljärjendi *ie* järelkomponendile kaasrõhk (Laanest 1986: 89). Vokaalide vahel võib vahel esineda ka *h*. Laanest on märkinud *he*-lõpulisi 3. isiku vorme ka Soikola murdeala üksikutes külates (Taatsoi ja Muiškala), nt *vaattiihe* (Taa), *peššihe* (Mui). (Laanest 1986: 126)

J. Koivisto toob välja Soikola ja Hevaha murde selge erinevuse 2-silbiliste *u*-tüvelistest verbidest tuletatud refleksiivverbide osas. Soikola murdes on imperfektis läbivalt *Ui*-diftong: *istuizin*, *istuiist*, *istuis*, ülejäänud paradigma on *UU*-line, k.a tingiv kõneviis. (Koivisto 1996: 48)

Enamiku refleksiivsete verbide minevikuvormid on *iis(i)*-lõpulised (Lehtinen 1978: 242). Lühivokaaliga lõppevad mineviku ja tingiva kõneviisi vormid on Lehtinen – tuginedes Porkka andmetele – omistanud Hevaha murdele, Soikola murdes domineerib pika vokaaliga vormistik.

KOKKUVÕTE

Käesolev töö kirjeldab isuri keele verbi muutmissüsteemi Soikola murde näitel. Selleks on kasutatud klassifikatoorse morfoloogia põhimõtteid, erinevused sõnade morfoloogilises käitumises on kaardistatud muuttüüpide tuvastamise läbi.

Vaatlusalune keelematerjal pärineb sõnaraamatutest, teadustöödest ning isurikeelsetest kooliõpikutest, paradigmasid on täiendatud välitöödel Soikola poolsaarel. Peamiselt geminaatide ning poolpikkade konsonantide eristamise vajadusest tingituna on töö tabelite osas kasutatud eesti ortograafia lähedast kirjaviisi.

Tüve muutusi ja formatiivide liitumistingimusi arvestava klassifikatsiooni eeletapina on kirjeldatud isuri keele verbi grammatilised kategooriad ning tuvastatud klassifitseerimisel arvestatav tüve ja formatiivi piir. Soikola verbi tüve ja muutelõpu piiri selgitamine on keeruline ja sageli meelevaldne tegevus, sest kunagine aglutineeriv keel on läbinud ja läbimas olulisi muutumisprotsesse. Klassifikatsiooni selgitamisel on mitmel juhul otsustatud kõrvale jätta kunagine tüve ja kategooria tunnuse (muutelõpu) piir, kuna ajaloolisest piirist lähtumine ei ole alati kõige otstarbekam ega ülevaatlikum ega anna klassifitseerimisel parimat tulemust.

Verbi tüve ja selle muutuste kirjeldamisel ning sõna muuttüübi tuvastamisel on baasvormina rakendatud supiini vormi, mida on infinitiivi ja supiini vahel valides eelistatud seoses vähemate puudustega. Ideaalne baasvorm sisaldab teavet tüve konsonantide vahelduse, tüvevokaali, derivatsioonisufiksiste kohta ning tema formatiiv on mittevariantne. Isuri keeles on supiini kui baasvormi põhiliseks puuduseks *e*-tüveliste verbide tüvevokaali tuvastamatus.

Klassifitseerimine on läbi viidud mitme-etapilisena, esmalt on selgitatud lähte- ja allklassifikatsioonid, mille põhjal lõppetapil on koostatud koondklassifikatsioon.

Soikola verbi muuttüüpide tuvastamisel on rakendatud kõikide tüvemutuste kaardistamiseks ning tüvevariantide esinemise tuvastamiseks järgmisi lähte- ja allklassifikatsioone:

- 1) tüvesiseste konsonantide vahelduse lähteklassifikatsioon;

- 2) tüve lõpphäälikute muutuste lähteklassifikatsioon, mis omakorda jaguneb kolmeks allklassifikatsiooniks:
 - a) supiini, kindla kõneviisi oleviku ning infinitiivi allklassifikatsioon;
 - b) kindla kõneviisi oleviku tüvest mineviku tüve moodustamine;
 - c) kindla kõneviisi oleviku tüvest tingiva kõneviisi tüve moodustamine;
- 3) tüvevariantide vaheldumise lähteklassifikatsioon;
- 4) morfoloogiliste formatiivide lähteklassifikatsioon.

Lähteklassifikatsiooniti erineb klassifitseerivate vormide hulk ja valik, samuti lähtetüüpide arv.

Lähteklassifikatsioonide juures on antud ülevaade Soikola murde verbi tüvekujude fonoloogilise erinevuse põhjustest: astmevaheldusest, erinevatest pikenemise nähtustest, tüvelõpu häälikute muutustest.

Isuri keele Soikola murde verbi fonoloogilist struktuuri mõjutavad lisaks läänemeresoome klassifikatoorse morfoloogia traditsioonilisele liigitusalusele, astmevaheldusele, kolme liiki pikenemisnähtused: üldgeminatsioon, erigeminatsioon e obstruentide geminatsioon ning kolme- ja viiesilbiliste sõnade geminatsioon. Et nimetatud nähtused võivad esineda paradigmas üheaegselt astmevaheldusega, on neid vaadeldud tüvesiseste konsonantide lähteklassifikatsioonis ühe süsteemina.

Klassifikatsiooni viimasel astmel lähteklassifikatsioonide alusel saadud koondklassifikatsioon sisaldab koos defektiivse paradigmaga verbidega 85 muuttüüpi.

Töö viimases alapeatükis on põgusalt kirjeldatud isuri keele kolme ülejäänud murde, Alam-Luuga, Hevaha ja Oredeži verbi muutemorfoloogilisi erinevusi võrrelduna Soikola murdega. Kergemini on märgatavad murdeti erinevad muutelõpud, mis eriti Hevaha, aga ka Oredeži murdes on säilinud arhailisemal kujul. Murdeti on arengud erinevad ka geminatsiooninähtuste ulatuse ning tüvelõpu vokaalide osas.

Käesolev isuri verbi muutmissüsteemi kirjeldus, milles on esitatud ülevaade verbi muutmissüsteemist ning seda mõjutavatest nähtustest, annab aluse edasistele uurimustele. Tõenäoliselt ei ole olemasoleva materjali põhjal suudetud tuvastada kõiki võimalikke Soikola murde verbi muuttüüpe ning edasine uurimine võimaldab nii klassifikatsiooni täiendamist kui olemasolevate paradigmade täpsustamist.

LÜHENDID

Külade ja murrete lühendid

Har	Harkkola
Hev	Hevaha
Huu	Huurala
isAL	Alam-Luuga murre
isH	Hevaha murre
isO	Oredeži murre
isS	Soikola murre
Kos	Koskove
Kot	Kotko
Ksk	Koskisenküla
Len	Lentisi
Lok	Loka
Met	Metsäküla
Mui	Muiškala
Mur	Murdove
Mät	Mättähä
Niz	Nizovka
Pär	Pärspää
Rep	Reppoila
Saa	Saarove
Sav	Savimägi
Sut	Sutela
Sür	Sürjä
Taa	Taatsoi
Tam	Tammikontu
Van	Vanaküla
Vii	Viistinä
Vol	Voloitsa
Vää	Vääsküla

Kasutatud terminite lühendid

Ab	abessiiv e ilmaütlev kääne
Ad	adessiiv e alalütlev kääne
El	elatiiv e seestütlev kääne
Ger	gerundium
Ill	illatiiv e sisseütlev kääne
Imp	imperatiiv e käskiv kõneviis
In	inessiiv e seesütlev kääne
Ind	indikatiiv e kindel kõneviis
Inf	infinitiiv
Instr	instruktiiv e viisiütlev kääne
Ipf	imperfekt e lihtminevik
Ips	impersonaal e umbisikuline tegumood
Knd	konditsionaal e tingiv kõneviis
Kv	kõneviis
Neg	negatiiv e eitav kõneliik
Pf	perfekt e täisminevik
Pl	pluural e mitmus
Pot	potentsiaal e võiv kõneviis
Ppf	pluskvamperfekt e enneminevik
Pr	preesens e olevik
Ps	personaal e isikuline tegumood
Pts	partitsiip e kesksõna
Sg	singular e ainsus
Sup	supiin
Tgm	tegemood

KASUTATUD ALLIKAD

- Ariste, Paul 1948. Vadja keele grammatika. Tartu: Teaduslik Kirjandus (Nõukogude Soome-Ugri Teadused 9).
- Ariste, Paul 1956. Isuri keelest. – Emakeele Seltsi aastaraamat II. Tallinn. 32-52.
- Ariste, Paul 1960. Isuri keelenäiteid. – Soome-ugri keelte küsimusi. Paul Ariste (toim). Tallinn: Eesti Riiklik Kirjastus (Keele ja Kirjanduse Instituudi uurimused V). 7-69.
- EKG = Erelt, Mati, Reet Kasik, Helle Metslang, Henno Rajandi, Kristiina Ross, Henn Saari, Kaja Tael, Silvi Vare 1995. Eesti keele grammatika I. Morfologia, sõnamoodustus. Tallinn: Eesti Keele Instituut.
- Ernits, Enn 2007. Isurite asualadest ja algkodust. – Õdagumeresoomõ kodo. Helen Koks ja Jan Rahman (toim.). Võru (Võro Instituudi toimõndusõq 20). 13-32.
- IMS = Nirvi, R. E. 1971. Inkerõismurteiden sanakirja. Helsinki (Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVIII).
- IMT = Laanest, Arvo 1966. Isuri murdetekste. Tallinn: ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Iva, Sulev 2007. Võru kirjakeele sõnamuutmissüsteem. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus (Dissertationes Philologiae Estonicae Universitatis Tartuensis 20).
- Itkonen, Terho 1983. Muoto-opin keruuoipas. Vaasa.
- Junus, V. 1934. Lukukirja inkerõisia oppikoteja vart. Neljäs klassa. Leningrad.
- Junus, V. I. 1936. Ižoran keelen grammatikka. Morfologia. Opettajjaa vart. Moskova-Leningrad: Riikin ucebno-pedagogiceskoi izdateljstva.
- Junus, V. I., Maksimov, P. L. 1936. Inkerõisin keelen oppikirja alkuškoulua vart. Ensimmäine osa. UCPEDIZ. Moskova-Leningrad.
- Junus, V. I., Iljin, N. A. 1936. Inkerõisin keelen oppikirja alkuškoulua vart. Toine osa. UCPEDIZ. Moskova-Leningrad.
- Koivisto, Jouko 1996. Inkerin kielimuotojen konsonanttivartaloisia verbiparadigmoja. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (Suomi 180).

- Koivisto, Vesa 1995. Itämerensuomen refleksiivit. Helsinki (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 622).
- Kuusk, Margit 2000. On Impersonal (Passive) in Vote and the Influence of Language Contacts. – The roots of peoples and languages of Northern Eurasia. II and III: [interdisciplinary symposium]: Szombathely [Hungary] 30.9.-2.10.1998 and Loona [Estonia] 29.6.-1.7.1999 / University of Tartu, Division of Uralic Languages/Societas Historiae Fenno-Ugricae; edited by [and foreword:] Ago Künnap, editorial assistant Piret Klesment. Tartu: University of Tartu (Fenno-Ugristica 23). 291-297.
- Kährik, Aime 1980. Verbide muutmismudel lõunavepsa murdes. Tallinn: ENSV TA, Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Laakso, Johanna 1990. Translatiivinen verbinjohdin NE itämerensuomalaisissa kielissä. Helsinki (Suomalais-Ugrilaisen Seuran toimituksia 204).
- Laanest, Arvo 1960. Isuri keele Oredeži murdest. – Emakeele Seltsi aastaraamat VI. Tallinn. 179-195.
- Laanest, Arvo 1964. Isurid ja isuri keel – meie lähemaid sugulaskeeli. Tallinn: ENSV TA, Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Laanest, Arvo 1966 = Лаанест, Арво. Ижорские диалекты: лингвогеографическое исследование. Таллин: Академия Наук Эстонской ССР, Институт Языка и Литературы.
- Laanest, Arvo 1975. Sissejuhatus läänemeresoome keeltesse. Tallinn: ENSV TA, Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Laanest, Arvo 1986. Isuri keele ajalooline foneetika ja morfoloogia. Tallinn: ENSV TA, Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Laanest, Arvo 1997. Isuri keele Hevaha murde sõnastik. Tallinn: Eesti Keele Instituut.
- Lehtinen, Tapani 1978. Inkeröismurteiden refleksiivitaivutuksen kysymyksiä. – Virittäjä 3. 241-251.
- Lehtinen, Tapani 1979. Itämerensuomen verbien historiallista johto-oppia. Suomen *avajaa, karkajaa* -tyyppiset verbit ja niiden vastineet lähisukukielissä. Helsinki (Suomalais-Ugrilaisen Seuran toimituksia 169).
- Leppik, Merle 1975. Ingerisooime kurgola murde fonoloogilise süsteemi kujunemine. Tallinn: ENSV TA, Keele ja Kirjanduse Instituut.

- Mirenkov, Vladimir 2002. Проблемы сохранения ижорского языка. – *Studia Slavica Finlandensia*, Tomus XIX. Пределы земли и сознания. Boundaries of Earth and Consciousness. Ingrian Finns, Karelians, Estonians and ST. Petersburg's Germans in Age of Social Transformation. Proceedings of the Sixth ICEES World Congress Tampere 2000. Editors Toivo Flink, Katja Hirvasalo. Helsinki. 206-211.
- Must, Mari 1987. Kirderannikumurre. Häälikuline ja grammatiline ülevaade. Tallinn: Eesti Keele Instituut.
- Mägiste, Julius 1925. Rosona (Eesti Ingeri) murde pääjooned. Tartu (*Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis B VII 3*).
- Nahkola, Kari 1987. Yleisgeminaatio. Ääntenmuutoksen synty ja vaiheet kielisysteemissä erityisesti Tampereen seudun hämäläismurteiden kannalta. Helsinki (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 457).
- Pajusalu, Karl 1996. Multiple linguistic Contacts in South Estonian: Variation of Verb Inflection in Karksi. Turku (Turun Yliopiston suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen julkaisuja 54).
- Palmeos, Paula 1962. Karjala Valdai murrak. Tallinn (Emakeele Seltsi toimetised 5).
- Porkka, V. 1885. Ueber den ingrischen Dialekt mit Berücksichtigung der übrigen finnisch-ingermanländischen Dialekte. Helsingfors.
- Pugh, Stefan M. 1999. Systems in Contact, System in Motion. The Assimilation of Russian Verbs in the Baltic Finnic Languages of Russia. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis (*Studia Uralica Upsaliensia 30*).
- Pulkkinen, Paavo 1968. Supistumaverbien imperfektityypit karjala-aunuksessa.. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (Suomi 113: 2).
- Savijärvi, Ilkka 1977. Itämerensuomalaisten kielten kieltoverbi. I, Suomi. Helsinki (Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 333; Joensuun Korkeakoulun julkaisuja, sarja A, 8).
- Savijärvi, Ilkka 2001. Passiivin ja monikkomuotojen suhteesta itäisissä ims. kielissä. – *Agricolasta Inkeriin. Juhlakirja I. Savijärven 60-vuotispäiväksi*. Joensuu: Joensuun Yliopiston humanistinen tiedekunta (*Studia Carelica Humanistica 17*). 248-253.
- Savijärvi, Antti 1944. Foneettis-äännehistoriallinen tutkimus Soikkolan inkeroismurteesta. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (Suomi 103).

- Toomse, Mihkel 1941. Eesti *ta-*, *tä-*verbide konsonantsest liitumisest. Tartu: Teaduslik Kirjandus.
- Viitso, Tiit-Rein 1976. Eesti muutkondade süsteemist. – Keel ja Kirjandus. 148-162.
- Viks, Ülle 1976. Verbide muuttüübid ja morfoloogilised tüübid. – Keel ja Kirjandus. 276-288.
- Viks, Ülle 1980. Klassifikatoorne morfoloogia. Verb. Tallinn: ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Viks, Ülle 1982. Ühest morfoloogilisest klassifikatsioonist. – Keel ja Kirjandus. 517-525, 575-586.
- Viks, Ülle 1992. Väike vormisõnastik I. Sissejuhatus ja grammatika. Tallinn: ETA Keele ja Kirjanduse Instituut.
- Õispuu, Jaan 1994. Karjala keelesaarte sõnamuutmissüsteem. Tallinn (Tallinna Pedagoogikaülikooli toimetised. Humaniora. A1).

Käsikirjalised allikad

- Pegel, Juhan 1953. Isuri ja vadja rahvalaulude keele morfoloogiast. Referaat. TRÜ eesti keele kateeder. Tartu.
- Sander, Ilme 1959. Verbi tuletusliited isuri keeles. Kursusetöö. TRÜ soome-ugri keelte kateeder. Tartu.
- Veskis, Leidi 1961. Atribuut isuri keeles. Kursusetöö. TRÜ soome-ugri keelte kateeder. Tartu.

SUMMARY

This paper discusses the inflectional system of verbs in the Izhorian language on the example of the Soikola dialect. The study uses the principles of classificatory morphology, the differences in the morphological behaviour of the words are mapped by means of identification of inflectional types.

The explored linguistic material origins from dictionaries, scientific research and Izhorian school books; the paradigms have been complemented during fieldwork at the Soikola peninsula. Mainly due to the need to distinguish geminates and semi-long consonants, the section of the work containing tables uses spelling close to Estonian orthography.

As an introductory stage to the classification considering stem inflections and the compounding conditions of formatives, the grammatical categories of Izhorian verbs have been described and the margin between the stem and the formative, taken into account in classification, has been identified. Specifying the margin between the stem and the inflectional ending of the Soikola verb is a complicated and often arbitrary operation, because the once agglutinative language has undergone and is still undergoing significant development processes. Clarifying the classification, the decision has been to discard the former margin between the stem and the category marker (inflectional ending) in several cases, because proceeding from the historical margin has not appeared to be the most practical approach nor yielded the best result in classification.

Describing the verb stem and its inflections and identifying the inflectional types, the supine form has been implemented as a basic form, preferred to the infinitive due to having fewer flaws. The ideal basic form includes information on stem consonant alternation, stem vocal, derivation suffixes, and its formative is non-variant. In Izhorian, the main flaw of the supine as a basic form is the unidentifiability of the stem vocal of *e*-stemmed verbs.

The classification has been performed in several stages, firstly clarifying the source and sub-classifications, which have formed the basis for the compilation of an overall classification in the final stage.

The following source and sub-classifications have been implemented for mapping stem alternation and identifying stem variants when identifying the inflectional types of the Soikola verb:

- 1) the source classification for the alternation of stem-internal consonants;
- 2) the source classification for the alternation of stem-final consonants, which in turn is divided into three sub-classes:
 - a) the sub-class for the supine, the present indicative mood and the infinitive;
 - b) the formation of an imperfect stem from the present indicative stem;
 - c) the formation of a conditional stem from the present indicative stem;
- 3) the source classification for morphological formatives;
- 4) the source classification for the alternation of stem variants.

The amount and selection of classifiable forms differs across the source classifications, and the number of source types varies as well. With the source classifications an overview is given of the reasons for the phonological differences of the stem forms of verbs in the Soikola dialect: grade alternation, different incidences of prolongation, alternation of stem-final sounds.

In addition to grade alternation, the traditional classification basis for Finno-Ugric classificatory morphology, the occurrence of the phonological stem forms of Izhorian verbs are also influenced by three types of prolongation incidences: general gemination, special gemination or the gemination of obstruents, and the gemination of three- and five-syllable words. As these incidences can occur in a paradigm simultaneously with grade alternation, they have been discussed as a single system in the source classification for stem-internal consonants.

The overall classification, received at the final level of classification on the basis of source classifications, contains 85 inflectional types together with verbs with a defective paradigm.

The last sub-chapter of the paper briefly describes the inflectional morphological differences of the verb of three other Izhorian dialects – Lower-Luga, Hevaha and Upper-Luga – compared with the Soikola dialect. Different inflectional endings are more easily

noticed across the dialects, having a more archaic form particularly in the Hevaha dialect, but also in the Upper-Luga dialect. The dialects also differ in the development of the scope of gemination incidences and stem-final vowels.

The present description of the inflectional system of the Izhorian verb is hopefully not final. It is likely that not all possible inflectional patterns of the verb of the Soikola dialect have been identified on the basis of the existing material, and that further research might enable improvement of the classification as well as specification of the existing paradigms.